

Univerzita Karlova v Praze
Filosofická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Hedvika Suchá

Univerzita Karlova v Praze

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociální práce

Bc. Hedvika Suchá

**Zmapování nabídky sociální pomoci
prostitutkám v Dubí**

Mapping the supply of social assistance to prostitutes in Dubí

Diplomová práce

Praha 2011

Autor diplomové práce: Bc. Hedvika Suchá
Vedoucí diplomové práce: PhDr. Olga Havránková
Oponent diplomové práce: PhDr. Daniela Vodáčková
Datum obhajoby: 2011
Výsledek obhajoby:

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat hlavně PhDr. Olze Havránkové za odborné vedení mé diplomové práce. Zejména pak za její trpělivost a podporu při zpracovávání této práce. Stejně tak můj dík patří všem, kteří mi ochotně poskytovali potřebné informace a i ostatním, kteří mi umožnili diplomovou práci dokončit.

Prohlašuji,

že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne:

podpis:

ABSTRAKT

Tato práce mapuje nabídku sociální pomoci prostitutkám v Dubí. Jejím cílem je zjistit, jaké organizace zde v tomto směru působí a co je náplní jejich práce. K tomuto zjištění byla použita metoda „sněhové koule“, následně analýza písemných dokumentů těchto organizací a sběr dat pomocí rozhovorů s jejich pracovníky.

Bylo zjištěno, že zde působilo celkem pět organizací. Z nich jsou v současnosti aktivní pouze tři a to Rozkoš bez rizika, Diecézní charita v Litoměřicích a WHITE LIGHT I. Podařilo se vytvořit přehled o činnostech všech zjištěných subjektů. Současně byly zjištěny informace o podmínkách, které v Dubí mají. Výsledky mé práce mohou být využity samotnými organizacemi pro lepší koordinaci jejich práce, ale i městskou radou, která by tak mohla získat lepší povědomí o službách poskytovaných v rámci její působnosti.

ABSTRACT

This work maps the supply of social assistance to prostitutes in Dubí. Its aim is to determine which organizations are active in this direction and what is their job. For this detection was used a method called "snowball", followed by an analysis of written documents of these organizations and data collection through interviews with their staff.

It was found that five organizations were here. Of these are currently only three active: Rozkoš bez rizika, Diecézní charita i Litoměřice and WHITE LIGHT I. I managed to create an overview of the activities of all the identified entities. Some information about conditions that they have in Dubí were found at the same time. The results of my work can be used by organisations themselves for their better work coordination, as well as for city hall, which could be able to gain a better view of services, which have been afforded in its scope.

Klíčová slova

Prostituce, sociální pomoc, sociální služby, zmapování nabídky služeb

Keywords

Prostitution, social assistance, social services, mapping service offerings

Obsah

Úvod.....	1
1. Prostituce jako pojem:.....	3
2. Příčiny prostituce	4
2.1 Vliv okolností.....	4
2.2 Prostituce jako deviace.....	5
2.3 Motivace k prostituci	6
3. Prostituce v mnohých podobách:	7
3.1 Prostituce dětí a mladistvých	9
4. Zákazníci.....	10
5. Formy přístupů k prostituci.....	13
6. Prostituce ve vztahu k mezinárodnímu právu:	14
7. Prostituce v kontextu české legislativy:	16
7.1 Prostituce jako předmět k regulaci:.....	18
8. Sociální pomoc jako pojem.....	21
8.1 Prostituce jako objekt sociální práce:.....	21
8.2 Sociální služba	23
9. Město Dubí – představení výzkumného prostředí.....	24
9.1 Novodobá historie prostituce v Dubí	25
9.1.1 Historie hlavní silnice	27
9.2 Legislativní snahy města.....	28
9.3 Občané města	30
9.3.1 Dotazníkové šetření.....	30
9.3.2 Prostituce a veřejný pořádek v Dubí	32
9.3.3 Pověst města.....	32
10. Metodologie výzkumu	34
11. Služby pro sexuální pracovnice a území města Dubí.....	37
11.1 K - centrum Teplice (WHITE LIGHT I.).....	38
11.2 Rozkoš bez rizika – Terénní tým pro oblast Chomutovska a Teplicka.....	41

11.3 Německý červený kříž v Dippoldiswalde – Modelový program „Streetwork za účelem prevence AIDS v hranice překračujícím prostoru Spolková republika Německo - Polsko a Spolková republika Německo – Čechy, realizovaný ve spolupráci Spolkové vlády, zemí Sasko, Meklenbursko-Pomořany a Braniborsko, WHO, Evropské komise a Sociálně pedagogického ústavu“	43
11.4 Diecézní charita Litoměřice – projekt Magdala Chomutov, Teplice	46
11.5 La Strada	48
11.6 Městská policie města Dubí	50
12. Rozhovory s poskytovateli služeb a městskou policií.....	53
13. Interpretace dat získaných z rozhovorů.....	55
Diskuze.....	69
Závěr	73
POUŽITÁ LITERATURA:	75

Úvod

Velmi dlouho dobu jsem se zajímala o problematiku prostituce ve městě Dubí. Mnoho let se s ní setkávám jako obyvatel tohoto města. Asi právě proto byl výběr námětu pro mou diplomovou práci již předem jasný.

Věděla jsem, že se chci zabývat tématem poskytování sexuálních služeb za úplatu, ale nebylo snadné přijít na to, jak celou věc uchopit. Nabízely se různé pohledy například na to, kam z Dubí ženy mizí, jaké jsou pro to faktické důvody, jak celou věc vnímají občané města, také jsem uvažovala o tom jít do terénu a ptát se na názory přímo žen na ulicích. Vylučovací metodou a konzultacemi s odborníky jsem začala přemýšlet úplně jinak. Začala jsem bádát po lidech, kteří s prostitucí v Dubí nějakým způsobem pracují.

Důvodem byla velká koncentrace tohoto jevu na daném území. Přímo se nabízí, aby zde fungovaly sociální služby, které jsou poskytované lidem ohroženým sociálním vyloučením a jinými riziky zabraňujícími plnohodnotnému zapojení do společnosti. Myslím tím například drogovou závislost, zadluženost, násilí, kriminalita vůči všem zúčastněným a podobně. Lze předpokládat, že podnětů pro působení sociálních služeb je mnoho a jsou oprávněnou příčinou pro zájem ze strany jejich poskytovatelů.

Nejprve se moje snažení zdálo být marné, protože se mi při prvním dotazování po službách nebo jiné sociální pomoci určené sexuálním pracovníkům v Dubí nedostalo žádného dalšího vodítka. Mnou dotazované pracovnice sociálního odboru a ostatní zaměstnanci městského úřadu nevěděli o žádných organizacích, které by se této cílové skupině věnovaly. Ve své práci jsem nepřestala, protože se mi zdálo neuvěřitelné, že by zde nikdo s ženami na ulici nepracoval. Na druhou stranu by bylo zajímavé vytvořit návrh na zcela chybějící služby. Potom by se mé zaměření odchýlilo od původního sledovaného cíle analyzovat sociální pomoc pro prostitutky ve městě Dubí. Věděla jsem ale, že zde v minulosti byla pobočka „K-centra“. Díky tomu se mi podařilo získat kontakt a celá práce začala nabírat předem neočekávaný rozměr.

Pracovnice sociálního odboru se rozpomněly, že tu vlastně kdysi dávno někdo s prostitutkami pracoval. Díky této informaci jsem se metodou sněhové koule dostávala k dalším a dalším službám zabývajícím se přímo sexuálními pracovníky na území města. Zjistila jsem, že zde má působit nejpravděpodobněji pět organizací. Všechny jsem zkontaktovala a analyzovala jejich dostupné dokumenty o poskytovaných službách. Následovaly rozhovory, kterými jsem získala doplnění a upřesnění informací získaných z písemností. Nikdo z poskytovatelů neměl jasný přehled o tom, kdo další zde působí nebo co přesně dělá. Jde o skutečnost, která vystihuje výzkumný problém nejlépe.

Cílem mého bádání je zjistit, jaké služby sociální pomoci na území města Dubí zaměřují svou pozornost na prostitutky. Pokusím se objasnit předpoklady o jejich dostatečnosti nebo nedostatečnosti. Budu zjišťovat, zda lze jejich působení považovat za příčinu snižování počtu sexuálních pracovníků v Dubí. A v závěru zhodnotím, jak dalece se jednotliví poskytovatelé orientují v činnostech těch ostatních.

První část mé práce se věnuje teoretickým východiskům. I když jde o zdánlivě jasný termín prostituce, tak je jeho uchopení poměrně obtížné. Literatury je sice dostatek, ale často se v ní informace překrývají. Pokusila jsem se o výběr odborností, které buď přinášejí odlišný pohled, nebo jsou pro toto téma považovány za stěžejní. Je zde popsána prostituce, jak je vnímána odborníky. Včetně jejich charakteristik, příčin a právního zakotvení. Bylo nutné se dotknout i vymezení sociální pomoci a role sociální práce.

Nevýznamnější částí je vzhledem k empirickému zaměření práce, právě její praktická část. Ta je také členěna do několika oblastí. Nejprve bylo nutné představit výzkumné prostředí, kterým je město Dubí. Mimo pohledu města a jeho obyvatel na dění v ulicích, se podařilo zjistit, jaká je novodobá historie poskytování sexuálních služeb. Jde o vývoj pouze na území města, který se mi jevil jako důležitější než historie prostituce obecně. Další úsek této práce už popisuje samotné výzkumné šetření. Bylo nutné dodržet určitou posloupnost. Začala jsem metodologií, představením organizací a dat získaných z rozhovorů, které byly v dalším oddíle interpretovány.

1. Prostituce jako pojem:

Velmi často je prostituce definována jako poskytování sexuálních služeb za úplatu. Přesněji pak jako prodej sexu za peníze nebo konkrétní hodnotu (Ringdal 1997), sexuální služby za peníze nebo naturálie (Leopold, Steffan 1995), poskytování služeb souvisejících s uspokojováním sexuálních potřeb zákazníka za úplatu nebo za jinou protislužbu (Matoušek 2003).

Nejsou zde patrné velké rozkoly ve vymezení pojmu. Větší problém nastává vůbec v samotném pojmenování. I historicky se označení a samotné pojetí této činnosti měnilo. Došlo k posunu od žen, které tímto způsobem sloužily svému božstvu, až po kohokoliv, kdo jakkoliv prodává sexuální uspokojení (Ringdal 1997). Prostor k diskuzi vzniká až v tom, co všechno jsou služby spadající do prostituce. Situaci komplikuje i fakt, že neexistuje zákonná definice.

Například organizace Rozkoš bez rizika odmítla pojem prostitut/ka a používá označení sexuální pracovník/pracovnice (s ohledem na to, že pracují hlavně se ženami). Obor činnosti je místo prostituce označován jako práce v sex byznyse, s čímž se můžeme setkat již i u dalších organizací, jako je například La Strada. Nejde o jejich rozmar nebo výmysl, ale snahu oprostit se od negativně laděného vnímání slova prostitut/ka. A to jde v podstatě o nejumírněnější označení.

Nejde o záměrnou komplikaci názvosloví, ale o snahu měnit postoj společnosti, který vychází i ze snah dát tomuto odvětví přijatelný ráz pro širší veřejnost. I Sanders (2008) mluví o tom, že označení za prostitutku nebo prostituta je v naší společnosti stigmatizující. Přesto ve své práci budu používat pojem prostituce a prostitut/ka, protože jde o označení, které používala většina respondentů, se kterými jsem měla možnost mluvit. Trvám ale na tom, že právě odborná veřejnost by měla být průkopníkem nových a nestigmatizujících pojmů. S tímto fenoménem se setkáváme v mnohých oblastech naší práce (jako příklad mohu uvést změnu označení z „postižených lidí“ na „lidi s postižením“, kde je kladen důraz na lidskost a do pozadí se staví hendikep, který vzbuzuje dojem méněcennosti nebo upouštění od používání rasového dělení, které sociálně nehraje žádnou roli, pouze vzbouzí diskriminační tendence).

2. Příčiny prostituce

Nabízí se několik možností, jak na příčiny pohlížet. Jeden z nich pohlíží na prostituci jako na sociální deviaci. Jiný nám nabízí pohled na to, jak se k ní lidé nejčastěji dostávají. Ale vždy jde v těchto případech nalézt podobnosti. Nebudu uvádět výčet všech příčin. Podívám se na ty, které pro další práci dávají smysl. A mají souvislost se zjištěnými daty.

2.1 Vliv okolností

Dle Chmelíka (2003) je příčinou svolení k prostituci naivita, touha po dobrodružství nebo po snadném výdělku. Samozřejmě to je v případě dobrovolného provozování prostituce. Pateman (2000) navíc dodává, že prostitutici žena dosahuje vyššího výdělku než by dosáhla v jiném zaměstnání. O tom, jak dalece jde o snadnou nebo nesnadnou cestu, by se dalo polemizovat. Jako žena se domnívám, že jde o poměrně náročný způsob získání peněz. Nehledě na strach z násilí nebo jiného příkoří ze strany zákazníku. Prodávat své tělo někomu druhému podle mě nikdy nebude snadné.

Chmelík (2003) ale rozvádí i nedobrovolnou prostituci, která se z dobrovolné může rozvinout. Pokud je kladen odpor, tak dochází k využití násilí, vydírání nebo podobných praktik. Pak jde o výdělek někoho jiného. Výjimkou není závislost na osobě, která k prostituci láká. Za nejobvyklejší způsoby v souhrnu určil zlákaní rodiči nebo blízkými příbuznými, což je podle něj typické zejména pro romské rodiny a často se tak jedná o prostituci nezletilých. Dalšími lákajícími jsou kamarádky, které samy prostituují, postupně se pak dostanou do závislosti a vlivu „pasáků“. Obecně je závislost důvodem pro odchod z roviny privátní prostituce a vstupu pod „ochranu pasáků“, které se jen těžko zbavuje a při nevoli k výkonu obvykle dochází k násilnému donucení. Poslední obvyklou cestou k prostituci je vytipování nejčastěji dívek, které jsou pak buď dobrovolně, nebo násilně přivlečeny na místo výkonu prostituce, ke které jsou většinou donuceny.

2.2 Prostituce jako deviace

Pokud chápeme prostituci jako deviaci, pak existují tři teorie jejího vzniku: biologizující, psychologické a sociologické (Urban, Dubský 2008). Zde je pouze stručně vysvětlím, protože se domnívám, že zabíháním do této oblasti se pouštíme do jiného velkého tématu, které patří spíše sociologům.

První ze z miněných teorií je biologizující (Urban, Dubský 2008). Její podstatou je vidění příčin v genetice a biologii člověka. V zásadě jde o tihnutí k naturalistickým pojetím. A jistě nelze popřít, že každý má z tohoto hlediska jinou stavbu. A každý má k sexu jiný vztah, přesněji jinou apetenci. Pravděpodobně díky mému zaměření na sociální práci a osobním přesvědčením, se mi příliš nezamlouvá vidět příčiny prostituce v nějakých tělesných anomáliích nebo rozdílné tělesné dispozici. Nemyslím si tedy, že zrovna toto chápání příčin deviace lze zobecnit i na prostituci.

Stejného pocitu, ale nabývám i u výkladu psychologizující teorie vzniku prostituce (Urban, Dubský 2008). Podle té jde o důsledek nějaké poruchy osobnosti nebo psychopatologického jednání. Domnívám se, že to nelze vyvrátit, ale ani potvrdit. Pokud by tomu tak bylo, muselo by součástí terénních služeb být nejen gynekologické a krevní vyšetření, ale i odborná péče ze strany psychologů nebo psychiatrů. Samozřejmě nepopírám, že by to nebylo třeba. Pouze vidím, že v praxi na prostituci takto nahlíženo příliš není. Co popřít nemohu, je vysoký počet zneužívání v dětství, který předchází provozování prostituce. Z tohoto hlediska je jistě možné, že je tím pak ovlivněno vnímání vlastního těla i sexu. Potom by prostituce mohla být i určitou copingovou strategií, kterou lidé poskytující sexuální služby vykazují značnou odolnost proti vnějším vlivům. Možná se teď již dopouštím příliš abstraktní úvahy.

Třetím typem jsou sociologické teorie (Urban, Dubský 2008). Opět se vracím k tomu, že jich je tolik, že je nelze takto obsáhnout všechny. Obvykle se zabývají tím, jak člověka ovlivňuje kultura nebo sociální prostředí. Dále pak více či méně zdůrazňují vliv ekonomické situace, a to jak ve státě, tak v kontextu jednotlivce a mnoho dalších vlivů. Je jasné, že to, v jakých podmínkách vyrůstáme, se na nás odráží, ale i zde je těžké zobecňovat. Kromě okolností je člověk stále individuální a tedy stejné podmínky vždy neznamenají stejný efekt.

Setkáváme se i s názory, že například charakterové vlastnosti příliš nesouvisí s rozhodnutím nabízet sexuální služby. Lenderová (2002: 152) uvádí, že: „*Odborné studie postupně prokázaly, že neexistují žádné fyzické, ani povahové znaky, které by charakterizoval prostitutku.*“ Nepopírá biologické změny, ke kterým dochází až v důsledku provozování

prostituce. Nazývá je „nemocemi z povolání“ (pokles dělohy, zánět vaječníků, změny menstruace,...). Psychické předpoklady také nevidí jako nutně vrozené, ale spíše získané.

Jednoznačné odpovědi nalézáme stěží. Vždy jde o úhel pohledu a o logiku našeho chápání. Nenacházíme teorii, která by jednoznačně vysvětlila prostituci.

2.3 Motivace k prostituci

Teorie vzniku prostituce jsou jistě zajímavé, ale z hlediska sociální práce je podle mého názoru daleko důležitější porozumět tomu, co člověka k rozhodnutí poskytovat sexuální služby vede.

Jednou z motivací je tzv. motivace vnějším tlakem, kdy je člověk k prostituci donucen okolnostmi nebo svým okolím. Zajímavé je, že podle odhadů tvoří v Dubí až jednu třetinu prostituujících ženy z dětských domovů. Ze kterých v 18-ti odcházejí a ve velkém množství případů nenacházejí bezpečné prostředí, kam by se mohly třeba vrátit. Motivací může být i to, že je žena jedinou živitelkou nejen svojí vlastní, ale i širší rodiny. Leží na ní často tíha zodpovědnosti za kvalitu života nejen svého, ale i dalších lidí. Významným faktorem v těchto případech je pak chudoba, hrubé chování, ponižování, násilí a nedostatek pracovních příležitostí v místě bydliště (Malinová 2005).

Další motivací může být vlastní potřeba. Jde o vstup do prostituce v podstatě ze záliby v sexu. Obvykle pak po kontaktu s někým, kdo nabídne možnost realizace poskytování sexuálních služeb za úplatu (Malinová 2005).

Pokud je rozhodnutí pro výkon prostituce výsledkem rozvahy, která končí přesvědčením, že jde vlastně o výhodné zaměstnání, pak mluvíme o tzv. motivaci racionální rozvahou. Prostituující kladně hodnotí například možnost práce v nočních hodinách (přes den není potřeba hlídání) nebo volba pracovních dnů (to bývá kladem například pro studující). Obvykle má jít o řešení přechodné doby (než půjdou děti do školy, než já dodělám školu,...), ale není výjimkou, že jde o delší než plánované období. Je zde nebezpečí pasti tvořené z relativně snadno vydělaných peněz (Malinová 2005).

Pro sociální práci jsou nejpálčivějším problémem ony vnější tlaky. Sama považuji za děsivou myšlenku nemožnosti jiné volby. Je pro mě nepředstavitelné, že jediným způsobem, jak nepatřit mezi bezdomovce, je začít provozovat prostituci. A myslím si, že jsem schopná pochopit ženy, které se takto rozhodnou. Sice je diskriminací mluvit jen o ženách, ale není pochyb o tom, že muži mají v tomto směru značně omezené možnosti.

3. Prostituce v mnohých podobách:

I u prostituce se nám nabízí mnoho kritérií, podle kterých jí lze dělit, podle Chmelíka (2003) považujeme za nejdůležitější pouze dvě kritéria. Prvním je to, kdo jí provozuje a druhým kritériem je to, kde je provozována.

Vzhledem k současným trendům není úplně vhodné dělení prostituce na mužskou a ženskou. Myslím si, že nelze popřít, že se častěji setkáváme s prostitutkami než s prostituty. Přímo ve městě Dubí je známá pouze ženská prostituce. Nikdo z lidí, kteří zde pracují nebo pracovali, se neseťkali s mužem poskytujícím sexuální služby. Uvědomuji si, že to nemusí znamenat, že by se zde muži nenabízeli. Může to znamenat, že pouze nevyužívají nabízených sociálních služeb. V tuto chvíli jde jen o mou domněnku, proto se budu zaměřovat na ženy jako hlavní cílovou skupinu, ke které směřuje sociální pomoc v Dubí. Neznamena to ale, že se poskytování sexuálních služeb netýká obou pohlaví. Nebudu proto dělat rozdíly, pouze se pokusím zdůraznit vymezení, které je opravdu spíše mužskou nebo spíše ženskou záležitostí. Prvním typem dělení je tedy podle toho, kdo službu nabízí: muž, žena nebo dítě. Z postoje pracovníků, se kterými jsem měla možnost mluvit, je vhodné dělení rozšířit ještě o mladistvé.

Další nejčastěji používanou typologií poskytování sexuálních služeb, je dělení podle toho, kde jsou provozovány. Asi nejvíce skrytá zrakům veřejnosti je tzv. privátní prostituce. Mělo by jít o zcela diskrétní záležitost pro nejvýše postavené vrstvy obyvatel. Nejde jen o službu sexuální, ale i společenskou, kdy je klient doprovázen placenou společnicí. Případný sex se pak odehrává v luxusním bytě klienta. Charakteristický je i malý okruh stálých zákazníků. Jde o nejlépe placený druh prostituce (Chmelík 2003).

Nestálou klientelou a provozem v hotelových pokojích se vyznačuje tzv. hotelová prostituce. Honosnost a finanční ohodnocení tohoto typu se přímo odvíjí od úrovně hotelu. Typické je i to, že jsou zde již profitující osoby (taxikář, recepční,...). Klientelou jsou převážně cizinci, proto je zde velkou výhodou znalost cizího jazyka (Chmelík, 2003).

Od předchozích typů se velmi liší prostituce tzv. bytová. Je provozována přímo v bytě prostituujícího. Často je zde přítomen ještě někdo třetí, obvykle rodinný příslušník. Dochází zde i k dětské prostituci. Není nic neobvyklého, že je zákazník v těchto případech okraden. Pokud nejde přímo o „prodej“ vlastních dětí, pak bývá ohrožena mravní výchova dětí, které celému aktu často přihlížejí (Chmelík, 2003). Poprvé zde zmiňujeme doprovodnou trestnou činnost. U předchozích typů se jistě vyskytuje také, ale ne v takové míře. V předchozích případech se hlavně tolik neseťkáme s nedobrovolnou prostitucí, která se sebou sama o sobě nese více rizik.

Barová prostituce je provozovaná v sex barech, „masážních“ salónech, erotických klubech a podobných podnicích. Velmi často se zde nabízejí cizinky, které v sexbyznysi nepracují dobrovolně. Pravděpodobně právě proto dochází minimálně z počátku jejich praxe ke znásilňování. Další doprovodnou kriminální činností je obchodování s lidmi, organizovaný zločin, násilí, mravnostní trestné činy, vydírání atd. (Chmelík 2003).

Za nejproblematictější je obecně považována tzv. pouliční a silniční prostituce. Obvykle je provozovaná lidmi s nízkým vzděláním a se špatným sociálním zázemím, často jsou drogově závislí. Příliš si nevybírají své zákazníky, jde o nejlacinější formu, která má nejširší nabídku praktik. Převážně se jedná o ženy a z jejich práce téměř vždy profitují tzv. pasáci. Je zde velmi velké riziko šíření pohlavně přenosných chorob a přítomnosti rozličné trestné činnosti (Chmelík 2003). Na poli sociální práce se do kontaktu „na ulici“ dostáváme nejčastěji (Malinová 2005). Práce v terénu se do určité míry daří i u barové prostituce. Obecně lze říci, že zde platí nepřímá úměra. Čím méně je poskytování sexuálních služeb diskrétní, tím lépe se k sexuálním pracovníkům a pracovnícím dostává. V tomto ohledu, jde o dobrou úměru. Zpravidla se i jedná o osoby, které „pomoc“ potřebují nejvíce. Pomoc nechávám v uvozovkách, protože není jednoduché nebo jednoznačné určit, co těmto lidem pomáhá.

Ani někteří sociální pracovníci nedokážou specifikovat, čím by se vlastně dal život lidí poskytujících sexuální služby reálně zlepšit. Většinou jde o to, co majoritní společnost považuje za důležité, ale nemusí to nutně znamenat, že způsob jejich života je špatný. Špatný ve smyslu nutné snahy ho měnit. Dopouštím se teď stejného předsudku už tím, že uvažuji o způsobu jak jejich život zlepšovat. Potřebují to vůbec? Nabízí se další dělení podle potřeb pomoci. Pak záleží na našem pojetí a osobním nastavení. Podle mého názoru je sociální intervence na místě, hlavně v případech, kdy tito lidé vykonávají prostituci jen z pocitu, že nemají jinou možnost a pokud jejich situace má jiné řešení, pak si myslím, že úkolem sociální práce je jim ho nabídnout. Domnívám se také, že není třeba diskutovat o snaze eliminovat zdravotní rizika a zlepšovat zdravotní stav. To si troufám považovat za celospolečenskou prioritu. Na stejné úrovni je snaha zabránit nedobrovolné prostituci. Lze sem zařadit i poradenství, které brání sociálnímu vyloučení a může napomoci resocializaci.

3.1 Prostituce dětí a mladistvých

Děti jako další z „typu provozovatelů“ sexuálních služeb stojí podle mého názoru v úplně jiné linii. Dětská prostituce je, troufám si tvrdit, celospolečensky považována za nepřipustnou. Postih zákazníků nezletilých je ošetřen trestním zákoníkem (např.: § 202 Svádění k pohlavnímu styku) a ani dle návrhu zákona o regulaci prostituce se neuvažuje o možnosti registrace před dovršením 18tého roku. Na této úrovni se nezabýváme nucenou prostitucí, která je zákony ošetřena v případě všech lidí a dětí zvláště důrazně.

Podle názoru Vaničkové (2007) je pouliční prostitucí dívek proslulá i „známá“ trasa Dubí – E55. Nevymezuje, o jakou věkovou skupinu přesněji jde. Vaničková patří mezi odborníky, kteří za dítě považují každého, komu není 18 let. Jde o názor, za kterým stojí například OSN, která ho vyjádřila v Úmluvě o právech dítěte. Jelikož se k ní zavázala i Česká republika, je logické, že české právo v těchto oblastech nerozlišuje dítě a mladistvého.

Z praktických důvodů si dovoluji Chmelíkovo (2003) dělení na mužskou, ženskou a dětskou prostituci rozšířit o mladistvé. Vycházím z informací od sociálních pracovníků, policistů a do jisté míry i ze zákona. Kdykoliv se ptám na prostituci dětí na území města, dozvídám se, že žádná není. Pokud se snažím svůj dotaz upřesnit na osoby mladší 18-ti let, tak je výskyt potvrzen. O vysloveně dětské prostituci kolovaly v minulosti různé příběhy. Nejčastěji jsem se setkala s popisem jednoho klubu, kde v případě přítomnosti dětí vyvěsili za výlohu nočního klubu modrou hvězdu. Jde o nepotvrzenou informaci. Vím, že před patnácti lety zde došlo nejméně ke dvěma pohřešováním dítěte, kdy jeden z případů nebyl objasněn. Byla velká pravděpodobnost, že mohlo jít o únosy za účelem sexuálního vykořisťování.

Údajně jde pouze o výjimečné případy, kdy se na ulici nebo v klubu v Dubí objeví někdo nezletilý. Obvykle jde o dívky, kterým je minimálně sedmnáct let. Zde může docházet ke zkreslení tím, že při poskytování sociálních služeb nikdo nepátrá po prokázání opravdového věku. Přímo respondentka č. 4 v rozhovoru řekla: „*Sem tam se jedna dvě objeví, kterým je sedmnáct.*“ Z údajů policistů ČR jde o jev o něco častější, ale i tyto záznamy jsou neobjektivní, protože pokud by bylo komukoliv na území města prokázáno, že zde nabízí sexuální služby, musel by být v souladu s vyhláškou města pokutován, což se u mladistvých často neděje. Jde tedy pouze o názor policistů, že právě kontrolovaná je prostitutkou. Pokuta se neuskutečňuje, protože často není možné prokázat záměr nabízet sexuální službu.

4. Zákazníci

Jedním z důvodů existence služeb pro prostitutky, jsou zákazníci. Z jednoho hlediska jsou potenciálně ohrožení nákazou pohlavně přenosnými chorobami nebo doprovodnou trestnou činností. Na druhou stranu se i oni mohou trestných činností dopouštět, například násilí nebo znásilnění v případě vynucení si „nadstandardních“ služeb.

Podle výzkumu Českobratrské církve evangelické a Evangelické církve v Německu (2009) lze v českoněmeckém pohraničí i zákazníky rozlišit dle jejich motivace. Z hlediska povahy prostituce v těchto oblastech, která je převážně ženská, je dělení zákazníků zaměřené pouze na muže.

Rozlišují tzv. „náhodné“ zákazníky (skupiny přátel, kruhy kolegů, „kuželkáři“,...). Návštěvu baru (nebo jiného podniku, kde jsou sexuální služby nabízeny) si do svého programu zařadí jako jakési oživení. Jsou to většinou lidé, kteří nemají s prostitucí žádné zkušenosti a nemají se na pozoru, proto jsou snadným terčem pro okradení. Nejen proto, že se dá předpokládat vliv alkoholu, ale i z důvodu nezkušenosti nemusí mít přesnou představu o všech rizicích nákazy. Z pohledu sociálních služeb jde zřejmě hlavně o zaměření se na osvětu široké veřejnosti

Ti, které označili jako „surfaře“, brouzdají po všech barech a ulicích, s cílem pouze zjistit nabídku. U těchto zákazníků lze předpokládat malé riziko oboustranného ohrožení.

Vyšší riziko je u tzv. „konzumentů“ (ženatí muži, otcové rodin, muži v partnerském vztahu nebo bez partnerky). Záměrem jejich využívání prostituce je uspokojování vlastních sexuálních potřeb a únik z všednosti života. Vzhledem k velké pravděpodobnosti možného šíření nemocí je i zde nejvhodnější prevence zaměřená hlavně na eliminaci zdravotních rizik. Jednak kvůli důslednému dodržování bezpečnosti ze strany prostitutek, tak i kvůli stejné zodpovědnosti ze strany zákazníků.

Dle tohoto výzkumu existují i muži, kteří využívání sexuálních služeb považují za součást svého „nadstandardního“ života. U jiných mužů naopak může být motivací touha po něžné péči. Většinou jde o muže, kteří vyhledávají jen konkrétní ženy, jsou to tzv. „stálí zákazníci“. Stává se, že jejich obchodní vztah se mění v milenecký, nebo se mohou snažit o záchranu. I přesto je možné tyto zákazníky spojovat se zneužíváním nouzové situace žen v prostituci.

Úplně mimo stojí zákazníci, kteří si skrze prostituci uspokojují své patologické tužby (frustrovaní muži, požadavek extrémního sexu, pedofilové,...), což nám může nabídnout pohled na prostituci jako na pozitivní deviaci. Tento pojem jako první zavedla socioložka Jiřina Šiklová, tehdy šlo o souvislost s disidenty, ale pod určitým úhlem pohledu by se takto

dala označit i prostitute. Podle teorie anomie se dokonce prostitute dá považovat za tzv. funkční deviaci. Domnívám se, že pokud budeme prostituci považovat za deviaci, nemusí jít vždy jen o negativní jev. Pokud je například využívána zmíněnými zákazníky, kteří si skrze ni realizují své patologické tužby, pak slouží prostitute do určité míry jako ochrana společnosti. Jistě je těžké prokázat, jestli se opravdu kvůli ní snížilo riziko související s nenaplněním patologických tužeb. Myslím si, že lze tuto spojitost předpokládat. Stejně je tomu u předpokladu, že prostitute napomůže odvrácení rozpadu rodiny. Asi málokdo ze zákazníků se veřejně nebo v rámci výzkumu přiznává k tomu, že díky využívání sexuálních služeb je v manželství spokojenější. A ani nelze tvrdit, že to tak bezpodmínečně musí být. Lze ale předpokládat, že využitím těchto služeb si člověk může vyrovnávat jakýsi sexuální deficit z domova. Pak se dovoluji prostituci považovat za funkční nebo pozitivní deviaci, protože z tohoto pohledu taková je.

Prostřednictvím rozhovorů se zástupci organizací se nepodařilo o něco přesněji specifikovat, kdo jsou lidé využívající sexuálních služeb nabízených ženami v Dubí. Je zajímavé, že všichni oslovení vyvracejí názor, který mezi veřejností přetrvával a to, že nejširší klientelu tvořili řidiči kamiónů. Myslím si, že tento názor přetrvával hlavně z dob, kdy bylo město zatíženo kamionovou dopravou. Na několika místech byla zřízena odpočívadla, kde byly k vidění pouze kamiony a ženy nabízející sexuální služby. Toto pojetí mi vyvrátili všichni respondenti rozhovorů. Nejobsáhleji se k tomu vyjádřil velitel městské policie: *„Kamiony, to byla mylná taková představa, že ty kamiony byly hlavními zákazníky prostitutek. To není pravda. To když ste se bavila s téma kamionama, tak úplně minimum, minimum řidičů těch kamionů tady vyhledávalo ty služby. Tady měli problém, kam ten kamion zaparkovat při týchleť službě (rozhovor č. 2).“* Nelze tím vyvrátit, že sexuálních služeb tyto lidé nevyužívali. Ale lze předpokládat, že v současnosti již významnou část klientely netvoří. V dnešní době je zde kamionová doprava omezena a využívá se pro ni dálnice, která s městem nijak nesouvisí. Navíc velitel městské policie dodává: *„A potom říkali, že - niekoľikrát sme se s nima o tom bavili - tak oni říkali, že v Německu v nákejch halách, že tam měli úplně komfortně zařízený, komfortně připravený pro týchleť služby (rozhovor č. 2).“*

Tím jsme vyloučili jednu skupinu osob. Další určení, se kterým jsem se při rozhovorech setkala je vysoká četnost zákazníků z Německa. Podle respondenta č. 5: *„Co jsme se s nima takhle bavili, tak oni říkají, že jezdí Češi s Němcema tak padesát na padesát.“* Ale respondentka číslo 4 i číslo 2 vysloveně potvrzují větší zastoupení německy mluvících zákazníků. Což bylo zjištěno i ze strany města, které se tímto snažilo o zdůraznění mezinárodní povahy této problematiky. Přesněji pak byla prostitute v Dubí označována jako

problém obou zemí (Česka hlavně z hlediska nabídky a Německa hlavně z hlediska poptávky). V rámci Německého červeného kříže v Dippoldiswalde probíhal projekt, který nebyl zaměřen jen na sexuální pracovnice, ale i na jejich zákazníky. Snažili se o možnostech bezpečného sexu informovat i ty, kteří nabízených služeb využívali. To si myslím, že je dobrá taktika, protože prostitutka v tomto směru jistě udělá to, co od ní zákazník žádá.

Vzhledem k předchozímu rozdělení zákazníků dle motivace by se podle slov sociálních pracovníků pracujících s prostitucí v Dubí dali zařadit mezi tzv. „konzumenty“. Respondenti č. 1, 2 a 4 potvrzují převažující většinu zákazníků využívajících těchto služeb pravidelně a cíleně. Jelikož je moje práce zaměřena jinak než na zákazníky, tak jsem jejich problematiku více nezkoumala. Domnívám se, že takto ucelený výčet je prozatím dostačující. V tuto chvíli máme představu o tom, kdo přibližně zákazníci jsou a že jsou také potencionálními klienty sociálních služeb (primárně zřejmě více zdravotních služeb).

5. Formy přístupů k prostituci

Z hlediska přístupu společnosti, respektive uplatňované politiky ve vztahu k prostituci, lze podle Lenderové (2002) rozlišit různou míru prohibice, reglementace nebo abolicionismu.

V tomto ohledu chápe prohibici jako úplný zákaz prostituce. Jde o stíhání všech osob, které ji provozují, organizují nebo z ní těží (Lenderová 2002).

Reglementaci pojímá jako snahu státu o převzetí kontroly nad prostitucí. Ve smyslu vymezení vhodného prostoru, registraci prostituujících a možnosti policejní i zdravotní kontroly (Lenderová 2002).

Abolicionismus je snahou o prevenci prostituce a jejich negativních doprovodných jevů. Hlavními nástroji je pak osvěta, vzdělání (především žen), mravní výchova, odstranění nejkřiklavějších sociálních rozdílů a vytvoření podmínek k uzavírání sňatků (Lenderová, 2002).

V České republice zatím vítězí poslední ze zmíněných přístupů. Pokud by byl přijat návrh zákona o regulaci prostituce, pak by se přístup změnil ve více reglementační. Stejně jako jakékoliv jiné opatření, tak i zlegalizování prostituce má svá úskalí. Stát tím v podstatě souhlasí s jejím provozováním. A riskuje tak její větší rozmach. Na druhou stranu by to mělo umožnit omezení nucené prostituce a vykořisťování skrze ni.

6. Prostituce ve vztahu k mezinárodnímu právu:

Pokud chceme pochopit možnosti řešení problematiky, tak je třeba porozumět i jejím právním podkladům. Nejen v českém, ale i nadnárodním rámci. Jedním z nejvýraznějších mezinárodních dokumentů snažících se o řešení prostituce je *Úmluva o potlačení a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob* z roku 1951. Československá republika jí přijala 14. března roku 1958. Jde o úmluvu, kterou vytvořilo OSN s cílem posílit lidská práva. Podle preambule je prostituce a veškeré její doprovodné jevy neslučitelná s lidskou důstojností a hodnotou lidské osoby, ohrožuje blaho jedince, rodiny a komunity. Přijetím tohoto závazku, je stát vázán k dodržování několika dalších dohod a úmluv. Úmluva z roku 1951 je v podstatě jejich sloučením. Konkrétně se jedná o tyto čtyři: Mezinárodní dohoda o potlačování obchodu s děvčaty z 18. května 1904, ve znění protokolu schváleného Valným shromážděním OSN dne 3. prosince 1948; Mezinárodní úmluva pro potlačování obchodu s děvčaty ze 4. května 1910, ve znění výše uvedeného protokolu; Mezinárodní úmluva pro potírání obchodu se ženami a dětmi z 30. září 1921, ve znění protokolu schváleného Valným shromážděním OSN dne 20. října 1947; a Mezinárodní úmluva pro potlačování obchodu se ženami z 11. října 1933, ve znění výše uvedeného protokolu.

Strany se dohodly, že dojde k potrestání kohokoliv, kdo někomu jinému zprostředkuje provozování prostituce, byť s jeho souhlasem. Stejně tak bude učiněno v případě osoby, která prostituci využije, opět i kdyby to mělo být se souhlasem všech zúčastněných. Potrestán by měl být i ten, kdo provozuje nevěstinec, nějakým způsobem umožní jeho provoz (např.: financováním) nebo za tímto účelem pronajme jakýkoliv prostor (článek 1,2).

Také se tímto nařizuje zrušení zákonů nebo předpisů, podle kterých mají osoby zapojené do prostituce povinnost registrace, zřízení průkazu, podléhají speciálnímu dozoru nebo mají ohlašovací povinnosti (článek 6).

Závěrečný protokol ukládá státu povinnost vytvořit právní úpravu, která umožní dodržování jednotlivých ustanovení vyplývajících z této Úmluvy. V žádném případě nelze podmínky nastavit mírněji, než jsou zde popsány. Odchylka je možná pouze ve směru k přísnějším opatřením.

Úmluvu lze vypovědět po uplynutí pěti let od nabytí její účinnosti. Po dvanácti měsících od data doručení písemného sdělení generálnímu tajemníkovi OSN nabývá toto sdělení účinnost výpovědi.

Mnohé země k podpisu tohoto dokumentu vůbec nepřistoupily. Z členů Evropské unie jde například o Německo, Velkou Británii, Irsko, Rakousko, atd. A z ostatních států pak například: USA, Kanada, Švýcarsko, atd. Všechny tyto státy našly způsob, jak efektivně a zákonně regulovat prostituci na svém území. V České republice, jde patrně o jednu z překážek k přijetí navrhovaného zákona o regulaci prostituce.

Zajímavé je, že tato Úmluva nevyšla v žádné Sbírce zákonů České republiky. Nedaří se její dohledání ani v dalších dostupných českých zdrojích. Musela být proto použita ve své originální verzi, získané ze zahraničních stránek nejvyššího komisaře OSN pro lidská práva.

Dalším důležitým dokumentem, který v tomto ohledu Česká republika přijala, je Úmluva o právech dítěte. Ratifikována byla ještě Československem 30. září 1990. S prostitucí souvisí nejvíce článek číslo 34. Zavazuje k ochraně nezletilých před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním. Stát má povinnost vytvářet opatření k zabránění nezákonné sexuální činnosti dětí, k jejich využívání pro prostituci nebo jiným sexuálním praktikám, či pornografii za účelem obohacování.

S pojetím prostituce souvisí i Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (ČSR jí přijala 17. července 1980). Především v ní jde o zrovnoprávnění mužů a žen. Rozšiřuje se tím záběr z ženské prostituce na prostituci obou pohlaví. V článku číslo 6 je popsána nutnost přijmout opatření, která ve svém důsledku potlačí obchod se ženami a vykořisťování prostituce žen.

7. Prostituce v kontextu české legislativy:

V českém právu není řešena prostituce jako taková, ale převážně doprovodné jevy s ní spojené. V této souvislosti mluvíme o kuplířství, obchodu s lidmi, organizovaném zločinu, závislostech, obchodu s drogami, násilí a jistě se zde ve větší nebo menší míře objevuje i další trestná nebo sociálně problematická činnost.

Nejvíce s ní souvisí zákon č. 241/1922 Sb. o potírání pohlavních nemocí. Z původních dvaceti devíti paragrafů z nich postupnými novelizacemi zbyly tři. První z nich zakazuje zřizování a provozování nevěstinců, přičemž odkazuje na zákon o kuplířství. Další pak definuje povinnost státní správy zřizovat ústavy, kde bude prostitutkám poskytován dočasný azyl a zároveň to bude pro ně možnost upustit od provozování sexuálních služeb. Poslední paragraf nařizuje zvýšený dohled nad mladistvými vedoucími pohlavně nemravný život.

Dále pak zákon č. 2/2003 Sb., o obcích. Tento zákon umožňuje vydávání obecně závazných vyhlášek, kterými se obce snaží o regulaci prostituce. Takovýto způsob řešení vychází z § 10 a ve spojitosti s prostitucí je vycházeno zejména z písm. a), kde je upřesněna možnost obce zabezpečovat místní záležitosti veřejného pořádku. *Zejména může stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, že na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány.* Ve většině případů se jedná o represivní opatření s jediným cílem a to zbavit se jí. Vyhlášky spojené přímo se zákazem provozování, nabízení nebo využívání sexuálních služeb se střetávají s obtížnou vymahatelností. Nelze nikomu zakázat, aby byl na ulici nebo v nějakém „legálně“ vedeném podniku. Snadno si vymyslíte výmluvu, kam jdete, na koho čekáte nebo proč se necháváte svést. Sledování a dokazování celého aktu je nereálné, takže přímé zákazy ve městech nevedou k požadovanému efektu. Například v Dubí u Teplic se proto snaží situaci řešit pomocí dalších snáze vymahatelných zákazů. Je zde vyhlášena stavební uzávěra, která brání otevírání nových „nočních klubů“ ve vymezeném území. Současně je na tomto území nařízená otevírací doba, která končí desátou hodinou večerní.

V trestním zákoníku č.40/2009 Sb., lze nalézt také oblasti související s prostitucí. Jedná se o § 189, který vymezuje trestnost kuplířství. Jde o nepřipustnost nucení, zjednání, najmutí, zlákáni nebo svedení k provozování prostituce. Nepřipouští ani profitování druhých osob z této činnosti. Problematické je opět dokazování takového jednání, především v tom, že neexistuje zákonná definice samotné prostituce. Dalším paragrafem je § 190, který vymezuje okolnosti, za jakých prostituce ohrožuje mravní vývoj dětí. Tím je určen ten, kdo provozuje nebo organizuje prostituci v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí. Dále pak § 168 o obchodování s lidmi, který zvláště upravuje přiměnění, zjednání, najmutí, zlákáni, svedení, dopravení, ukrytí, zadržení nebo vydání dítěte a zvláště ostatních osob, k tomu, aby jich bylo jiným užito k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla. V doslovném znění je uveden kompletní výčet všech nepřipustných činností. S prostitucí souvisí hlavně tato uvedená.

V rámci trestního zákoníku lze uvažovat i o dalších trestných činech například o omezování nebo zbavení osobní svobody (§ 171, § 170), zavlčení – do ciziny nebo z ciziny (§ 172), znásilnění (§ 185), vydírání (§ 175) a jistě bychom našli i další. Nelze asi jednoznačně určit přesný výčet, protože souvislost se dá najít téměř u všech trestných činů.

Souvisejícím dokumentem je i Listina základních práv a svobod. I v ní, ale nejde o žádné jednoznačné vymezení prostituce, jejího zákazu nebo povolení. V tomto smyslu můžeme vycházet z usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod v článku 2 odst. 3, kde je popsáno, že: „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“. Což vlastně znamená, že na poskytování sexuálních služeb za úplatu není možné považovat za něco nedovoleného. Vzhledem k našim zákonům jde naopak o věc, kterou může každý dle svého uvážení a do určitých mezí vykonávat. Hranice určují až věci zákonem ošetřené (například šíření pohlavních nemocí, sex s osobou mladší 15-ti let,...).

Nejčastěji se v souvislosti s prostitucí mluví o tom, že *nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu* (čl. 7 odst. 2). Jde o často porušovaný článek. A nejde jen o nevhodné chování ze strany „pasáků“, ale velmi často i ze strany „zákazníků“. Nejen v souvislosti s LZPS, ale i s předchozími právními předpisy a s praxí, se ukazuje, že jde o jeden z předmětů k řešení v oblasti prostituce. Lze navázat dalšími často porušovanými články jako to, že: *nikdo nesmí být podroben nuceným pracím*

nebo službám (čl. 9 odst. 1), každý má právo na to, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno (čl. 10 odst. 1), svoboda pohybu a pobytu je zaručena (čl. 14 odst. 1), zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena (čl. 32 odst. 1 druhá věta).

Podle dokumentu Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008 – 2011) dává současná legislativa rozsáhlé prostředky k „boji“ s prostitucí. Mimo již zmiňované zákony uvádí další nezmíněné způsoby postihu prostituce. Je zde popsána možnost řešit nabízení, vyhledávání, poskytnutí nebo využití prostituce na veřejném prostranství přímo podle trestního zákoníku. Konkrétně podle § 358 týkajícího se výtržnictví. U barové prostituce je zde navíc navrhován postup zavedení důkladnějších kontrol účetních záležitostí (původy příjmů, odvodů daní,...).

Jde o slušný výčet paragrafů, podle kterých je možné držet nepřístojnosti spojené s provozováním sexuálních služeb pod kontrolou. I přesto existují názory, které považují současnou legislativu za nedostačující. Vyústěním tohoto postoje jsou neustále objevující se návrhy zákonů o regulaci prostituce.

7.1 Prostituce jako předmět k regulaci:

Návrh zákona o regulaci prostituce, který lze považovat za nejaktuálnější, je v podstatě jednou z dalších variant návrhu vlády z roku 2005. Ten byl smeten ze stolu roku 2006 kvůli tomu, že poslaneckou sněmovnou neprošel návrh na vypovězení Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob. Z toho vyplývá, že vypovězení této úmluvy je v podstatě podmínkou pro možné přijetí regulačního opatření prostituce. Za současným návrhem zákona o regulaci prostituce stojí Rada hlavního města Prahy, která si předložení návrhu zákona řešícího problematiku prostituce vzala za jeden z cílů svého Programového prohlášení pro volební období 2006 – 2010.

Jednou z velkých předností nejnovějšího návrhu zákona o regulaci prostituce je vymezení stěžejního pojmu. V § 2 je stanoveno, že: *„Provozováním prostituce se pro účely tohoto zákona rozumí poskytování služeb za úplatu směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb, pokud přitom dochází k přímému a dobrovolnému fyzickému kontaktu mezi osobou, která tyto služby poskytuje, a osobou, která jich využívá, jakož i nabízení poskytování takových služeb osobou, která je má poskytovat.“* Jde v podstatě o stejnou definici jaká je pro

prostituci používána v odborné literatuře v současnosti. Je obohacena o nutnou dobrovolnost a o akt nabízení. Provoz prostituce a příslušného zařízení je povýšen na podnikání, ale ne ve smyslu živnosti podle zákona o živnostenském podnikání, ale na základě zvláštního oprávnění podle obchodního zákoníku.

Předmětem tohoto zákona má být úprava podmínek provozování prostituce, podmínek provozování zařízení, v nichž může být provozována a popis působnosti veřejné správy v její regulaci (§ 1).

Prostituci smí podle tohoto návrhu provozovat každý, kdo nabyl plnoletosti. Tím by mělo být dosaženo lepší ochrany pro děti a mladistvé. Omezení ohrožení jejich mravní výchovy je ošetřeno vytyčením místa pro provozování prostituce, které z tohoto hlediska nesmí být nebezpečné. Veškeré podnikání v této oblasti je podmíněno již zmíněným oprávněním, které je možné získat na obecním úřadě obce s rozšířenou působností v místě, kde chce občan prostituci provozovat. K jeho získání nestačí dovršení osmnácti let, je potřeba být způsobilý k právním úkonům, trestně bezúhonný, zdravotně způsobilý a zdravotně pojištěný. Zdraví je v této problematice velkým tématem a pravidelné lékařské prohlídky jsou jednou z věcí, které mluví ve prospěch snah o regulaci prostituce. Pokud by se jí podařilo prosadit, šlo by o velký krok v ochraně zdraví lidí pracujících v sexbyznyse, jejich zákazníků a koneckonců i celé společnosti. Podnikání v této oblasti by bylo umožněno nejen občanům České republiky, ale i Evropské unie nebo jakékoliv jiné země, to ale v závislosti na povolení podle víza.

Na všechny uvedené body lze pohlížet takto pozitivně. Jednalo by se o tzv. reglementační přístup. Šlo by jistě i o rozvíření názorů a postojů společnosti, které by lidem provozujícím prostituci mohlo prospět. Často je argumentováno právě tím, že zákonná regulace pomáhá k začlenění lidí žijících se sex byznysem a zlepšuje jejich postavení (Munro, Giusta 2008). Nehledě na oporu, kterou by zákon přinesl obcím při řešení otázek souvisejících s prostitucí. Záleží, ale na úhlu pohledu i v tomto případě nalezneme odpůrce takového zákona.

Například Malinová (Veselovský 2010: rozhovor pro Radiožurnál) je zastáncem regulace, ale zákonu vytýká to, že je moc formální. Ve smyslu přílišného papírování a úředničení. Domnívá se, že není důvod pro to, aby i oprávnění k prostituci fungovala podobně jako udělení živnosti, u kterého je nemyslitelné, aby platilo na rok a pak se znovu obnovovalo. Jako další nedostatek vidí stigmatizaci, a to tím, že půjde právě o oprávnění k provozování prostituce, tento termín by podle ní měl být nahrazen něčím jako je volná živnost. Současně použila termín ekonomické nástroje, kterých by v zákoně mělobýt zakotveno

více. Předpokládá totiž, že pokud by byli sankciovaní zákazníci využívající služeb od neregistrovaných sexuálních pracovníků/pracovníků, bylo by to velkou motivací pro jejich zaregistrování se. Dále jí připadají nesmyslné příliš vysoké postihy, vzhledem k povaze sociální situace lidí pracujících v sexbyznyse. Sama o sobě Malinová tvrdí, že není odborníkem na právo a jde tedy jen o její názory (Veselovský 2010: rozhovor pro Radiožurnál). Domnívám se, že právě člověk s praxí by měl mít možnost do sestavování takového zákona mluvit. Ne ve smyslu vymýšlení právních formulací, ale právě ve smyslu konstruktivní kritiky, kterou je například Malinová schopná poskytnout.

Další častou námitkou proti snahám o regulaci prostituce je nevhodnost vybírání daní státem za tuto činnost. Podle některých názorů by se tím sám stát stal pasákem. V tomto případě nejde ani tak jako o konstruktivní výtky, jako o názorovou bariéru. Kdy na jedné straně stojí ti, co považují prostituci za výdělečnou činnost a na druhé ti, pro které je prostituce nepřijatelná sama o sobě, natož jako zdroj peněz státního rozpočtu. Osobně vidím klad v tom, že by se umožnilo lidem ze sexbyznysu aktivní zapojení do sociálního systému. A pokud jsou tyto peníze využívány zpět pro občany, pak nevidím důvod se domnívat, že jde o něco nemorálního. Uvědomuji si, že konkrétně v tomto ohledu půjde vždy o úhel pohledu na problematiku prostituce.

8. Sociální pomoc jako pojem

Z dostupných informací je jasné, že sociální pomoc je velmi široký pojem. Tomeš (2001: 25) mluví o tom, že jde v podstatě o shodu s významem staršího pojmu, kterým je: „*chudinská péče či podpora*“. Tento pojem pak vysvětluje jako: „*jednu z nejstarších forem přerozdělování, kterou stát pomáhá těm, kdo to prokazatelně potřebují.*“ Definicí přímo sociální pomoci v dnešním významu uvádí Tomeš (2001: 25) konkrétně k sociální pomoci uvádí jako: „*pomoc poskytovaná sociálním subjektem občanům ve stavu nouze k uspokojování jejich potřeb v nezbytném, či přiměřeném rozsahu.*“ Pro další práci je potřeba pojem konkretizovat a přesněji specifikovat oblast, kterou se zabývá. Je totiž jasné, že jde o pojem, který pod sebou zahrnuje mnoho oblastí.

Nejprve si určíme nástroje sociální pomoci: sociální poradenství, sociální služby, sociálně-právní ochrana a sociální dávky (Obce, města, regiony a sociální služby 1997). Za nejdůležitější bod v kontextu sociální práce s prostitutí v Dubí lze považovat služby a v jejich rámci i poradenství. V ostatních sférách nejde o specializovanou pomoc lidem provozujícím prostituci. Pro vysvětlení myšlenky, tak například u dávek. Právo na jejich výplatu se nikdy neřídí tím, zda člověk provozuje nebo neprovozuje poskytování sexuálních služeb. U sociálně-právní ochrany vycházíme z právního zakotvení souvisejícího s tímto tématem, sociální ochrana samotná pak opět není zaměřena na tuto problematiku. Snažím se tím odůvodnit, proč se zaměřím na sociální služby. Pokud budou zjištěny jiné formy pomoci, tak budou rozebrány v praktické části této práce.

8.1 Prostituce jako objekt sociální práce:

Sociální práce věnující se problematice prostituce se realizuje v podstatě dvěma přístupy: zmírňování škod (*harm reduction*) a resocializací (Malinová 2005: 259).

Myslím si, že vzhledem ke státní politice České republiky je v současnosti podporováno hlavně zmírňování škod. V Národní strategii boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008 – 2011) je vyzdvihována hlavně prevence pohlavně přenosných chorob, což je oblast, na kterou slyší téměř celá společnost. I když se někdy setkáváme s názory, že „rozdáváním“ kondomů je prostituce v podstatě podporována. Malinová (2005) uvádí i další možné postupy zmírňování negativních důsledků prostituce. Například prevenci sociálního propadu ve smyslu udržení minimálních standardů společenského života, jakými je vlastnění dokladů, přijatelné bydlení, placení alespoň zdravotního pojištění,... Dále uvádí prevenci kriminality, prevenci/zprostředkování léčby závislostí, pomoc při vytváření vlastní rodiny nebo rodinného zázemí pro své děti.

Postupy při resocializaci jsou jiné hlavně v tom, že se více zaměřují na změnu stavu. Malinová (2005) uvádí, že obecně jde o odchod z prostituce. Sociální práce se pak soustřeďuje na oblasti, které se tímto odchodem mění. Spočívá pak například v pracovním poradenství nebo pomoci při shánění bydlení. Často tito lidé potřebují i psychologickou pomoc. Jde o velmi komplikovaný proces a mnoha faktorovou problematiku. Nám si v tuto chvíli stačí uvědomit, že můžeme hlavně prevencí mírnit dopady prostituce nebo se snažit pomoci s ní skončit.

Asi nejčastěji je kontakt s lidmi pracujícími v sexbyznyse navazován terénní prací. Opět odkážu na Malinovou (2005), která je člověkem z praxe. Podle ní má streetwork hlavně monitorovací funkci. Jedná se převážně o navázání kontaktu, rozdávání informačních a preventivních materiálů, dochází zde i ke zprostředkování zdravotnických služeb (od rozdávání kondomů až po pojízdné ambulance) také při něm probíhá předání informací o kontaktech a možnostech institucionálních služeb. Ty popisuje hlavně jako zdravotnická zařízení, kontaktní nebo poradenská centra. S prostituujícími zde pracují celé týmy odborných pracovníků. Jeden funguje jako „centrální posluchač“ a odkazuje na ostatní pracovníky podle jejich kompetencí (např.: jeden se soustředí na osobní doklady, vyřízení splátek, jiný na bydlení nebo hledání zaměstnání).

Snad nejznámější a největší organizací působící na poli sociální práce s prostitutí je občanské sdružení Rozkoš bez rizika, jejíž ředitelkou je Hana Malinová. Bezesporu mají velký podíl na prevenci pohlavně přenosných chorob, která má v České republice pozitivní výsledky. Dalším výrazným aktérem je obecně prospěšná organizace LaStrada, která se zaměřuje na obchodování s lidmi. Za zmínku jistě stojí i projekt Magdala, který je zaštiťován Arcidiecézní charitou Praha. Tento projekt je realizován na mnohých místech republiky se zaměřením na oběti nucené prostituce.

8.2 Sociální služba

Již při tvorbě bakalářské práce jsem se obšírněji zabývala vymezením sociální služby. Sice šlo o služby pro seniory, ale myslím si, že i v případě prostituce se často objevuje nepochopení služby jako sociální v pravém slova smyslu. Mojí domněnku potvrzuje i respondentka č. 4, která v rozhovoru sleduje svůj dojem o poskytovaných službách jako pouze zdravotnických, ale k tomu se vrátíme později. Je to popis mylného vnímání ze strany klientely nebo rozporuplné interpretace ze strany poskytovatele. Domnívám se, že v této práci nejde o definování, ale o obraz služby.

Velký vliv ve všech oblastech má vždy zákonná definice: „*Pro účely tohoto zákona se rozumí sociální službou činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. (Zákon č.108/2006 Sb., § 3)*“ Myslím si, že je vhodně formulovaná. Vzhledem k obšírnosti pojmu nelze udělat jeho definici úzkou, stala by se pak nejspíše malým literárně – odborným dílem. Je v ní řešeno vše podstatné. Matoušek (2007) konkretizuje cílovou skupinu jako společensky znevýhodněnou, doporučuje brát zřetel i na okolní souvislosti (rodinu nebo jinou skupinu, které je členem) a přidává i jako možný záměr ochranu společnosti a jejích zájmů. Rozumím tomu tedy tak, že mnou popisované služby pro prostitutky/prostitutky lze považovat za sociální.

Je jasné, že podle zákona o sociálních službách musí organizace splňovat více podmínek, než se bude moci stát poskytovatelem sociálních služeb. Ty, které jsem kontaktovala, tyto předpisy splňují. Nejde mi tedy o obecné analyzování dodržování předepsaných norem, ale o praktický popis činnosti jednotlivých poskytovatelů na území města podle předem stanovených hledisek. Při svém mapování se nevyhnu podobnosti s požadavky zákona o sociálních službách, možná přesněji se standardy poskytovaných služeb.

9. Město Dubí – představení výzkumného prostředí

Město leží na severu Čech u hraničního přechodu do Německa. Rozkládá se na ploše 33 kilometrů čtverečních. Je součástí ústeckého kraje, konkrétně spadá pod okres města Teplice. První zmínky o Dubí nalézáme v roce 1488 v souvislosti se zakládáním hornických osad. Zde v okolí se těžil hlavně cín a později hnědé uhlí. Status města Dubí získává v roce 1960, kdy jsou připojeny i okolní obce Bystřice a Pozorka (Historie a vývoj města – Dostupné z: <http://www.mesto-dubi.cz/cs/test-7/>). V současnosti k Dubí patří i Běhánky, Drahůnky, Mstišov a Cínovec. Jedná se o sedm relativně specifických částí, ve smyslu odlišných požadavků, problémů a využitelných předností. Přestože jsou vyvíjeny snahy o jejich sjednocení, stále se to příliš nedaří.

Aktuální počet obyvatel je 8089. Podle údajů statistického úřadu lze v posledních deseti letech pozorovat jejich mírný nárůst, ale nejde o žádné výrazné výkyvy. Průměrný věk je 40,3 let, což se od republikového průměru nijak neliší (Počet obyvatel v obcích České republiky k 1.1.2011 – Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/760029E11D/\\$File/13011103.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/760029E11D/$File/13011103.pdf)).

Severočeský kraj je oblast zatížená průmyslem, který byl hlavně v minulosti příčinou devastace krajiny a životních podmínek celkově. Na druhou stranu je výhodou, že mnohá města jsou obdařena léčivými prameny. Samotné Dubí se pyšní historickými lázněmi. Místem potencionálního rozvoje jsou nejen tyto léčivé prameny, ale i lesy a rozsáhlé pozemky. V posledních letech jsou pozorovatelné snahy o hospodaření se dřevem, tedy jeho těžba a znovu vysazování nového porostu. Prodejem pozemků se město snaží o podporu výstavby rodinných domů. Zemědělství se již nerozvíjí. I když s obtížemi, tak je stále v provozu slavný Český Porcelán, a.s. a firmy zabývající se sklářskou výrobou.

Dalším specifikem města je jeho lokace podél silnice, která byla dříve součástí hlavního tahu z Prahy do Německa.

Největšími problémy Dubí se v současnosti ukazuje být prostituce, s ní spojená kriminalita a drogová problematika. Dále různorodost obyvatelstva a špatná prosperita tradičních podniků. Dle Strategického plánu rozvoje města Dubí (2009: 12-21), konkrétně swot analýzy, jsou uváděny i další oblasti. Například nevyhovující řešení volného času a sportovního vyžití, velká vzdálenost jednotlivých částí města od centra, zanedbanost bytového fondu a další. Velkým pokrokem je, že město začalo plánovat. A zdá se, že se o zlepšení životních podmínek v Dubí zabývá daleko intenzivněji než v minulosti.

9.1 Novodobá historie prostituce v Dubí

Nelze přesně stanovit kdy a jak se začala prostituce objevovat. Jisté je, že tak jak ji známe dnes my, v minulosti nevypadala. Nikdy nebyla pouze dobrovolná nebo nedobrovolná a vždy sloužila k získání nějakého profitu.

Ani v Dubí nemáme záznam o tom, kdy začalo nabízení sexuálních služeb za úplatu. Setkala jsem se s názorem, že počátek byl v roce 1968. Navíc se mluví o tom, že se v této době na území města prudce rozvíjel turistický ruch, který je s rozvojem prostituce možné spojovat. Výraznější souvislosti lze nalézt až po roce 1989, kdy byly znovu otevřeny hranice. Prudce zde stoupla kamionová doprava a příliv turistů z Německa. Řidiči kamiónu se později ukazují jako zanedbatelné procento zákazníků prostituce. Lidé z Německa zde nabídky sexuálních služeb využívají stále. Jejich podíl v celkovém počtu zákazníků se odhaduje na polovinu, kdy druhou tvoří čeští obyvatelé okolních měst. Samotná spojitost dopravy a prostituce se nepodařila jednoznačně prokázat, i když s jejím omezením ubylo prostitutek.

V dalších letech se prostituce postupně rozrůstala a občané města ji stále více pociťovali jako problém. Šlo o relativně rychlý proces. Proto se nedá přesně stanovit, jestli tu byly dříve nevěstince zamaskované pod štíty hotelů a penzionů, nebo jestli se první začaly obsazovat ulice. Jisté je, že během maximálně pěti let už byl sex nabízen všude po hlavní silnici v Dubí. Troufám si tvrdit, že ani nápisy „Zimmer frei“ na rodinných domcích nesloužily pro rekreace s rodinou, ale pro „odpočinek“ jednotlivce s koupenou společnicí. Opravdové restaurace byly známé jen místním občanům a hotely, kde by se člověk mohl „jen“ vyspat tu v této době nebyly skoro vůbec.

Situace se začala výrazněji řešit až v roce 1996 (Kronika města Dubí 1996). Začala příprava informačního, proti-drogového a proti-kriminálního centra. Představu o takovém středisku naplnilo město zřízením „k-centra“. Spravovala jej krajská nemocnice a zaměřeno bylo hlavně na drogové uživatele.

Situace na ulicích se v důsledku „rozvíření vod“ začala měnit. Pasáci se svými prostitutkami, teď častěji vyráželi za hranice města. Mělo jít o první kroky k tomu, jak se město snažilo vytěsnit prostituci. V této době to mělo efekt spíše většího rozprostření dívek po větším úseku hlavní silnice.

Snahu o řešení měly potvrdit v roce 1996 i velké změny v městském zastupitelstvu. Občané volali po změně vedení, které by si s rozrůstajícím se fenoménem prostituce poradilo. Jako první se jim podařilo navázat spolupráci s Německem. Tehdejší viceprezidentka Saského zemského sněmu se spolu s další poslankyní a zástupcem policejního prezidenta okresu Drážďany zúčastnili jednání na dubské radnici. Podle názoru „české strany“, neměla ta

„německá“ o problému žádné reálné představy. V médiích je prostituce spíše skandalizována a německá účast není brána v úvahu. V této době v Německu prý převládal názor, že město a jeho okolí těžší z peněz získaných prostitucí. Po přednesení a vysvětlení problematiky byla dohodnuta spolupráce a přednesení problému Saskému sněmu.

Roku 1996 vešla v platnost nová obecně závazná vyhláška, kterou chtělo město zamezit možnosti vykonávat prostituci ve městě. Hlavním záměrem bylo umožnit postihovat nabízení, vyhledávání a poskytování sexuálních služeb. Zajímavé bylo, že v ní byl zakotven i postih pro ty, kteří budou ženám na ulici pomáhat. Často se stávalo, že ženy zaběhly do nějakého podniku, kde je již nikdo nemohl kontrolovat. Ve skutečnosti příliš změny tato vyhláška nepřinesla. I kdyby šlo o dobrý nápad, tak se nedařila jeho realizace. Největším úskalím byla prokazatelnost toho, že někdo nabízí sexuální služby. Rychle se roznesly účinné výmluvy a policisté tak měli možnost postihnout pouze ženy, které s nimi nebyly obeznámeny. I přesto to vedlo k jakémusi uklidnění obyvatel, protože šlo o první vyhlášku tohoto typu (Kronika města Dubí 1997). Následovalo pak několik inovací a nejnovější vyhláška je z roku 2007. Stále se potýkají s problémem prokazatelnosti záměru a vymahatelnosti pokut.

O tom, že se situace v Dubí ani po snaze nějakého právního ukotvení nezlepšila, vypovídá i fakt, že o rok později se městská rada rozhodla napsat dopis přímo tehdejšímu předsedovi parlamentu České republiky, tehdy Miloši Zemanovi. Šlo o žádost změn v legislativě, které by regulovaly prostituci. Ne ve smyslu jejího vymýcení, ale legalizace, placení daní a možnosti účinných kontrol. Rozhodujícím impulzem byla (další) přestřelka, která se odehrála přímo na ulici. Změnu legislativy považovali zastupitelé za kompenzaci slabého ekonomického postavení vůči Německu. Vycházeli z toho, že zákazníci pocházejí hlavně ze sousední země. Apelovali také na špatný obraz nejen města, ale i celé republiky, nemluvě o špatné křesťanské morálce (Kronika města Dubí 1998). Odezvou sice byl příslib o projednání parlamentem, ale bez valného výsledku. Dodnes regulace prostituce nebyla prosazena, ale stále je diskutována. Momentálně vyvíjí asi největší tlak zastupitelstvo Hlavního města Prahy. Dubí se sice v průběhu let snažilo opětovně apelovat na legislativní změny, ale bez úspěchu. V současnosti již o nic nežádají a řeší situaci po svém. Hlavně výraznými represivními opatřeními, například obecně závaznými vyhláškami a přísnými kontrolami prováděnými městskou policií.

V létě roku 2001 bylo město Dubí přijato za člena Euroregionu Krušnohoří. Největší přínos zastupitelé viděli v příslibu pomoci s řešením prostituce, i když stále proklamovali hlavně nutnou změnu legislativy. Dalším výrazným mezníkem se pak stala konference

„Prostituce jako česko-německý problém“, která se konala 22. října 2002. Jejím vyvrcholením bylo přijetí výzvy k řešení české vládě, z čehož lze usuzovat, že došlo ke shodě na tom, odkud musí přijít největší změna. Zdá se, že z Německa nám stačí odborné zkušenosti, znalosti a finanční příspěvky (Kronika města Dubí 2002).

V následujících letech se na poli prostituce příliš neměnilo. Dnes je situace, ale diametrálně odlišná. Ze stovek žen na ulicích jich zbyly desítky a z desítek „nočních klubů“ jich zbyly čtyři. Za nejvýraznější události zodpovědné za tento stav jsou považovány následující. V roce 2006 byla otevřena dálnice, která ulevila rušnosti dopravy ve městě, a mohla snížit i počet zákazníků. To je popíráno kvůli předpokladu cíleného vyhledávání sexuálních služeb. Ve stejném roce proběhly volby do zastupitelstva. Starostou města se stal ing. Petr Pípal, který si za hlavní cíl stanovil definitivně vymýtiti prostituci z Dubí. O rok později začala celý svět ochromovat ekonomická krize, která jistě oslabila kupní sílu zákazníků. Jistě bychom našli i další vlivy, ale z historických mezníků jsou to pravděpodobně všechny.

9.1.1 Historie hlavní silnice

Výstavba silnice z Dubí na Cínovec byla zahájena v roce 1849 a dokončena byla v roce 1851. Původní silnice byla ze žulových kostek velikosti 10 cm a z Prahy do Dráždan byla dostavěna v r. 1945 (Cínovec v Krušných horách – Proměny v čase mezi kopci – Dostupné z: <http://www.cinovec.estranky.cz/clanky/z-dubi-na-cinovec.html>). Vzhledem k pozdějšímu vývoji událostí v Dubí lze mluvit o velkém významu výstavby silnice při hledání historických souvislostí. Ta měla velký vliv na možnosti rozvoje města, prohloubení vztahů se sousedním Saskem a rozvoj cestovního ruchu. Přes Dubí dnes oficiálně vede silnice č. 8, která byla dříve součástí mezinárodní silnice I. třídy E55. Velkou úlevou pro město bylo otevření dalšího úseku dálnice D8, která tento tah nahrazuje a nese jeho označení E55. Jde o spojku, která nyní začíná v Ústí nad Labem, ale časem by měla vést až z Prahy. Slavnostně byl tento úsek otevřen 21.12.2006. Tento den lze považovat za další mezník v historii Dubí i historie prostituce ve městě. I když se nejprve zdálo spojení s Německem velkou výhodou, tak se ukázalo, že vše má své meze. Ano, na jedné straně stály nové možnosti, ale na druhé straně vzrůstala kriminalita, která město proslavila daleko více než cokoliv jiného.

9.2 Legislativní snahy města

V současnosti je v platnosti několik obecně závazných vyhlášek snažících se řešit problematiku prostituce. První z nich je „Obecně závazná vyhláška č. 2/2007, o zákazu veřejného nabízení a poskytování sexuálních služeb“. Vymezuje činnosti, které narušují veřejný pořádek v obci nebo jsou v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku. Jedná se o veškeré aktivity související s podáváním informací, nabízením, požadováním nebo realizací sexuálních služeb. Součástí vyhlášky je i zákaz těchto činností. Opět je největším úskalím prokazatelnost jakéhokoliv druhu podílení se na některé fázi realizace sexuální služby. Ve chvíli, kdy se záměr podaří prokázat, nastupují potíže s vymahatelností pokut.

Dále jde o „Obecně závaznou vyhlášku č. 3/1998, o vyhlášení stavební uzávěry“, která brání novému přírůstku domů, kde se pod jiným názvem provozovaly v podstatě nevěstince. Zakázáno je otevírat například: restaurace, bary, herny, kasina a kluby, hotely, motely, penziony, tržnice, čerpací stanice, apod. Nevztahuje se na úpravu těchto již existujících objektů a je možné udělení výjimky městskou radou. Zákaz je vyhlášen hlavně pro těsně přilehlé oblasti hlavní silnice. Tato vyhláška plní svůj účel a nesetkáme se s výraznějšími potížemi s jejím dodržováním.

Podle charakteru zakázané výstavby je patrný záměr vyhlášky zamezit vzniku nových možností pro realizaci prostituce nebo jiné nežádoucí podnikatelské aktivity. S tím nepřímo souvisí i „Obecně závazná vyhláška č. 2/2009, o stanovení míst a času, ve kterém mohou být provozovány výherní hrací přístroje“, ve které je jmenný seznam heren a restaurací s povolením k jejich provozu. Na jiných místech je vydán zákaz využívání těchto přístrojů. Jejich provoz je navíc možný pouze od 10 do 22 hodin. Pravděpodobně jde o pokus snížit návštěvnost nočních podniků, které jsou místy provozování prostituce.

Nejnovější opatření je zaměřené na otevírací dobu podniků v určité oblasti. Jde o „Obecně závaznou vyhlášku č. 1/2011, o opatřeních k omezení činností narušujících veřejný pořádek“. Je v ní přesně vymezeno území, na kterém je omezen provoz „hostinských provozoven“ a heren. V přesně stanoveném prostoru musí pracovní doba končit 22. hodinou a začínat nejdříve v 6 hodin ráno. Vše je zavedeno ve jménu nočního klidu. Ve městě se nikdo netají tím, že jde o prostředek, který má znepříjemnit fungování posledním čtyřem barům, ve kterých jsou nabízeny sexuální služby.

Lze předpokládat, že město dělá vše proto, aby se zcela zbavilo jak pouliční, tak barové prostituce. I když se setkávají se špatnou vymahatelností, tak těmito stanovisky dávají jasně najevo svůj postoj. Ženy na ulici sice stojí dál, ale díky pokutování se snaží být řeckně více

diskrétní. Pár podniků, zde sice ještě funguje, ale nové se již neotevívají. Zpráva o nutnosti vypnutí automatů po 22. hodině se sice šíří, ale přesto si na nich stále v nočních hodinách můžete zahrát. Po desáté večerní zavírají i noční kluby, uvnitř se přesto „pracuje“ a za poodhrnutými žaluziemi vás lákají lehce oděné ženy k využití jejich sexuálních služeb. Zatím situace vypadá tak, že prostituci lze omezit, ale ne vymýt. Nicméně je implementace těchto vyhlášek možným řešením i pro jiná města. Můžou jim být inspirací jak je ještě vylepšit nebo jak převzít ty, které fungují. Zdá se, že současná legislativa opravdu dává obcím do rukou dostatečné nástroje jak prostituci ve městech řešit. I kdyby byly tyto právní normy zakotvené například v trestním zákoníku, stejně by narážely na možnosti, jak je obcházet nebo neplnit povinnosti plynoucí z jejich porušování.

Asi právě proto, že tato cesta se ukazuje jako nejjednodušší a možná i nejefektivnější, se nikdo nesnaží hledat jiné řešení. Nikdo nehledá možnosti soužití s prostitucí, prostě ji chtějí odstranit. Nedostatkem je podle mého názoru to, že nikdo neřeší, kam dřívější kvanta žen odešly. Je více než pravděpodobné, že tyto ženy odešly nabízet sexuální služby někam jinam. Myslím si, že již od počátku represivních opatření se mohlo město zaměřit i na sociální služby reintegrace. Pro společnost by to jistě mělo větší přínos. Možná by právě doba omezování byla zlomovou dobou pro změnu povolání. Děje se tomu tak i v jiných pracovních odvětvích. Jeden podnik končí, tak jeho zaměstnanci hledají nové uplatnění. Nevylučuji, že jde z mé strany o naivní návrh. Bohužel dnes již nemá cenu polemizovat o tom co mohlo být.

9.3 Občané města

Na prostituci lze pohlížet nejen z hlediska kriminalistiky, „veřejného prostoru“, samotných prostitutek, ale i z hlediska občanů. Jde o spojník mezi všemi pohledy. Pokud by prostituce nevadila lidem, kteří žijí v její těsné blízkosti, tak by nebyl důvod se jí zabírat. Samozřejmě jde i o další faktory, proč je důležité před touto problematikou nezavírat oči, například: nedobrovolnost, děti v ústavní péči, nemoci,... Vždy jde ale o společného jmenovatele, a tím je společnost. Všechny zmiňované faktory nějakým způsobem zatěžují občany, ať jde o finance, zdraví nebo pocit ohrožení. Právě proto považují za zcela vhodné zjistit názor obyvatel.

9.3.1 Dotazníkové šetření

Samo město si nechalo v rámci strategického plánování udělat dotazníkové šetření (Strategický plán rozvoje města Dubí 2009 – Dostupné z: <http://www.mesto-dubi.cz/cs/strategicky-plan/>). Jeho realizace proběhla v roce 2009. Zúčastnilo se 128 respondentů, kteří byli z různých částí města. Podle dostupných informací se jednalo o rodiny žáků místních škol. Proto se domnívám, že nejde o zcela reprezentativní vzorek populace v pravém slova smyslu. Otázky byly zaměřeny na rozličné oblasti, neměly jednoznačný zjišťující záměr. Myslím si, že většina takto získaných dat je zajímavá. Přesto je vhodné vzít v úvahu, že vzhledem k jejich povaze je interpretace nejednoznačná.

Například veřejná, kamionová a nákladní doprava byla vyhodnocena v nadprůměrných hodnotách. Odpověď číslem jedna znamenala nejlepší nejkvalitnější a odpověď číslem pět nejhorší, nejméně kvalitní. Při zkoumání rozložení jednotlivých odpovědí zjistíme, že většina respondentů jí označila právě střední možností číslo tři. Záporně dopravu hodnotilo jen velmi málo dotazovaných. Tento výsledek byl interpretován jako důkaz: „...*jasného zlepšení průjezdnosti města a zároveň snížení počtu projíždějící nákladní a kamionové dopravy* (Vyhodnocení dotazníkového šetření: 3. Dostupné z: http://www.mesto-dubi.cz/userfiles/file/P2_Vyhodnoceni_dotaznikoveho_setreni.pdf)“. Nemyslím si, že tento výsledek je vhodně vykládán. Minimálně vzhledem k tomu, že šlo o první výzkum tohoto typu a není pro něj srovnání. Vypovídá tedy hlavně o současné spokojenosti obyvatel

Zajímavým kontrastem je horší hodnocení práce s nepřizpůsobivými občany oproti velmi dobrému hodnocení práce městské policie a nadprůměrného hodnocení celkové bezpečnosti ve městě. Nelze oficiálně definovat, kdo je přesně myšlen nepřizpůsobivým občanem. Respondenti vnímají soužití s „nepřizpůsobivými“ jako problém i v dalších oblastech dotazování. Přestože výsledky následujících otázek šetření byly vyhodnoceny jako doklad o tom, že: „*město Dubí je občany vnímáno jako dobré a oblíbené místo pro život*“

(Vyhodnocení dotazníkového šetření: 9. Dostupné z: http://www.mesto-dubi.cz/userfiles/file/P2_Vyhodnoceni_dotaznikoveho_setreni.pdf), tak je znovu za nepříznivou označována problematika „nepřizpůsobivých občanů“. V dalších dotazech již není město Dubí úplně jednoznačně označeno za bezpečné, ale naopak kriminalita není obecně považována za výrazný problém města. Stejně odpovědi se objevují i u oblasti největších problémů města. Zde jsou nepřizpůsobiví občané označeni za největší problém. Na vzdáleném „druhém místě“ byla prostituce. V těsnějším závěsu byla už jen v podstatě související problematika drogové závislosti a pak černé skládky. Zde jde pravděpodobně o rozpor, proto drogově závislé a prostitutky lze mezi nepřizpůsobivé řadit. V tomto případě tomu tak není. Nepopírám, mohlo jít o záměr. Dokonce lze předpokládat, že tento údaj vypovídá o odlišném vnímání pojmů respondenty. Někteří pravděpodobně jako problematické vnímají jen konkrétnější oblasti (prostituce, drogová závislost,...). Každopádně lze vyčíst, že prostituce patří stále mezi aktuální problém vybraného vzorku obyvatel.

Jen jedna část šetření byla zaměřena čistě na pozitiva měst, za ta byla označena okolní příroda a dostupnost blízkých Teplic.

Rozdílnosti mezi jednotlivými městskými částmi potvrzuje hodnocení atraktivnosti jednotlivých lokalit. Kromě Pozorky, která byla označena jako nejméně preferovaná, a Dubí, které bylo označeno za nejatraktivnější, dopadly ostatní oblasti relativně vyrovnaně. Pokud bychom porovnali místa bydliště respondentů s jejich odpověďmi, pravděpodobně by se jejich preference shodovaly s bydlištěm. Město je si této roztržitosti vědomé, ale nenachází účelné řešení, což způsobuje potíže při celkovém plánování, které tak musí reflektovat mnohdy neshodné zájmy všech částí města.

Celkový závěr ve výsledcích šetření zcela chybí. Možná právě kvůli provedení výzkumné sondy není ani možný. Dává nám představu o názorech určité skupiny obyvatel. Přesto hodnotím kladně snahu informovat se o nich. Pro mou práci je nejdůležitější poznatek, že prostituci stále vnímá minimálně část obyvatel Dubí jako problematickou, tedy jako předmět k řešení. Potvrzuje se tím stálá aktuálnost tohoto tématu.

9.3.2 Prostituce a veřejný pořádek v Dubí

Pocit ohrožení, ale úplně nesouvisí s prostitucí jako takovou, ale s jejími doprovodnými jevy. Nabízí se otázka, co vlastně vadí lidem na prostituci nejvíce.

Zábavou dětí cestujících ze školy autobusem v době největšího rozmachu prostituce v Dubí bylo počítání spoře oděných žen na ulici. Šlo o půl hodinu v autobuse, za kterou tito školáci obvykle napočítali něco kolem 200 žen. Mladé dívky se někdy domnívaly, že jde o běžné zaměstnání a myslely si, že by mohly jednou také u silnice postávat. Rodiče z toho nebyli příliš šťastní, ale kromě tlaku na město nemohli dělat nic. Tedy pokud opomenou neustálé doprovázení dětí na autobus nebo ven na hřiště. Na jedné straně měli strach z oněch „doprovodných jevů prostituce“, všeobecně panoval strach z dětské prostituce. Nevěstince měly prý zvláštní označení v podobě modré hvězdy za výlohou pro „speciální nabídku“, kterou bývaly děti – v současnosti se údajně podařilo takovými praktikám úplně zamezit. Na druhé straně jim vadilo, že se na to zvědavé děti dívaly. Lze předpokládat, že šlo právě o dobré mravy dětí, které se jejich rodiče tolik snažili uchránit.

I kdyby nebylo možné spojovat prostituci s mravností, protože se samotný akt odehrává relativně mimo zraky veřejnosti, tak minimálně „nahota“ byla zejména v minulosti v Dubí všudypřítomná. Stále v okolí obydlí postávají auta, kde se odehrává „obchod“. Doposud se stává, že vás na ulici zastaví člověk s dotazem na cenu vašich „služeb“, případně vám rovnou sdělí svou nabídku. Myslím si, že z tohoto hlediska je ohrožení jakési mravní výchovy nepopíratelné.

9.3.3 Pověst města

Nechvalně známou pověst místa kvetoucího prostitucí město stále těžce nese. Nejen že řešili a řeší aktuální situaci, ale ještě odpovídali na tlak veřejnosti a zahraničí. Vypovídá o tom i fakt, že v kronice města je v roce 2008 záznam o článku z amerických „The New York times“, který vyzdvihuje Dubí jako místo proslulé prostitucí. Zarážející je, že v článku není o Dubí jiná zmínka než pod titulní fotografií, která ukazuje spoře oděnou ženu v jednom z místních podniků. Sedí za oknem pod cedulí na prodej a dělá si manikúru. V článku je jako centrum prostituce vyzdvihována Praha a je uváděna jako jedna z dvaceti světových top „sex destinací“, kam se lidé vydávají za prostitucí. Daleko zajímavějším pohledem je názor, že spolu s příchodem ekonomické krize klesají výnosy i v této oblasti. V závěru článku je popsáno, že někteří „podnikatelé“ v tomto odvětví žádají právní zakotvení, protože si myslí, že by to jejich „práci“ prospělo (Bilefsky 2008). Můžeme polemizovat nad tím, jak k těmto názorům jejich autor dospěl, ale berme to spíše jako ukázkou obrazu Dubí a České republiky

vůbec. Jednak nám to říká, že obrázek situace ve městě je natolik výstižný, že je používán jako poutač zpráv o celorepublikovém pojetí problematiky. Ale také to vypovídá o jasném spojování prostituce a města Dubí.

Další článek z roku 2000 popisuje Dubí jako centrum prostituce v této příhraniční oblasti. Popisují zde několik příběhů mladých dívek, cizinek. Přijely do Čech za prací. A proč si vybraly právě tuto zemi? V porovnání s okolními státy, je do Čech relativně lehké sehnat vízum. A proč právě prostituce? Pokud je k tomu nikdo nedonutil, tak jde o velmi slušný zdroj příjmu, uvádějí zde něco kolem 1000 dolarů měsíčně (Cohen 2000). Vízum dnes v rámci „Šengenu“ ani nepotřebujete a slušný výdělek zde budete obstarávat s daleko větší námahou než dříve. Situace se mění, ale pověst zůstává stále stejná.

I když to není záměrem mé práce, neubránila jsem se nahlédnutí do obrazu města Dubí v médiích. V listech The New York Times se mi Dubí nepodařilo najít v jiné souvislosti, než s prostitucí. Není tomu příliš odlišně ani například v sousedním Německu. Na německých internetových stránkách nalezneme informace o Dubí buď v souvislosti s obecnou charakteristikou města (lze předpokládat, že jde o jakousi upoutávku pro turistiku), ale daleko častěji informace o stavu na poli prostituce. Dle kroniky víme, že zde v minulosti natáčela německá televizní stanice RTL 2 záběry z Dubí a Teplic. Zaměřila se na kojenecký ústav v Teplicích, obvodní oddělení Policie České republiky v Dubí a známou trasu E-55 jako česko-německý problém. Chtěla poukázat na to, co s sebou problém prostituce nese. Na to, že plodem prostituce jsou opuštěné děti odložené do anonymních ústavů a na to, že je spojená s kriminalitou. Chtěli přesvědčit druhou stranu o tom, že by se na řešení problémů měla podílet. Možná i díky těmto snahám se spolupráci nakonec podařilo navázat.

I dnes se stále objevují zprávy o Dubí hlavně v kontextu prostituce. Na rozdíl o těch dřívějších se netýkají jen toho, jak je to tu špatné. Starosta města a velitel městské policie jsou často viděni v médiích, jak informují o zaváděných opatřeních a o jejich efektivitě, což lze v tomto směru považovat za pozitivní změnu.

10. Metodologie výzkumu

Mému výzkumu předcházelo stanovení cíle šetření. Ten byl stanoven na základě redukce prvních námětů pro realizaci písemného zpracování. Nejprve jsem se rozhodla, že nejširším tématem bude prostituce v Dubí. To bylo nutné konkretizovat. Zajímaly mě změny, které jsou zde dnes pozorovatelné. Došlo k markantnímu úbytku žen nabízejících sexuální služby. Chtěla jsem se podívat na příčiny tohoto jevu. Již nyní je z předešlého textu patrné, že v Dubí došlo ke změnám. Nelze ale jednoznačně určit co mělo nebo nemělo opravdový vliv na snížení počtu sexuálních pracovníků. Po tomto zjištění, jsem chtěla zkoumat migraci těchto žen. Po konzultacích s odborníky jsem dospěla k závěru, že pokud by tento výzkum šel vůbec udělat, tak rozhodně pro to nemám vhodné podmínky. Minimálně z kapacitních nebo finančních důvodů. Vše se vyjasnilo po navštívení městského úřadu a získání prvních dat. Rozhodla jsem se pro cíl:

***zjistit jaké jsou sociální služby poskytované prostitutkám
na území města Dubí.***

Neexistuje žádný přehled o sociální pomoci sexuálním pracovnícům v Dubí. Na městském úřadě mají pocit, že zde žádné služby nejsou. Jednotlivé organizace tuší, že na stejné místo jezdí i jiní pracovníci. Nevědí však kteří nebo co zde dělají. Z hlediska zvýšení efektivity jejich snažení, by bylo vhodné mít informace o četnosti a rozsahu intervencí poskytovaných jinými organizacemi.

V této chvíli je nutné uvést i předpoklady, které chceme objasnit. Na základě operacionalizace a zúžení oblastí zájmu, byly stanoveny tyto výzkumné předpoklady:

- Ve městě Dubí funguje nedostatek služeb pro cílovou skupinu prostitutek.
- Jednotlivé organizace nevědí o těch ostatních.
- Sociální služby nejsou příčinou ubývání prostituce ve městě.

K jejich vyvrácení, či potvrzení se vrátíme v závěru analýzy získaných dat.

Na počátku každého výzkumného šetření stojíme před otázkou, jakých metod bude nejvhodnější použít. Já jsem se rozhodla jako hlavní prostředek k dosažení vytyčeného cíle využít **analýzy dokumentů** a částečně strukturovaných **rozhovorů**.

Použití písemných zdrojů má své výhody. Jednou z nich je umožnění zkoumat data, která by jinak mohla být z časových, místních nebo jiných důvodů nedosažitelná (Zich 2006). V tomto důsledku jsem mohla vycházet z daleko podrobnějších informací, než mi byli schopni poskytnout samotní respondenti rozhovorů. Lze pozorovat rozdíly mezi tím, jak svou

práci popisují její realizátoři a jak je pak popsána ve výroční zprávě. Těchto rozporů bylo využito jako doplnění oficiálního výčtu činností nebo cílů. Čistě z dokumentů vzešla spíše kvantifikace rozsahu poskytovaných služeb.

V písemných pramenech bylo vždy zjišťováno:

- kdo je poskytovatel služby
- jak dlouho v Dubí působí
- jaký je důvod pro poskytování služby na tomto území
- o jakou službu jde:
 - jaké jsou cíle
 - jak je definována cílová skupina
 - jaká je náplň služby

Na základě dat získaných z rozhovorů bylo možné doplnit písemné údaje o kvalitativní stránku věci. Hendl (2005) uvádí, že právě kvalitativní výzkum umožňuje získat podrobnosti, které jinak nemusíme vůbec zjistit. To se ukázalo jako velká výhoda při možnosti doplňovat informacemi z rozhovorů získaná data z písemností. Vše potvrzuje i Maňák (1996), který rozhovor považuje za speciální metodu. Právě díky němu máme možnost proniknout hlouběji ke zkoumané problematice.

Rozhovory měly předem promyšlenou strukturu podle učených témat. Vymezeny byly na základě předpokladu o jejich souvislosti se sledovaným cílem. Jednalo se o tyto oblasti:

- 1) Oblast: respondent rozhovoru
 - dotazování na pozici v organizaci a ve službě
 - zjišťování doby působení této služby a důvodů pro její vznik
- 2) Oblast: služba nabízená v Dubí
 - snaha o zjištění rozsahu a obsahu nabízených služeb
 - zaměření na zjištění obsahu sociální práce
- 3) Oblast: překážky práce
 - určení překážek nebo naopak pomoci při realizaci služeb
- 4) Oblast: spolupráce s ostatními organizacemi
 - otázky zaměřené na ověření přehledu o působení dalších organizací
 - zjišťování nejen kdo, ale i co v Dubí dělá
 - návrhy spolupráce

- 5) Oblast: spolupráce s městem
 - popis toho jak vypadá spolupráce s městem
 - návrhy na spolupráci
- 6) Oblast: zákony
 - dotazování na dostatečnost legislativních úprav prostituce
 - zjišťování názoru na návrhy o regulaci prostituce
- 7) Oblast: příčiny změn situace
 - objasňování důvodů pro odchod prostitutek z města
 - doplnění názory na místa jejich přesunu

Nešlo o zcela striktně dodržovanou strukturu. Volnost dotazování dovoľovala zjištění i dalších zajímavých informací. Oblasti zájmu byly dopředu připraveny hlavně pro lepší odlišení tématu prostituce a sociálních služeb. Zejména proto, že bylo nutné udržet se v rovině poskytovatele a ne pozorovatele mnohdy neuvěřitelného světa poskytování sexuálních služeb.

11. Služby pro sexuální pracovnice a území města Dubí

Spojením analýzy dostupných dokumentů a rozhovorů s pracovníky se podařilo vytvořit přehled pravděpodobně všech organizací, které realizují své služby pro ženy živící se prostitucí ve městě Dubí. Variabilita obsahu jednotlivých rozhovorů je předpokladatelná díky povaze této metody. Naopak u dokumentů lze očekávat podobnou až shodnou strukturu, rozdílnost je tedy způsobena spíše jejich dostupností. Pro přehlednost jsem se snažila vždy dostat odpověď na to, kdo, kdy, proč a co přesně v rámci organizace s prostitucí v Dubí dělají.

Kdo zde služby realizuje, bylo zjištěno metodou sněhové koule, aniž tomu tak bylo předem zamýšleno. *Sněhová koule sama o sobě je jen technikou získávání výběrového souboru* (Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule - Snowball Sampling 1997: 19). Prvním krokem v tomto směru byla návštěva městského úřadu, konkrétně jejich odboru sociálních věcí a školství. Zde jsem se dozvěděla jen o „K-centru“ (v současnosti tyto služby spadají pod White Light), které zde v minulosti mělo svou pobočku. Byla jsem ujištěna, že nikdo jiný zde s prostitucí nepracuje. Následně jsem tedy zkontaktovala vedoucího teplického „K-centra“, který mě informoval o činnosti Rozkoše bez rizika. Podařilo se mi tak získat kontakt na předsedkyni Rozkoše bez rizika, která je zároveň sociální pracovnící. Od ní jsem se dozvěděla o posledních dvou projektech změřených na tuto oblast: projekt Magdala a projekt německého Červeného kříže. Při rozhovoru s velitelem Městské police Dubí jsem se ještě dozvěděla o nárazových aktivitách La Strady. Takže v podstatě bylo zjištěno pět organizací, které na území města realizují sociální služby zaměřené na prostituci.

U odpovědi na otázku „co“ jsem vycházela z nejběžněji užívaných prostředků. Konkrétně zjištěním cíle, cílové skupiny, písemným popisem činnosti a vše jsem propojila s informacemi z rozhovoru. Snažila jsem se udržet podobnou strukturu pro zvýšení přehlednosti. Nejprve popisují organizaci jako celek, poté důvod a dobu jejich působení, pokračují vymezením cílové skupiny, cíle a nakonec uvádím samotnou činnost.

11.1 „K – centrum“ Teplice (WHITE LIGHT I.)

Jako první jsem zkontaktovala K-centrum v Teplicích, přičemž jsem zjistila, že v současnosti jde o součást občanského sdružení WHITE LIGHT I. Tato organizace je zaměřena na práci s drogovými uživateli. Nejde tedy o služby výhradně pro ženy v Dubí. Spojitost s problematikou prostituce je konkrétně v Dubí evidentní. Podle slov vedoucího terénního programu je minimálně 50% žen na ulicích Dubí i sousedních Teplic jejich klientkami. I přesto pro ně není způsob obživy části jejich klientely nijak určující. Mluví o tom, že v této oblasti je drogová závislost nadřazena téměř všem ostatním problémům. Nechci proto služby organizace WHITE LIGHT I. striktně řadit mezi ostatní organizace pracující s prostituční scénou. Jelikož je drogová závislost u prostituujících v této oblasti, tak rozšířeným jevem, pak z určitého hlediska můžeme uvažovat o nadřazenosti řešení závislosti nad řešením jevů spojených s poskytováním sexuálních služeb. Myslím si, že v tomto smyslu jde opravdu o úhel pohledu a o názorové přesvědčení. Proto zařazuji i tento terénní program mezi ostatní služby pracující s prostitucí v Dubí.

Jak již bylo zmíněno, občanské sdružení WHITE LIGHT I. realizuje na území města Dubí Terénní program. Jeho posláním je stejně jako u většiny stejně zaměřených služeb hlavně monitoring a navazování kontaktů. Záměrem je, aby jejich služby motivovaly k zlepšení nebo setrvání stávajícího nepříznivého sociálního stavu. Současně usilují o neméně důležitou věc, a to o minimalizaci zdravotních a sociálních rizik spojených s užíváním drog. Konkrétním cílem je pak: *„minimalizovat možné nepříznivé důsledky užívání drog nejen pro samotné uživatele, ale i pro společnost.“* (Poslání a cíle terénního programu – Dostupné z: <http://www.wl1.cz/teplice/psldfdf.html>). Stejně jako u ostatních zmiňovaných služeb je i zde uvědomění z hlediska nebezpečnosti pro širší veřejnost. Myslím si, že jde o důležitý poznatek, jehož šířením je možné získat větší podporu většinové společnosti. Narkomani jsou často odsuzovanou skupinou obyvatel, pravděpodobně je jejich situace posuzována z hlediska vlastního zavinění. Nebudu se zde rozepisovat o míře vlivu okolního působení. Pouze zmíním, že považuji za vhodné informovat o terénních službách i z hlediska ochrany lidí bez závislosti. Myšlenka vychází z předpokladu, že pokud se bezpečněji chovám já, tak je to bezpečnější i pro mé okolí. Není tedy divu, že i terénní služba je laděna v tomto smyslu.

Předtím než rozebereme konkrétní úkoly a činnosti v praxi, je třeba podívat se na přesné vymezení cílové skupiny: *„Služba je určena pro osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, které nevyhledávají jiný typ služeb, nedají se jinak účinně oslovit jinými způsoby intervence. Jedná se o službu sociální prevence určenou osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy* (Komu je program TP určen

– Dostupné z: <http://www.wl1.cz/teplice/tpurcenitp.html>).“ Zde narážíme opět na rozpor. Služba je opravdu primárně zaměřena na jiný typ klientely než v případě ostatních organizací. Vedoucí „K-centra“ pro specifikaci uvádí: „*To jsou drogový klientky, to jsou uživatelky drog, takhle. Jo, není cílová skupina jako prostitutky, ale uživatelky drog, který se samozřejmě žije tím, že prostituují, že jo* (rozhovor č. 5).“ Je zajímavé pohlízet na stejného člověka z několika hledisek. Tento fakt poukazuje na propojení služeb. White Light I. se zaměřuje na prevenci při užívání drog, ale i na prevenci pohlavně přenosných nemocí. A například Rozkoš bez rizika se více zaměřuje na prevenci pohlavně přenosných chorob, ale v záběru mají i prevenci přenosu chorob souvisejících s nebezpečným užíváním drog. Vše souvisí se vším a proto ani jedna organizace nezavírá oči před záležitostmi souvisejícími spíše s jiným zaměřením, než s tím primárním. Jde jen o to, že je možná vhodnější zlepšit komunikaci mezi organizacemi, které by se pak mohly ještě více specializovat pouze na jednu oblast.

Sám vedoucí terénního programu specifikuje jejich práci jako:

„... *zprostředkování toho kontaktu s tím prostředím, že jo. To je první taková základní věc, o které mluví ta stoosmička zákona o sociálních službách. No ale tam je hlavní ta výměna toho injekčního materiálu, ... poučení o tom, jak si mají píchat, jak si mají desinfikovat, takový základní věci. Účinky těch drog, rizika, který si oni neuvědomují, infekční choroby určité tam jsou, hlavně velký jsou ty infekční choroby, to se jich taky hodně týká, že jo* (rozhovor č. 5).“ Současně zmiňuje, že dříve rozdávali i prezervativy o které byl velký zájem. Ten upadá spolu s nedostatkem financování pro služby, a tedy se zpoplatněním kondomů. I přesto, že za ně ženy musí zaplatit, si je přímo ve středisku kupují. Nejen, že se snaží na uživatele drog působit z hlediska bezpečnějšího užívání (např.: neodhazování stříkaček), ale i „...*že mají používat ty kondomy, že i třeba při orálním sexu můžou dostat, že můžou získat nějakou tu chorobu* (rozhovor č. 5).“ To nám ukazuje jak je tato problematika provázaná. A organizace, která se jeví jako nesouvisející, protože je zaměřena na drogově závislé, ne na prostituující, se neubrání propojování svých služeb. Spíše tedy ve smyslu jejich širšího zaměření. V současné době je aktuální hlavně téma pohlavně přenosných nemocí: „*Ted' třeba hodně se tam roznes syfilis, tak nám sem chodily holky. Testujeme, chodí sem, my jim tady děláme přetestování, Ted' jsme zrovna loni, a ona to i krajská hygienická stanice vydala, nějaký statistiky, hodně se zvýšil ten syfilis, takže to jsme tady měli plno těch holek. Takže některý sem chodily na testy, potom chodily i na odléčení, takže tadyty věci se tady dělaj* (rozhovor č. 5).“ S ženami živícími se prostitucí se, ale nesetkávají pouze v těchto situacích. „... *klasické "káčko" má vždycky kontaktní místnost, kde oni sem chodí, je tady potravinovej servis...taky hygienickej servis jo, choděj se sem vykoupat, namalovat, navonět, zasmradí to tady a odejdou vždycky*

(rozhovor č. 5).“ Zajímavým jevem je zkušenost, že ženy provozující prostituci a současně užívající drogy si v poměru s ostatními prostitutkami vydělají velmi málo. Což by logickou úvahou mohlo vypadat jako nesmyslné. Ony sice potřebují daleko více peněz na pokrytí své závislosti, ale často veškeré peníze odevzdávají svému pasákovi, který je za to zásobuje drogami. Lze tedy vyvozovat, že sice vydělají dostatek peněz, ale všechny padnou na nákup drog. Tomuto názoru tedy lze oponovat. Nejde jen o rozsah výdělku, ale i o množství výdajů, které žena má.

Dá se polemizovat o hranici mezi zdravotnickými nebo sociálními službami, ale ani zde nenalezneme jednoznačnou odpověď. Co zde do této chvíle nezaznělo, je přímo sociální práce. Respondent č. 5 jí v rámci jimi nabízených služeb konkrétně popisuje jako zlepšování některých dovedností, například: „ *Jak si maj obstarat občanku, že jo, papíry, že potřebujou a tak dále. Nějaký ubytovny, že jo tady máme taky kontakty na ubytovny atd.* (rozhovor č. 5).“ Sociální práce má v této sféře omezené pole působnosti. Opět jde hlavně o nadřazenost závislosti nad sociálním fungováním člověka. Stále jde o problém dobrovolnosti. I když se budeme snažit o vysvětlení významu osobních dokumentů, bydlení, řádné práce,...stejně bude vždy snazší měnit injekční stříkačky a informovat o rizikovém chování, protože jde o věci, které přímo souvisí s každodenní náplní narkomana. A domnívám se, že takový člověk nemá stejné priority jako většinová populace.

11.2 Rozkoš bez rizika – Terénní tým pro oblast Chomutovska a Teplicka

V Čechách patří nestátní nezisková organizace Rozkoš bez rizika asi k nejznámějším mezi ostatními, které se zabývají prostitucí. Již nyní předesílám problém, na který jsem narazila při rozhovoru s předsedkyně sdružení Rozkoše bez rizika. Je velmi markantní rozdíl mezi možnostmi, které má tým pracující v Dubí a tým který působí přímo v Praze, která je centrálním místem této organizace. Neznamená to ale, že by ženy a dívky z Dubí nemohly využít stejných služeb, jen jsou pro ně místně hůře dostupné. Předsedkyně dodává: „*My jsme poměrně daleko, v těch příhraničních oblastech jsme daleko od těch možností, co třeba maj v Praze. Tam jim všeobecně nabízejí třeba možnost osprchování, ošacení, možnost třeba návštěvy divadla, změnu toho prostředí, třeba i pro ty jejich děti, ...*(rozhovor č.4)“ Spolu se zdravotní sestrou, která ji doprovází, zde působí již šest let. Vyplnili prázdné místo, které vzniklo při zániku „K-centra“, které bylo spravováno jako státní organizace, respektive spadalo pod krajské nemocnice. Jejich primární funkci sice přebral WHITE LIGHT I., ale se zaměřením pouze na uživatele drog. Širší záběr původního „K-centra“ tedy v současné době doplňuje Rozkoš bez rizika.

Cílem organizace je: „*stabilizace a snížení výskytu HIV a pohlavně přenosných infekcí. Zlepšení postavení sexuálních pracovníků ve společnosti, na jejich pracovištích a v jejich osobních vztazích.* (Cíle naší činnosti – Dostupné z: <http://rozkosbezrizika.cz/cz/kdo-jsme/2-cile-nasi-cinnosti/>)“ Ve zkoumané oblasti je službami realizována spíše stabilizace a prevence pohlavně přenosných infekcí. Jak již bylo předesláno, terénní program, do kterého spadá město Dubí, má v ostatních směrech značně omezené možnosti. Pro upřesnění: Dubí spadá do působnosti terénního týmu pro oblast Chomutovska a Teplicka.

Pro upřesnění je důležité i ujasnění cílové skupiny, kterou u těchto služeb jsou: „*...jsou především ženy pracující v sexbyznysu, dále ostatní osoby působící v prostituční scéně a ohrožené rizikovým způsobem života, nejen rizikovým sexuálním chováním. Užitek z naší práce má však celá společnost.* (Naše cílová skupina – Dostupné z: <http://rozkosbezrizika.cz/cz/kdo-jsme/3-nase-cilova-skupina/>)“ U tohoto vymezení je jasné, že jde o poskytování služeb právě ženám poskytujícím sexuální služby. Avšak je zde vyzdvižen i fakt, že nejde jen o užitek těchto žen, nýbrž celé společnosti. I cílovou skupinu organizace mi její předsedkyně objasnila: „*Ono to sice možná vypadá tak, jakože my to děláme pro ty prostitutky, ale ono to tak asi zdaleka nebude. Vlastně to je naše cílová skupina, ale je to pro ty lidi okolo, protože nikdo nikdy nemůžeme dát ruku do ohně za toho druhýho třetího člověka, s kterým se známe, a to se prostě šíří. Je to prostě takový jako řetězová reakce* (rozhovor č. 4).“ Jde o myšlenku, která se proplétá celou prací. Ono ani tak moc nejde o to, že

je někdo „chudák“ a musí se živit „nedůstojným“ způsobem. Daleko více jde o to, že tím ohrožuje společnost. Zajímavý je také údaj, že 40% klientek v této oblasti jsou ženy vyrůstající v dětském domově (Výroční zpráva 2008). Chápejme to jako fakt, zabíhání do dalších oblastí by nás nyní svádělo od původního záměru: analyzovat službu.

Každá i tato služba má definovaný okruh základních činností, které poskytuje. U tohoto terénního programu jde obecně o: monitoring prostředí, předání kontaktů na poradenská centra Rozkoš bez rizika (Praha, Brno), předání informačních materiálů, informace o bezpečném sexu a předání prostředků prevence, psychosociální pomoc a podpora, Testování na HIV/AIDS a syfilis, předtestové a potestové poradenství (Výroční zpráva 2008). Nyní se můžeme podívat do zákona, jak stanovuje tyto činnosti. Daleko zajímavější a účelnější mi připadalo zjistit, jak své činnosti vidí přímo poskytovatel služby, tedy respondentka č. 4: *„My poskytujeme ty sociální služby a zdravotní a ono je to všechno takový provázaný. V rámci těch zdravotních my jim poskytneme ty rychlotesty, ty vyšetření na ty nemoce a vlastně po té stránce sociální my jim nabízíme vlastně nějakou konzultaci... jako sociální pracovníci vlastně, my tam jsme kvůli tomu, aby jsme je vyslechli, měli nějakou tu kartu sociální pro ně a vlastně ten cíl, který by si měly určit (rozhovor č. 4).“* Sociální kartu pak vysvětluje jako dokument s cílem klientky a jejími osobními dokumenty. Velké problémy jim dělá právě individuální plánování. Obtížnost spočívá v neochotě spolupráce ze strany prostitutek, které jednak nerozumí, co po nich sociální pracovnice chce a také bývá často jejich jediným cílem nechat se otestovat. V rámci poskytování služby je její součástí i poradenství, nejen základní, ale i odborné: *„My hlavně musíme klást důraz na to předtestový poradenství, aby jsme jim všechno vysvětlili, předtím než my je otestujeme, protože ono potom, když nám výjde nějaký výsledek reaktivní, tak jako tu dívku to najednou může zaskočit (rozhovor č. 4).“* Tento postup hodnotím velmi kladně i vzhledem k tomu, že tyto testy nejsou zcela stoprocentní. I kdyby byly, je vždy lepší připravit člověka na to, co se bude dít v případě, že zjistí pozitivní výsledek na některou z pohlavně přenosných chorob. Nehledě na to, že se jim stává, že žena nečekaně odběhne za prací. Minimálně je vhodné, aby věděla, jaké jsou možnosti léčby a že šíření nemocí je trestným činem.

Náš výčet činností není kompletní, je zde například poskytována asistenční služba, kterou: *„vám po nějaký domluvě můžeme nabídnout, že třeba i jezdíme s těma děvčatama, oni třeba jsou nemocný, měly by jet někam k doktorovi, tak se s nima domluvíme, když víme, že jsou takový a makový, tak se s nima domluvíme, že je tam vyzvedneme, odvezeme, přivezeme (rozhovor č.4).“* Z vlastní zkušenosti vím, že jde o důležitou činnost. Veřejnost sice často nerozumí jejímu významu u lidí, kteří netrpí nějakým tělesným hendikepem, ale to

neznámá, že nejde o vhodnou formu pomoci. Ne všichni lidé si dokážou zcela samostatně obstarat věci, které potřebují, a hájit přitom své zájmy. Rozhodně si nemyslím, že musí jít o člověka s viditelným znevýhodněním. Lidé, kteří neměli možnost získat tyto dovednosti, by také neměli být zbaveni šance žít běžným způsobem a domnívám se, že tato forma pomoci je pro tento cíl ideální.

11.3 Německý červený kříž v Dippoldiswalde – Modelový program „Streetwork za účelem prevence AIDS v hranice překračujícím prostoru Spolková republika Německo - Polsko a Spolková republika Německo – Čechy, realizovaný ve spolupráci Spolkové vlády, zemí Sasko, Meklenbursko-Pomořany a Braniborsko, WHO, Evropské komise a Sociálně pedagogického ústavu“

Jak již bylo předesláno, některé organizace svou činnost ve městě již ukončily. Zrovna v tomto případě bylo důležité zjistit více informací. Zejména protože se jednalo o výjimečný projekt, který se zabýval přímo prostitucí v Dubí. Zároveň je důvodem pro jeho uvedení informace o tom, že na území města stále poskytují služby Německé organizace. Tento fakt sice nedokážu vyvrátit, ale většina shromážděných dat napovídá tomu, že v současné době a ani v minulosti, zde neprobíhal jiný program než právě ten, který zde realizoval Německý červený kříž v Dippoldiswalde.

Červený kříž Německo se v problematice prostituce v Dubí angažoval od roku 1993 do roku 1997 (program měl pokračovat i několik let poté, ale už s jiným garantem a údajně snad měl být spolufinancován i z české strany, mluvíme maximálně o dvou letech) . Důvodem založení tohoto programu bylo dle respondentky č. 1: „...z německý strany to bylo na ochranu, na ochranu pasáků se dá.. ee pasáků. Zákazníků. Jo, že tady, že se tady teda jako říkalo, že tady je hodně nakažlivejch nemocí a ..jo, takže to bylo spíš zaměřený, ta.. ta akce z toho Německa spíš zaměřená na ty německý zákazníky, aby, aby se nenakazili. Jo, takže my sme měli dělat u našich holek nákou tuhlecentu prevenci (rozhovor č. 1)“ Jde tedy o další projekt, který sice chce řešit prostituci, ale jeho hlavním záměrem je ochrana většinové společnosti před jejími doprovodnými jevy.

Z písemných dokumentů se zachovala závěrečná zpráva z března roku 1997 a informativní přehled o realizovaném programu z roku 1995. Nejde o velký výčet, ale v kombinaci se získanými údaji z rozhovoru se podařilo vytvořit nástin možného přístupu. Časový odstup nám do jisté míry umožňuje lépe posuzovat, jaký efekt přináší práce s ženami přímo na ulici. Pro upřesnění nejasností a doplnění souvislostí se ukázalo jako nejvhodnější zkontaktovat tehdejší vedoucí pracovníci, respondentku č. 1.

Modelový program byl nazván „Streetwork za účelem prevence AIDS v hranice překračujícím prostoru Spolková republika Německo - Polsko a Spolková republika Německo – Čechy, realizovaný ve spolupráci Spolkové vlády, zemí Sasko, Meklenbursko-Pomořany a Braniborsko, WHO, Evropské komise a Sociálně pedagogického ústavu“ (ve zkratce: „Streetwork v hranice překračujícím prostoru...“). Hlavním záměrem byla prevence nejen přenosu HIV, ale všech sexuálně přenosných nemocí (STD). Výhradně šlo o oblasti, kde problematika přesahovala hranici Německa s Polskem a s Českou republikou. Z tohoto obecného představení je patrné, že šlo o úsilí mnoha zúčastněných o minimalizaci možných rizik, který sebou prostituce přináší. Šlo o projekt, který konkrétněji řešil snahy daleko větších organizací. V té době aktuálně například „Europe against Aids“ (Evropská Unie) nebo „Global programme on Aids“ (WHO) (Leopold, Steffan 1995: 87). Sice nejde o nezištnou snahu spasit sexuální pracovnice, ale i přesto jde o způsob usnadnění jejich života. Lze usuzovat, že v daleko větším rozsahu šlo o snahu chránit společnost před jejími negativními dopady. To, ale není nic výjimečného. Daleko zajímavější je přelomovost ve způsobu nabízení sociálních služeb jako terénních. V našich podmínkách šlo o nepřilíš rozšířený přístup, který si poměrně rychle získával důvěru. Ojedinelost spočívala i v typu spolupráce, ve smyslu koordinace nejen mezi organizacemi, ale i státy.

Vytvořeno bylo celkem šest týmů, které měly za úkol: analyzovat situaci ve vytyčených oblastech, informovat o nebezpečích nákazy HIV a STD a propagace možností prevence (Leopold, Steffan 1995: 90). Přímo v Dubí působil tým „Angela“ při Německém červeném kříži v Dippoldiswalde. Cílem bylo i propojení jednotlivých institucí a organizací, jejichž spolupráce měla mít přímý vliv na úspěšnou realizaci projektu, například zdravotnická zařízení, město, policie, celní správa, atd. Respondetka č.4 k tomu dodává, že nešlo jen o cílené navazování spolupráce, ale: „...v těch letech 94, sme museli prodělat i takový školení ohledně teda toho jak kontaktovat ty prostitutky, jak se chovat k pasákům, jak nakládat s policií, když se k nějakým těmhle akcím přichomejtno nebo to.. takže tohleto probíhalo asi půl roku, tyhle školení, to nás školili teda v Německu, byly to sociální pracovnice, který už měly jako s touhle ctou činností v Německu nějaký zkušenosti (rozhovor č. 1).“

Vzhledem k tomu, že služby byly uživatelům poskytovány bezplatně, bylo nutné zajistit financování z jiných zdrojů. Sponzory programu byly regionální, národní, ale i mezinárodní instituce. Žádná z těchto organizací nebyla česká. Lze v tom spatřovat několik jevů. Mohlo jít o výraz solidarity Německa a nadnárodních společností, o výraz neschopnosti nebo nezájmu České republiky prostituci řešit, o snahu převzetí jisté míry zodpovědnosti za zhoršující se situaci.

Prostituce je vysvětlena jako sexuální služba za peníze (Leopold, Steffan 1995: 89) a je viděna jako všudypřítomná, tam kde existují nějaké kontakty mezi lidmi (Leopold, Steffan 1995: 87). O záměru chránit společnost před „nákazami“ vypovídá i definování cílové skupiny. Šlo o všechny osoby, bez ohledu na národnost, které by se přímo nebo nepřímo mohly dostat do nebezpečí nákazy HIV/AIDS a STD, anebo by mohly mít vliv na vývoj událostí, jenž by mohl vést ke vzniku hrozby nákazy (Leopold, Steffan 1995: 90). Konkrétně pak: prostitutky, prostituti, jejich přátelé a příbuzní, lidé profitující z prostituce, zákazníci a injekční uživatelé drog. Je zajímavé, že prostituci spojují s užíváním drog. Zejména pak intravenózním, které podle jejich názoru nebylo v českém příhraničí výraznější příčinou nákazy HIV/AIDS. V českém pohraničí pak byl nejvýrazněji pozorovatelný nárůst onemocnění kapavkou a syfilidou.

Náplní jejich práce bylo hlavně rozdávání informačních letáků (o předcházení a léčbě STD, s kontakty na organizaci, s popisem jejich práce,...) a doplňkového hygienického materiálu (zejména prezervativů). Respondentka č. 4 k tomu dodává: *„Anebo nám pomáhala paní doktorka Malinová, když se dělaly pak... z Rozkoše bez rizika, když se dělaly ty mobilní prohlídky, to znamenalo, že my sme jeli svym autem, voni za náma jeli sanitkou, to už bylo jako tejden dopředu domluvený s těma holkama, jsme jim řekly, že jim můžeme tohleto a tohleto nabídnout, jestli budou mít zájem, a že přijedeme ten a ten den, a tak oni už se jako vobjednávaly, nebo nevobjednávaly, řekly "jo", že můžeme přijet, že uviděj a to, no takže sme takle projížděly, já nevím, asi dvakrát Dubí, ten večer teda, a nechávalo se jako hodně, hodně holek (rozhovor č. 1).“* Samy nevlastnily pojízdnou ambulanci a právě díky této spolupráci byly schopny provádět zdravotní (hlavně gynekologické) prohlídky žen přímo na ulici. V sanitce jim bylo i umožněno provádět testy na STD. Výsledky a léky jim pak byly zasílány poštou a jejich tým pak dohledával a informoval o dalším postupu nemocné ženy. Dalo by se říct, že v současnosti je funkce tohoto programu zcela v rukou Rozkoše bez rizika, která stále působí ve stejném duchu.

Důvodem pro ukončení tohoto programu nebyl jeho neúspěch, i když jsou zde těžko měřitelné výsledky a jedná se spíše o dlouhodobé statistiky ohledně stavu nemocnosti obyvatel. V tomto ohledu je to ještě složitější tím, že jde o problém, který překračuje hranice, a výsledky se nemusí projevit jen na německé nebo české straně.

Zmíněná závěrečná zpráva z roku 1997 je v podstatě znovu shrnutím informací, které byly zjištěny z informativního přehledu o programu z roku 1995. Jsou zde navíc i informace o dalších projektech a programech, které do naší problematiky už nepatří.

11.4 Diecézní charita Litoměřice – projekt Magdala Chomutov, Teplice

O projektu Magdala jsem se dozvěděla až od předsedkyně Rozkoše bez rizika. O jejich aktivní činnosti údajně nevědí ani na městském úřadě, ani na městské policii. Přitom zde působí již tři roky a před zahájením poskytování služeb se byli na úřadě představit. Proběhlo zde setkání, jehož cílem bylo vysvětlení průběhu a záměru služeb poskytovaných v rámci zmíněného projektu Magdala.

Posláním projektu Magdala je: *„Pomáhat těm, kdo byli zotročeni a zbaveni své vlastní vůle o sobě rozhodovat, znovu nalézt vlastní důstojnost a svobodu, převzít plnou zodpovědnost za svůj další život.“* (Poslání projektu Magdala – Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>). Z toho nevyplývá jasné zaměření na lidi poskytující sexuální služby. Z dalšího popisu služby by se mělo nejvíce jednat o práci s nedobrovolnou prostitucí. Vzhledem k tomu, že Magdala probíhá na mnohých místech v České republice, tak se její přesné zaměření pravděpodobně mění podle lokality, ve které zrovna působí. Ale ani toto obecné poslání nevylučuje možnost organizace pracovat s prostitucí, která bude dobrovolnou. Pravděpodobně půjde i o odraz možného pojetí prostituce jako nedobrovolného řešení obtížné sociální situace.

V Dubí probíhá zvláštní program, který je řazen mezi terénní programy Diecézní charity v Litoměřicích. Konkrétně jde o projekt Magdala Chomutov, Teplice. Cílem tohoto programu je: *„snižování zdravotních a bezpečnostních rizik spojených s tímto způsobem života prostřednictvím distribuce zdravotnického a hygienického materiálu, osvětové a informační činnosti, zprostředkováním zdravotnických a dalších návazných služeb klientkám a dále stálá a otevřená nabídka služeb, které mohou pomoci klientce, pokud se rozhodne změnit dosavadní způsob života (azylové bydlení, integrační programy)“* (Výroční zpráva DCH Litoměřice 2009: 16)“ Ze specifikace cíle programu pro danou oblast je patrné, že je odlišné od celkového pojetí programu. Není zde nutný akt nedobrovolnosti a nejde o nutnou snahu o resocializaci nebo reintegraci, jak by se podle celkového pojetí programu mohlo jevit. I v tomto případě jde o komplexní soubor služeb, které by teoreticky mohly usnadnit začlenění do běžného života nebo alespoň přiblížení se společenskému standardu a omezení ohrožení sociálním vyloučením. Pokud tedy nebudeme samotný způsob obživy brát jako nutnou příčinu vyloučení.

Cílovou skupinou by podle tohoto popisu měli být lidé žijící se prostitucí. Podle zákonných souvislostí by to měli být dospělí lidé. A podle zacílení na určitou oblast by sem měli patřit lidé vyskytující se na území Chomutovska nebo Teplicka (kam spadá i Dubí). Mé vymezení je jiné, organizace cílovou skupinu projektu Magdala Chomutov, Teplice definuje

takto: „*osoby komerčně zneužívané, osoby, které vedou rizikový způsob života, nebo jsou tímto způsobem života ohroženy.* (Výroční zpráva DCH Litoměřice 2009: 16)“ z určitého pohledu jde o daleko širší vymezení. A z hlediska získaných informací, lze toto vymezení považovat za nepřesné, protože se pracovníci nezaměřují na všechny druhy rizikového vedení života, ale jen na ženy a dívky živící se prostitucí. Na druhou stranu vzhledem k celkové působnosti charity nemohu popřít, že by tohoto záběru byli schopni.

Sociální pracovnice náplň služby popsala takto: „*poskytujeme základní poradenství pro ženy a dívky, které pracují na ulici a žijí se prostitucí, a poskytujeme základní sociálně právní osvětu a rozdáváme pomůcky zdravotní a hygienické, teďka nově i testujeme na HIV a žloutenku B a C* (rozhovor č. 3).“ Tuto činnost realizují na území města jednou za čtrnáct dní v úterý. I když nejde o konkrétní popis, domnívám se, že i toto nabízí možnost udělat si „obrázek“ o tom, jakou roli hraje projekt Magdala na území města. Na jedné straně jde o navázání kontaktu, poskytnutí poradenství a na druhé straně jde o prevenci pohlavně přenosných nemocí. Myslím si, že i když je zde nepřímo zmíněna ochrana společnosti před jevy souvisejícími s přenosnými nemocemi, jde spíše o navázání kontaktu a troufám si i tvrdit, že jde více také o nabízení a vysvětlování jiných možností. Vycházím i z informace získané od sociální pracovnice - DCH Litoměřice informovala, že: „*... ještě spolupracujeme s charitou v Praze, která má ten hlavní projekt Magdala na starosti a když tam třeba najdeme nějakou ženu, stává se to teda málo, která se rozhodne, že chce třeba odejít nebo když máme nějaký podezření, že je třeba obchodovaná, že tam není dobrovolně, tak se spojíme s kolegyněmi z Prahy a pak můžeme zajistit i třeba odvoz nebo utajené bydlení a podobně* (rozhovor č. 3).“ Je tedy zajímavé, že i když se činnost všech zmiňovaných organizací příliš neliší, je možné najít rozdíly mezi tím, jak jsou služby definovány a jaký je jejich skutečný kontext. Zde stojí za zmínku například fakt, že i když tato organizace testuje stejně jako například Rozkoš bez Rizika, oproti nim nemají tak rozpracovaný postup při zjištění pravděpodobného nakažení. A na druhou stranu: i když Rozkoš bez rizika má lépe rozpracovány tyto následné postupy, nemají tak propracovaný postup při rozhodnutí konkrétní ženy odejít z rizikového prostředí sex byznysu.

11.5 La Strada

Nezisková organizace La Strada je záměrně do výčtu ostatních organizací zařazena až na závěr. Sice jsem se o jejím působení dozvěděla od velitele Městské policie Dubí, ale při bližším zkoumání jsem zjistila, že jejich aktivity na území města jsou spíše ojedinělé. Činnost La Strady souvisí s nelegálním nucením k provozování prostituce a všemi jevy, které tento typ prostituce doprovázejí (např.: násilí, obchod s lidmi, vykořisťování,...). Cílová skupina této organizace tedy není v zásadě jiná, ale sledovanému záměru se lehce vymyká. Její působení ve městě Dubí je podmíněno informací od jiných pracovníků nebo samotných osob nabízejících sexuální služby. Na základě takového podnětu vyjedou do terénu a pokusí se takto postiženému člověku pomoci odejít ze situace, do které byl zatažen. I přesto patří mezi ostatní jmenované organizace, a proto tedy dodávám její stručný popis.

Cílem organizace je: „ *prispívat k odstranění obchodování s lidmi a vykořisťování a poskytovat podporu a ochranu vykořisťovaným a obchodovaným osobám stejně jako těm, které jsou těmito jevy ohroženy*“ (Výroční zpráva La Strada, 2009: 5). Z definice je patrné, že nejde o práci s prostitutkami jako takovou, ale záběr je daleko širší. Patří sem nejen lidé nucení k prostituci, ale i lidé nucení k jakékoliv jiné práci. Nejde ale jen o osoby, které jsou již zapojeny do nějakého typu nedobrovolného počínání ze strany druhých, ale i lidé, kteří jsou takovou možností ohroženi. Organizace definuje svou cílovou skupinu takto:

„ - obchodovaným a vykořisťovaným osobám, tedy lidem, kteří byli podvedeni a/nebo nuceni vykonávat práci či poskytovat služby vč. prostituce a z jejichž práce jiní kořistili (Krizová pomoc, Azylové domy, Odborné sociální poradenství)

- osobám, které prožily či se nacházejí v situaci blízké obchodování či vykořisťování (Krizová pomoc, Odborné sociální poradenství)

- osobám, které jsou v blízkém vztahu k lidem, kteří byli nebo jsou obchodováni či vykořisťováni (Odborné sociální poradenství)

- osobám, které hledají práci či cestují do zahraničí a dalším lidem, kteří mají zájem o informace, jak rizikům obchodování s lidmi a vykořisťování předcházet (Odborné sociální poradenství)

(Cílová skupina – Dostupné z: <http://www.strada.cz/cs/socialni-prace/komu-jsou-nase-sluzby-urceny>)

Kromě uvedených kritérií musí jít o osobu starší osmnácti let. Státní příslušnost v tomto směru nehraje roli. Na první pohled by se mohlo zdát, že nejde o organizaci poskytující služby prostitutkám v Dubí. Pokud se ale pokusíme do vymezení cílové skupiny zařadit osoby poskytující sexuální služby, pak zjistíme, že se La strada musí setkávat i s ženami, které se

prostituuji. Vzhledem k jejich působení po celé republice je jasné, že lze jejich aktivity sledovat i v Dubí. I kdyby všechny ženy na území města poskytovaly sexuální služby dobrovolně, stále patří do rizikové skupiny občanů ohrožených obchodováním a vykořisťováním. Stoprocentní dobrovolnost prostituce je nepravděpodobná, lze předpokládat nejen ohrožení, ale i blízký vztah k lidem obchodovaným nebo vykořisťovaným. Je zajímavé, že prostituce stojí ve výčtu nucených prací nebo poskytování služeb stranou. Napovídá to, že prostituce není ze strany La Strady považována za běžnou práci/službu. Myslím, že jde o vhodné upřesnění, ale napadá mě, jestli není takových činností, které stojí mimo běžný rámec, daleko více.

Ke zjištění konkrétních činností jsem byla odkázána na písemné informace. Kontakt s organizací La strada byl navázán pouze telefonicky, kdy mi sdělili, že nemají program zaměřený přímo na prostituci v Dubí. Sice do Dubí občas dojíždějí, ale bez jakékoliv pravidelnosti. Spíše jde o výjezdy na popud druhých osob (pracovníci jiných organizací, občané, policie,...), nebo samotných obětí. Většinou se ke službám dostávají díky bezplatné info a sos lince (Výroční zpráva La Strada 2009). Z výčtu cílové skupiny jsou patrné i okruhy hlavních poskytovaných služeb: krizová pomoc, azylové domy a odborné sociální poradenství. To je poměrně jasné vyhranění, ale ani tak nejde o kompletní seznam všech sociálních služeb, které poskytují. Ve své výroční zprávě (Výroční zpráva La Strada 2009: 5) uvádějí i další, jakými jsou například: tlumočení, zprostředkování lékařské péče, právní poradenství a zastupování, pracovní-právní poradenství a podpora při vstupu na regulérní český trh práce nebo asistence při návratu do země původu. Lze předpokládat, že jsou schopni poskytnout komplexní péči člověku, který bude potřebovat ochranu a bude se chtít zařadit do běžného života (bydlet, pracovat, založit rodinu,...).

I když v případě La strady nejde o pravidelné činnosti na území města, je důležité o jejím působení vědět, mimo jiné kvůli nepřekrývání se služeb. Nyní je již patrné, že jde o služby jiného zaměření. U ostatních organizací šlo vždy v určité míře o ochranu společnosti, ať už před kriminalitou, nebo chorobami doprovázejícími poskytování sexuálních služeb za úplatu. Myslím si, že La Strada je zaměřena přímo na ochranu své cílové skupiny, jsou to v tomto směru spíše bezbranné oběti.

11.6 Městská policie města Dubí

Přestože si uvědomuji, že policie není službou ve smyslu zákona o sociálních službách, tak nemohu opomenout fakt, že o určitou službu jde. Slouží k ochraně a do určité míry i prosazování zájmů veřejnosti, v našem případě jde o občany města Dubí. A jelikož jsem na městskou policii byla odkázána z městského úřadu, nemohu ji ve svém výčtu opomenout. Je zarážející, že na tomto úřadě nemají přehled o působení jiných subjektů ve věci prostituce, ale je to pro nás do určité míry vypovídající o řešení této problematiky. Nejprve se pokusím vymezit činnost policie a následně ji porovnáím s postojem města. Při rozboru těchto záležitostí se pokusím dodržet stejnou strukturu jako u ostatních služeb. Přesto zde jsou určité odchylky, které vycházejí ze zcela jiné povahy práce než u sociální služby.

Zajímavé je pokusit se vymezit cíl městské policie. V nejobecnějším smyslu je to zvyšování bezpečnosti občanů a snižování kriminality ve městě. Pokud jej vztáhneme k prostituci, tak se jejich cíl v čase do určité míry proměňoval. Údajně se z počátku devadesátých let snažili o pomoc ženám na ulici jako obětem nucené prostituce. Spolu se zjištěním, že jde ve většině případů o dobrovolnou prostituci, se ve městě začala formovat strategie boje s tímto fenoménem.

První vyhláška města v tomto směru se snažila o zákaz provozu prostituce na území města (v současné době platí Obecně závazná vyhláška Města Dubí o zákazu veřejného nabízení a poskytování sexuálních služeb č. 2/2007). Ta se ovšem již od počátku své platnosti potýkala se značnými problémy. Jednak šlo o problém průkaznosti nabízení sexuální služby a jednak šlo o následnou vymahatelnost postihu z ní plynoucího. Podle velitele městské policie se tento prostředek stále míjí účinkem: „...protože ty prostitutky, i když jsou nějakým způsobem potrestány, je od nich vybraná bloková pokuta, kterou... kdysi, kdysi dávno platily, teď už samozřejmě neplatí, protože ty příjmy jejich klesly, takže jim se to nevyplatí a ono ta vymahatelnost, vymahatelnost v tom správním řízení u těchleť přestupků je nulová (rozhovor č. 2).“

Městské vyhlášky jsou hlavním nástrojem potírání prostituce. Kromě již zmíněné Obecně závazné vyhlášky Města Dubí o zákazu veřejného nabízení a poskytování sexuálních služeb č. 2/2007, byly vytvořené ještě další, které se soustřeďují na boj s tzv. „barovou“ prostitucí. Jde o Obecně závaznou vyhlášku města Dubí o vyhlášení stavební uzávěry č. 3/1998, která zakazuje otevírání nových podniků, barů, penziónů,...v nejproblematičtějších částech města. Tím se zamezilo vzniku nových míst, kde by mohly potencionálně vznikat nové nelegální nevěstince. Další dvě vyhlášky spolu souvisí, jde o „Obecně závaznou vyhlášku Města Dubí o stanovení míst a času, ve kterém mohou být provozovány výherní

hrací přístroje č. 3/2007“ a „Obecně závaznou vyhlášku č. 1/2011, o opatřeních k omezení činností narušujících veřejný pořádek“. Záměrem těchto vyhlášek je omezit výdělečnou činnost zejména „podezřelých restaurací a penzionů“, kde je s největší pravděpodobností prostituce provozována. Kontrola plnění těchto nařízení se již nepotýká s výraznějšími potížemi. Z vlastního pozorování ale usuzuji, že některé z těchto podniků v deset hodin večer zavírají jen naoko. Za pootvřenými žaluziemi můžeme stále spatřit ženy, které jednoznačně lákají zákazníky k návštěvě.

Jedním z navrhovaných řešení situace v Dubí bylo vymezení prostor, kde by ženy prostituci provozovat mohly. Jde o možnost, kterou předesílala i Malinová (Veselovský 2010: Rozhovor pro Radiožurnál) považovaná za odborníka na tuto problematiku. Bohužel v Dubí: „...nedošlo k dohodě, kde by ta část měla být, kde by to bylo vyhrazený. Vim, že se jednalo o Činovci, ale obyvatelům Činovce samozřejmě se to nelíbilo, tak z toho sešlo (rozhovor č. 2)“. V Dubí se po volbách v roce 2006 rozjel boj s prostitucí naplno: „*Tu pouliční prostituci se nám podařilo poměrně rychle vytlačit, sme na to soustředili strážníky, ... Takže vlastně tím věčným otravováním, věčným kontrolováním, kontrolováním dodržování těch vyhlášek, takže se nám je podařilo vytlačit... Jen co se týká těch veřejných domů, tak tam sme vyhradili štyry strážníky, který tam stáli u těch podniků a upozorňovali ty návštěvníky, který tam chodili, na to, že tady existuje vyhláška města a že i vyhledávání sexuálních služeb je přestupek proti vyhlášce města. Pokud na to nereagovali, takže sem jim potom posílal domů otevřené dopis s tím, aby se dostavili na Městskou policii v Dubí a podali vysvětlení, že sou podezřelí z toho, že vyhledávali sexuální služby tím, že navštívili takovejdle dům. To bylo velice účinný (smích) (rozhovor č. 2).*“ Šlo o poměrně účinné metody vzhledem ke sledovaným cílům města. Asi proto, že šlo o činnost, která byla „vidět“, a i když byla podporována ze strany občanů i města, časem se setkala s nevolí. Tento jev je těžko kvantifikovatelný, ale občané začali mít pocit nárůstu kriminality v jiných částech města než byla hlavní ulice, podél které stály policisté a policejní vozy před fungujícími nevěstinci. K současnému stavu situace na území města velitel Městské policie Dubí dodává: „*Sou tu poslední čtyry podniky, který vopravdu už ted'ko živořej.*“. Z jeho vlastního pozorování usuzuje, že i když se nabídka zúžila, tak jejich výdělky markantně klesly, dokonce mluví o jejich hraničním přežívání. Snahy policie a města tím ale nekončí. Poslední „kapkou“, by měla být v současnosti nejnovější vyhláška, snažící se o vymýcení prostituce. Jde o vyhlášku, která upravuje provozní dobu všech podniků na hlavní trase městem, ta by měla končit desátou hodinou večerní. Bylo nutné přesně vymezení území platnosti této vyhlášky. Město přitom vycházelo z rozhodnutí ústavního soudu o zamítnutí

podobné vyhlášky, kterou se snažilo prosadit město Břeclav. Neúspěšná byla právě proto, že se snažila omezit provozní dobu podniků na celém území města.

Sám velitel městské policie se obává určitých rizik spojených s vymizením prostituce jako možného zdroje obživy pro mnoho lidí: *„Problém je v tom, že na druhou stranu ta prostituce bude nahrazena. Protože tyhle ty občany, který.. nebo tyhle ty lidi, který se pohybovali kolem ty prostituce a měli z toho příjmy, tak budou hledat jinej zdroj příjmů. A většinou se obracej k tomu, že... vyráběj a distribuujou drogy. Což je, což je příjem srovnatelný s tou prostitucí, možná, možná že je i větší, ale pro nás je daleko větší problém.“* Je poněkud zvláštní, že si to na jednu stranu uvědomují, ale na druhou stranu pokračují ve své činnosti, aniž by se snažili předejít těmto jistě negativním důsledkům. Jedním z důkazů o tom, že se nezaměřují na budoucnost a o špatném strategickém plánování v této oblasti, je absence podpory služeb pro drogově závislé.

Z popsáných aktivit Městské policie ve městě Dubí je jasné, že město má jediný cíl, a tím je úplné vymýcení prostituce. Veškeré snahy započaly před čtyřmi roky, kdy byl jako starosta zvolen pan Pípal: *„Takže... ten si to stanovil jako prioritu, začali sme boj proti... jednak proti pouliční prostituci, jednak proti těm nevěstincům, těm veřejným domům (rozhovor č. 2).“* Dlouhou dobu a pravděpodobně i v současnosti je Dubí známé hlavně kvůli lehce oděným děvám nabízejícím sexuální služby nejen v barech, ale i na ulici. Tato pověst je rozšířená i přes to, že jde o lázeňské město, kde se vyrábí Český porcelán a jsou zde firmy významně se podílející na sklářském průmyslu. I když se nabízí řešení větší propagace významných odvětví a úspěchů, tak se město spíše soustředí na pověst jakýchsi „vymítačů prostituce“. I když se v médiích již tolik neobjevují informace o marných snahách a zoufalé situaci ve městě s přemírou výskytu sexuálních pracovníků, jsou tyto zprávy nahrazeny informacemi o nekompromisním potírání prostituce. Jistě lze pochopit zájem o zlepšení pověsti města, ale způsob, jakým se toho snaží vedení města dosáhnout, mi nepřipadá ani humánní, ani systémový. Je zarážející, že město v současné době nemá zájem o jakoukoliv podporu sociálních služeb nebo pomoci v širším významu pro tyto ženy, jednoznačně ohrožené sociálním vyloučením. Ano, z ulic a „barů“ sice mizí, nikdo ve městě příliš nepátrá po tom, kam, nebo jak zlepšit jejich životní situaci. Vše se děje s jakýmsi požehnáním: *„Myslím, že z naší, z naší tyhle ty iniciativy nás podporujou jak občané, tak i zastupitelstvo, vedení města, a tam určitě překážky nejsou. Tam je spíš stoprocentní podpora (rozhovor č. 2)“.*

12. Rozhovory s poskytovateli služeb a městskou policií

V následujícím textu budou popsány jednotlivé rozhovory a rozebrány nejdůležitější zjištěná témata. Jde o ryze prakticky zaměřenou část, proto mi při jejím vytváření byly podkladem přímo výpovědi jednotlivých respondentů. Pokusila jsem se propojit zjištěné informace a vytvořit z nich ucelenější náhled jak na předpokládané, tak objevené skutečnosti.

Číselné označení těchto rozhovorů, nemá vliv na jejich chronologické uspořádání v rámci rozebíraných oblastí. Jde pouze o usnadnění orientace při interpretaci získaných dat. Rozhovory jsou seřazeny podle dat jejich uskutečnění.

První rozhovor byl proveden s paní Hrubou (**respondentka č. 1**), která je sociální pracovnící v Německém červeném kříži v Dippoldiswalde. Naštěstí většinu života strávila v Čechách, takže rozhovor bylo možné učinit v češtině. Byla součástí týmu „Angela“, který spadl do programu „Stetwork v hranice překračujícím prostoru...“. Jednalo se o terénní službu, která byla zaměřena jak na ženy poskytující sexuální služby, tak na jejich zákazníky. Zejména se pak jednalo o preventivní snahy v kontextu pohlavně přenosných nemocí. V současnosti tato služba již několik let nefunguje. Tento rozhovor je v textu citován jako **rozhovor č. 1** (nahrán: 24. 2. 2011).

Druhý rozhovor mi byl umožněn s velitelem Městské policie v Dubí panem Pykalem (**respondent č. 2**). Role policie v tématu prostituce v Dubí je značná. Jejich činnost je zaměřena spíše na represi než na cokoli jiného. Z rozhovoru je patrné, že se velitel dobře orientuje v možnostech potírání prostituce, zná místní problematiku, ale k prostituci přistupuje pouze jako k nežádoucímu jevu. O službách poskytovaných na území města nic neví. Domnívám se, že jeho názory odrážejí postoj městského zastupitelstva, které nepodporuje rozvoj služeb pro ženy na ulici, nýbrž se snaží jim zkomplikovat jejich „práci“. Nejúčinněji se jim daří vymýtit barovou prostituci. Činí tak prostřednictvím zmiňovaných vyhlášek. Označení tohoto rozhovoru je **rozhovor č. 2** (nahrán: 11. 4. 2011).

Třetí rozhovor byl umožněn díky spolupráci ze strany paní Plhalové (**respondentka č. 3**), která zastupovala Diecézní charitu v Litoměřicích. Na území města Dubí realizuje jako vedoucí sociální pracovníce projekt Magdala Chomutov a Teplice. I když se jako jejich hlavní cíl jeví preventivní působení v oblasti zdraví a bezpečnosti žen poskytujících sexuální služby, domnívám se, že se daleko více zaměřují na reintegraci těchto osob. Svůj dojem připojuji pro zpřehlednění. Podle obecných popisů totiž člověk nabývá dojmu, že všechny zjištěné služby

mají stejný cíl. Na území města působí již tři roky. Tento rozhovor je značen jako **rozhovor č. 3** (nahrán: 14. 4. 2011).

Čtvrtý rozhovor byl uskutečněn s předsedkyní sdružení Rozkoš bez rizika paní Heislerovou (**respondetka č. 4**). V současné době je z jejich strany Dubí součástí terénního programu pro území okresu Teplic a Chomutova. Jejich cílovou skupinou jsou výhradně ženy pracující v sexbyznysu. Zaměřují se převážně na zdravotní problematiku žen poskytujících sexuální služby na ulici. Jde tedy o podobné zaměření jako u ostatních organizací. Rozdíl je ve větší specializaci na oblast pohlavně přenosných infekcí. Svůj program v Dubí realizují již šest let. Podle řazení jde o **rozhovor č. 4** (nahrán: 18. 4. 2011).

Pátý a zároveň poslední **rozhovor** mi byl poskytnut panem Kovandou (**respondent č. 5**), který v této věci zastupoval občanské sdružení WHITE LIGHT I. Je vedoucím pracovníkem Terénního programu Teplice. Vzhledem ke své dlouholeté praxi mi mohl poskytnout mnoho zkušeností. Z několika zdrojů jsem byla odkázána právě na tuto organizaci, a přitom jde o služby zaměřené na úplně jinou cílovou skupinu. Jedná se o uživatele drog. Vzhledem k tomu, že dělají stejně jako předchozí organizace terénní práci v Dubí a 40% jejich klientů jsou prostitutky, dovoluji si tuto organizaci zařadit mezi ostatní. Je jasné, že cíl služby bude primárně zaměřen na konzumenty drog, konkrétně na prevenci rizik spojených s jejich konzumací a šíření osvěty v oblasti bezpečnějšího užívání drog. Stejně jako ostatní organizace zaměřené na práci s prostitutkami testují své klienty i na pohlavně přenosné nemoci a zabývají se jejich prevencí. Z tohoto důvodu lze i tento terénní program zařadit mezi ostatní. Tento rozhovor je označen jako **rozhovor č. 5** (nahrán: 28. 4. 2011).

Ještě před samotným nahráváním rozhovorů jsem se snažila o získání informací přímo na městském úřadě. Zjistila jsem pouze, že kdysi zde bylo „K-centrum“ a v současné době o jiné organizaci sociálních služeb nevěděli. Spolupráce mi byla poskytnuta jen doporučením o získání podrobnějších informací od velitele městské policie.

Za zmínku stojí i navázání kontaktu s La Stradou. Bylo zjištěno, že zde působí pouze narázově, a to na základě podezření z nedobrovolného držení osob, které bývají nuceny k prostituci. Zasahuje zde pak ne vždy stejný tým pracovníků a v současné době jsou jejich intervence v Dubí spíše výjimkou. Z tohoto důvodu nebyl realizován osobní rozhovor.

13. Interpretace dat získaných z rozhovorů

V první řadě uspořádáme získané informace o službách, jaké mohou ženy živící se prostitucí na území města využívat. Budeme je nyní chápat jako komplexní soubor, ze kterého si v ideálním případě mohou vybrat. Vždy jde o neplacené služby, které jsou většinou terénními. Bezplatnost je problematická z hlediska měření kvality a efektivity uživateli. Lze předpokládat, že ochota za službu zaplatit je úměrná jejím kvalitám a potřebnosti. Vzhledem k povaze problematiky a specifickým cílové skupiny jsou tyto úvahy pravděpodobně zbytečné.

Velkou a hlavní oblast tvoří služby sociální prevence. Obecně jde o služby pro osoby v nepříznivé sociální situaci, která je způsobena krizovými sociálními událostmi, životními návyky a způsobem života vedoucím ke konfliktu se společností. Vliv má také sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv nebo zájmů způsobených trestnou činností jiné osoby (Králová, Rážová 2007). Prostitutky jako takové jistě splňují tato kritéria. A tyto služby probíhají v určitém rozsahu v rámci všech zjištěných organizací.

I. Pojízdna ambulance

Jediným poskytovatelem této služby je Rozkoš bez rizika, s ní přímo do Dubí jezdí dvakrát do roka. Jde tedy o další službu prevence, kdy jsou ženy přímo v terénu gynekologicky vyšetřeny. Vzhledem k tomu, že samy nedbají o pravidelné prohlídky u lékaře, je to pro ně možností jak o sebe pečovat. O tom, že jsou preventivních prohlídky potřebné není pochyb. V minulosti byla rozvinuta spolupráce mezi Rozkoší bez rizika a Německým červeným křížem v Dippoldiswalde: „...to znamenalo, že my sme jeli svym autem, voni za náma jeli sanitkou (rozhovor č. 1).“ Nutnost podílet se na využití jedné sanitky nám značí, že jde o nákladnou záležitost. Jistě by bylo přínosem, kdyby pojízdnu ambulanci mělo více organizací a koordinací termínů výjezdů by bylo možné umožnit více prohlídek u většího procenta prostituujících.

II. Snižování zdravotních rizik

Hlavní oblastí je v tomto směru šíření osvěty a testování na pohlavně přenosné nemoci. To probíhá v rámci Rozkoše bez rizika („*My poskytujeme zdravotnický služby v rámci tý prevence, kdy děláme rychotesty na HIV a syfilis - rozhovor č.4.*“), Diecézní charity v Litoměřicích („...*ted'ka nově i testujeme na HIV a žloutenku B a C – rozhovor č.3.*“) a WHITE LIGHTU I. („*Testujeme chodí sem, my jim tady děláme přetestování – rozhovor č. 5.*“). Včasné odhalení nemocí bývá nejen výhodou pro nemocného z hlediska jeho léčení, ale také velkou předností pro zákazníky, jejich rodiny a v podstatě kohokoliv, kdo je nákazou ohrožen.

Jakási osvěta je šířena nejen slovně při přímém kontaktu s klientem, ale i rozdáváním propagačního a hygienického materiálu. Ten obvykle kromě poučení o bezpečnějším chování obsahuje i kontakty nejen na poskytující organizaci, ale i na krizové linky (*„My teda rozdáváme i kontakty přímo na linku Magdala, která sídlí myslím v Blansku v oblastní charitě, a tam jsou vlastně, to je nonstop linka a tam můžou ty ženy kdykoliv zavolat, když mají vlastně nějaký dotaz nebo podobně – rozhovor č. 3“*) nebo jiné organizace, které mohou ženám (a nejen jim) v obtížné situaci poskytnout pomoc nebo podporu. Často je právě odkazováno na La Stradu, která i když nijak pravidelně nefiguruje na území města, tak jsou zde zaznamenány její zásahy.

Zvláštní služby prevence poskytuje WHITE LIGHT I., odlišnost je pochopitelná vzhledem k zacílení na jinou skupinu. Náplní jejich práce je: *„...výměna toho injekčního materiálu, že jo, plus doplňkový materiál, ta dezinfekce, poučení o tom, jak si mají píchat, jak si mají desinfikovat, takové základní věci – rozhovor č. 5.“*

III. Vymezení „čistě“ sociální práce

U všech poskytovatelů byl poměrně problém vymezit, v čem jsou jejich služby sociální. *„My poskytujeme ty sociální služby a zdravotní a ono je to všechno takový provázaný – rozhovor č.4.“* I přesto zde uvedu představu jednotlivých poskytovatelů o tom, jak lze vymezit sociální část jejich práce. Respondentka č.4 uvádí: *„...po té stránce sociální my jim nabízíme vlastně nějakou konzultaci... my tam jsme kvůli tomu, aby jsme je vyslechly, měli nějakou tu kartu sociální pro ně a vlastně ten cíl, který by si měly určit – rozhovor č.4.“* Trochu jinak svou činnost vymezuje respondentka č. 2, která je realizátorkou projektu Magdala: *„...poskytujeme základní poradenství pro ženy a dívky, které pracují na ulici a žijí se prostitutkami a poskytujeme základní sociálně právní osvětu – rozhovor č. 3“* Nebudu na tomto místě srovnávat, co by služby měly dělat podle svých dokumentů. Myslím, že specifikace přímo od pracovníků nám umožňuje lépe si vytvořit představu o náplni činnosti. Jakési vymezení sociální práce/služby se mi dostalo i od respondenta č. 5, jde v podstatě o vedení k tomu: *„Jak si mají obstarat občanku, že jo, papíry, že potřebují a tak dále. Někdy ubytovny, že jo, tady máme, taky kontakty na ubytovny atd. – rozhovor č. 5“*

K nejčastějším cílům, které ženy poskytující sexuální služby chtějí realizovat, patří: *„Takže oni třeba jako pro ně je ten daný cíl jenom to vyšetření, nic jinýho jo. Potom když třeba je někdo reaktivní na ten test nebo něco, tak tam by se pak zase dalo dělat, že ten cíl je úspěšná léčba nějaký tý nemoce. – rozhovor č.4“* Navíc nabízejí ve své pobočce možnost osobní hygieny, potravinový a šatní servis.

O určitou intervenci v této oblasti se údajně v minulosti snažila i Městská policie v Dubí. Ale v současnosti se pouze snaží o eliminaci prostituce v rámci ochrany veřejného pořádku. Snaží se o to: „*věčným otravováním, věčným kontrolováním, kontrolováním dodržování vyhlášek...co se týká těch veřejných domů, tak tam sme vyhradili štyry strážníky, který tam stáli u těch podniků a upozorňovali ty návštěvníky, který tam chodili, na to, že tady existuje vyhláška města a že i vyhledávání sexuálních služeb je přestupek proti vyhlášce města. Pokud na to nereagovali, takže sem jim potom posílal domů otevřenej dopis s tím, aby se dostavili na Městskou policii v Dubí ... Každěj, kdo dostal tenhlencten dopis, tak potom už do Dubí nepřijel* – rozhovor č. 2“ Je tedy jasné, že jde o dvě protichůdná působení. Na jedné straně jsou sociální služby, které se snaží o kontinuální práci a na druhé straně je policie, která ženy se kterými se pracuje, vytlačuje někam mimo. Buď jde o projev nepochopení, či nesouhlasu nebo nedostatku informací – samozřejmě na obou stranách. Pravděpodobně nelze říci, co je správné řešení.

IV. Navazování kontaktu

Ve dvou případech jsem se setkala s tím, že spolupráce byla navazována pomocí drobných dáreků. Sice to souvisí zejména s neochotou prostitutek s terénními pracovníky navázat kontakt, ale v určitém směru je možné dárky považovat za prostředek navázání komunikace. V případě Rozkoše bez rizika se jedná o: „*...lubrikační gely, prezervativy, občas nějaký sušenky z potravinový banky. Zrcátka, zapalovače, ...* (rozhovor č. 4).“ Diecézní charita Litoměřice zvolila odlišnou taktiku: „*Rozdáváme jim třeba kafe, takže oni se třeba těší, jak si s námi popovídají u kávy a podobně* (rozhovor č. 3).“ Jde o jev, který je v mnoha jiných oblastech sociálních služeb nepředstavitelný. U většiny ostatních cílových skupin je praktikování tohoto „podplácení“ nevhodné nebo nemyslitelné. A domnívám se, že v ideálním případě by i spolupráce s prostitutkami měla být založena na jejich dobrovolnosti.

Pro zpřehlednění získaných informací jsem vytvořila tabulku, která je shrnutím nejdůležitějších bodů. Lze jí použít jako orientační plánec služeb poskytovaných na území města Dubí:

ORGANIZACE	ČETNOST DOJÍŽDĚNÍ	ZÁZEMÍ	TESTOVÁNÍ	KRIZOVÁ LINKA	KONTAKT
Rozkoš bez rizika	Nepravidelné, -dle personálních možností a počasí (minimálně jednou týdně)	Není (Pobočka nejblíže v Praze)	HIV/AIDS, Syfilis	Není	Telefon: 602 180 180 (infolinka, po - pá, 12 – 17 hod) Email: DOTAZY@ROZKOSBEZRIZIKA.CZ
Diecézní charita Litoměřice	Jednou za čtrnáct dní, vždy v úterý	Ano, stanoviště v Litoměřicích (Dómské náměstí 10) -možnost zajištění ubytování	HIV/AIDS, Žloutenka typu B a C	+420 737 234 078 non-stop linka pomoci Magdala	Telefon: 416 731 452, 416 735 606 Email: dchltm@dchltm.cz
WHITE LIGHT I	Jednou za čtrnáct dní	Ano, v Teplicích (Doubravská 122/5) -možnost osobní hygieny -potravinový a šatní servis	HIV/AIDS, Žloutenka typu B a C, Syfilis	Není	Telefon: 417 530 788, 602 414 911 Email: kc-teplice@w11.cz
La Strada	Pouze v případě potřeby	Není (Pobočka nejblíže v Praze)	Není	+420 222 717 171 PO: 10.00 – 14.00 ÚT: 10.00 – 16.00 ČT: 10.00 – 16.00 800 077 777 (bezplatné volání) ST: 12.00 – 20.00 (v českém, ruském a rumunském jazyce)	Telefon: +420 222 721 810 E-mail: lastrada@strada.cz

V následujícím výčtu jsou uvedeny další oblasti, které již nevymezují obsah služby jako takové. Jde o faktory mající na její poskytování určitý vliv.

a) Nevýhodná lokalita

Objevil se problém velké vzdálenosti od stanoviště mateřské organizace. Jako problém to vidí respondentka č. 4: „ *My jsme poměrně daleko, v těch příhraničních oblastech jsme daleko od těch možností, co třeba mají v Praze* (rozhovor č. 4).“ Hlavní rozdíl vidí v tom, že ženy, kterým jsou služby poskytovány přímo v Praze, mají možnost se například osprchovat přímo v centrální budově, můžou zde získat šatstvo nebo změnit prostředí. Například při návštěvách divadla, nácviu divadelních her nebo pořádání zájezdů na hory, kde se ženy i s dětmi učí lyžovat nebo sáňkovat. Děti pak vidí jako důležitý objekt sociálních služeb, protože je také považuje za omezené ve smyslu společenského kontaktu.

Zajímavý rozdíl je pak ve fungování projektu Magdala. I když ho v Dubí realizuje Diecézní charita v Litoměřicích, stále spolupracuje s „hlavním štábem“, který sídlí také v Praze. „ *Spolupracujeme s charitou v Praze, která má ten hlavní projekt Magdala na starosti, a když tam třeba najdeme nějakou ženu, stává se to teda málo, která se rozhodne, že chce třeba odejít, nebo když máme nějaký podezření, že je třeba obchodovaná, že tam není dobrovolně, tak se spojíme s kolegyněmi z Prahy, a pak můžeme zajistit i třeba odvoz nebo utajené bydlení a podobně* (rozhovor č. 3).“

V tomto směru mě napadlo hned několik změn, ale nedá se určit, která by přinesla opravdové zlepšení poskytovaných služeb. První možností by bylo, aby Rozkoš bez rizika více propojila spolupráci s Prahou. Některé věci nelze přesouvat, například koupelnu nebo šatní servis, ale nevidím důvod, proč v těchto podmínkách nenabízet společné kulturní akce. Nejlepší by v tomto směru asi bylo zřídit vlastní samostatnou základnu. Jako druhá možnost je více provázat spolupráci Rozkoše bez rizika s projektem Magdala. A některé služby by prostě mohly tyto dvě organizace poskytovat společně. Třetí věc, která mě napadla, je spojená s problematikou překrývání služeb. V tom co popisuje respondentka č. 3, že vykonává centrální charita v Praze, vidím i působení, které zde zastává La Strada. Přemýšlím tedy nad tím, jestli by v tomto směru nestačilo soustředit se v tak malé oblasti jen na jednoho intervenanta. Zrovna v těchto případech je ale překrývání služeb na škodu nejméně. Minimálně se domnívám, že by bylo vhodné, aby organizace o svých aktivitách věděly.

b) Finance

Ve všech organizacích se jako problematická ukazuje financování služeb. U již neprobíhajícího programu Německého červeného kříže v Dippoldiswalde byl právě nedostatek peněz důvodem pro jeho ukončení: „*No, dneska už nejsou zase peníze. To je ten problém. Ten program z německý strany to skončilo vlastně po... asi po deseti letech, jo, takže deset let to financovala německá strana a pak teda řekli "dost", protože taky už docházely peníze.* – rozhovor č. 1“ A i když se sama respondentka č. 1 snažila o získání peněz, alespoň na automobil, kterým trasu objížděla, nepodařilo se jí to, a tak program skončil.

O nedostatku peněz mluví i respondentka č. 4, dokonce uvádí, že jediným problémem při práci jsou nyní: „*No ty peníze... My jsme teďkonc i zkoušeli psát i nějaký žádosti o peníze, protože samozřejmě těch peněz je čím dál tím míň.*“ – rozhovor č. 4“ Ale není sama, kdo nedostatek financí vidí jako jeden z největších problémů. Respondent č. 5 mluví i o značném omezení rozsahu poskytovaných služeb díky nedostatečnosti prostředků: „*...jednou za čtrnáct dní tam dojíždíme do toho Dubí, akorát, že nejsou peníze tak to stahujeme tu provozovnu a tak dále a tenkrát jsme tam jezdili každý čtvrtek* (rozhovor č. 5).“ Nejen, že museli omezit dny pro terénní práci. Museli zredukovat i počet hodin, které mohou terénu věnovat.

Vzhledem k současným trendům se finanční nefunkčnost služby může jevit jako indikátor jejího nevyhovování. Nesmíme ale opominout všechny faktory. Jde o cílovou skupinu, pro kterou je problematické shánět sponzorské dary. Také lze vzhledem k politice města předpokládat, že pokud chtějí prostituci vymýtit, krátkozrace nechtějí pro ni podporovat služby. Je, ale důležité si uvědomit, že mnohdy nejde jen o služby pro ženy poskytující sexuální služby, ale daleko více pro celou společnost. A tím nemám na mysli Hemingwayovské: „*Komu zvoní hrana není důležité, lidstvo je celek, proto zvoní tobě!*“ Nebezpečí pro společnost spočívá v možné doprovodné kriminalitě a hlavně v přenosu nemocí. Zákazníky nejsou osamělí lidé žijící v izolaci.

c) (Ne) Spolupráce s městem

Tato oblast pro mě byla asi největším překvapením, i když jsem vývoj situace mohla odhadnout podle nevědomosti pracovníků městského úřadu o činnosti jakékoliv organizace na poli služeb pro prostitutky v Dubí. V první chvíli jsem si nemyslela, že jde o nezájem, ale o špatnou informovanost.

Pro srovnání začnu situací v minulosti. Vždy se odvíjela podle vedení města, tedy podle výsledku voleb. V období, kdy byla starostkou Jutta Kučerová, nebylo porozuměno významu služeb vůbec. Respondentka č. 1 uvádí: „*... tam sme jako se byli představit, řekli sme jim jako co tam chceme dělat, jo, že to není... protože voni nás brali furt, jako že*

podporujeme prostituci. Jo, jako podporu prostitute. Ne že tam děláme nějakou osvětu a takhle (rozhovor č. 1).“ Situace se prý změnila až s nástupem Ilony Smítkové, nové starostky Dubí: „No, jako s tou to šlo, ta už tomu rozuměla (rozhovor č. 1).“ Na rozdíl ale od dnešních služeb, tak v minulosti nevyžadovali od města nic víc než toleranci.

O změně klimatu hovoří i respondent č. 5: *„No tenkrát když ještě tam nebyl Pípal (současný starosta), byla tam stará starostka, bývalý vedení, tak s nima to bylo v pohodě, jsme vždycky dostali alespoň deset, maximálně dvacet tisíc, jsme dostali nějakou podporu, protože jsme tam jezdili, vozila nás tam městská policie a tak dále. S Pípalem to potom bylo tak, že tam nastoupil, měl plnou hubu keců, jak jakoby se to všechno ty služby rozšíří, jak jakoby nám sliboval, že sežene prostory (rozhovor č. 5)“* Nejprve se pokoušeli vyčkat. Jezdili do Dubí pravidelně každý týden, podle původní zvyklosti. Když se slibovaná podpora nedostavila, přestali zde na nějaký čas působit úplně. Začali znovu jen kvůli ožehavosti problematiky na území města. Je zarážející, že město v tomto směru nedostalo svému slibu. Bylo by to přijatelnější, pokud by si město vytyčilo v této oblasti jinou koncepci politiky. Domnívám se ale, že šlo pouze o „kolemvolební“ euforii, která brzy opadla a zastupitelstvo pak soustředilo veškerý svůj zájem na oblast, která je proslaví nejvíce, a sice na vymýcení prostitute v Dubí. Je možné, že jde o šťastný krok. Řešení prostitute a soužití s ní se snažilo dlouhou dobu vyřešit mnoho předchůdců současného vedení, ale příliš úspěchů nebylo zaznamenáno.

Rozkoš bez rizika je zatím v první fázi, kdy od města něco žádá. Přesněji: žádají finanční podporu. Jinak nikdy neměli potřebu s městem spolupracovat. Zabývají se svou prací a všechno ostatní nechávají plynout. Což možná vypovídá o tom, že není nevyhnutelné s městem vstoupit do kontaktu. Jde o protipól předešlého postoje. Správná cesta asi neexistuje.

Nicméně všechny organizace se v rámci dobrých vztahů snažily město o svém působení alespoň informovat: *„... probíhalo to tak, že jsme teda starostovi Dubí oznámili, že tam budeme jezdit, tak nějak jsme slovně požádali o domluvu, jestli můžem jezdit, oznámili jsme frekvenci ježdění, v jakým autě a podobně, aby věděli. – rozhovor č. 3“* Což se domnívám, že je korektní a předchází to nedorozuměním.

Jediní, kteří mají plnou podporu města, jsou místní policisté. Ani nevím, jestli se dá mluvit o podpoře, když jde vlastně o orgán města. Jen pro potvrzení: *„Myslím, že z naší, z naší týhlectý iniciativy nás podporují jak občané, tak i zastupitelstvo, vedení města, a tam určitě překážky nejsou. Tam je spíš sto procentní podpora. (rozhovor č. 2)“* Není tedy divu, že město nemá zájem podpořit nějakou z pomáhajících organizací. Mají policii a ta jim v realizaci plánu na odstranění prostitute pomáhá nejvíce.

d) Nespolutpráce žen

Jde o práci s lidmi a ta má svá specifika. Nelze někoho nutit, aby se choval nějakým, i kdyby žádoucím způsobem. Domnívám se, že základem každé sociální práce je dobrovolnost. Jde i o základ pro spolupráci na vytváření a plnění cílů.

Terénní pracovnice Rozkoše bez rizika mluví o některých úskalích vycházejících přímo z chování klientek: *„Ted' jsme třeba měli, v září jsme měli pozitivní na syfilis, my jsme jí vůbec nemohli za půl roku najít. Minulej týden jsme jí objevili. Tak jsme jí vlastně předali veškerý doklady k tomu, že je nějakým způsobem nemocná a sdělili jsme jí, kam teda půjde na tu léčbu. S tím, že teda si tam zavoláme jestli tam nastoupila. A tak jsem tam třeba volala tendle týden a ona tam ještě nenastoupila. – rozhovor č.4“* První problém je v tom, že nepodstoupení léčby a případné pokračování v provozování prostituce, může být důvodem pro obvinění z trestného činu šíření pohlavně přenosných nemocí. A druhý problém nebo spíše pohled je z hlediska poskytovatele služby. Žena, která podstoupila testy, se již nezajímala o jejich výsledek. I přesto, že jí byl po relativně dlouhé době předán, tak nespolutpracuje na dodržení vhodného postupu, kterým jistě nastoupení do léčby je. Dokonce prý tato žena nechtěla využít nabídku odvozu do nemocnice. Samozřejmě nemusí jít o nezájem o spolupráci, ale o odmítání samotné léčby.

Je jasné, že využití služby pro ně není prioritní. Prý je běžnou praxí, že během práce s klientkou se uprostřed hovoru otočí a běží obsloužit zákazníka. Jistě může jít v některých případech o strach z pasáka, který ji z povzdálí sleduje a za neobsloužení by následoval trest. Údajně v Dubí nejsou všechny, ani většina, žen v něčím područí, takže jejich postoj ke službě může být opravdu důkazem o jejich nízkém zájmu.

Jako problematické se ukazuje individuální plánování: *„...takže vlastně oni v ten danej okamžik pro ně cíl není, protože oni tam stojej jenom zatím aby si jenom vydělaly. Takže tam se asi s nima po této stránce špatně spolupracuje (rozhovor č. 4).“* Nakonec se prý nějaký cíl vytvořit podaří. Nejčastěji jsou to věci jako: udělat si testy nebo úspěšně se léčit. Rozumím tomu, že pak je opravdu obtížné v těchto podmínkách nějakou sociální práci vůbec dělat.

Jako komplikace se ukazuje i nestabilita žen v místech nabízení služeb: *„...furt za nima tak jako, furt pendlujeme (rozhovor č. 4).“* To potvrzuje i zástupkyně projektu Magdala, ke stanovištím prostitutek dodává: *„...ono se to hodně mění, také záleží podle počasí. Podle toho kdy vyjedem (rozhovor č. 3).“* Pro mě je hrozně zvláštní představa, že někde naháním své klienty. Povahou jsou tyto služby zcela odlišné od služeb poskytovaných v jiných prostředích. To, že jde o práci v terénu, ještě nemusí nutně znamenat tyto komplikace. V tomto případě se domnívám, že je významnější spíše charakteristika této cílové skupiny. A zejména to, že

nemají pevné stanoviště pro výkon svého povolání. Domnívám se, že pravidelnost terénních pracovníků by měla mít za důsledek pravidelný výskyt žen na daném místě. Pokud se ani přes to na místo nedostaví a organizace musí vykonávat pátrací činnost, je to signálem o nezájmu ze strany uživatelů. Zde nastupuje onen paradox, kdo službu potřebuje více. Jestli ženy na ulici, nebo společnost, která se jejich prevencí chrání. Pravidelnost se osvědčila respondentce č. 3, ohlasy jsou: „*no já myslím, že docela kladné, že už máme takový stálejší klientky, které se diví když náhodou nepřijedeme a jak to, že jste minule nepřijeli a že už se na nás těší* (rozhovor č. 3).“ O výhodách v pravidelnosti mluvila i respondentka č. 1: „*...když se dělaly ty mobilní prohlídky ... to už bylo jako tejdén dopředu domluvený s těma holkama ... jestli budou mít zájem, a že přijedeme ten a ten den, a tak oni už se jako vobjednávaly, nebo nevobjednávaly, řekly "jo", že můžeme přijet* (rozhovor č. 1)“ Lze předpokládat, že jde o vhodné řešení. Vzhledem k tomu, že funguje v tolika jiných organizacích. Jistě je i pro pracovníka lepší vědět, že klienti, za kterými přijel, na něj čekají.

Během rozhovorů jsem zjistila, že při přímé práci se jako problematické ukazuje i navazování vztahu s prostitutkami. Poskytovatelé se setkali s velkou nedůvěrou v jakékoliv organizace nebo instituce. Nejlépe to vystihla respondentka č. 1: „*Voni nás taky jako nechtěly nebo... jo, řekly hned "děte pryč, jako s váma nechceme nic..." tak člověk musí furt vysvětlovat, furt tam jezdit, vysvětlovat, že jako že nespoupracujeme s policií, že nespoupracujeme já nevím s nějakýma úřadama, že to prostě vyloženě jenom akce pro ně, na ně zaměřená...* (rozhovor č. 1).“ Myslím si, že v tomto směru jde o jev objevující se i u ostatních skupin uživatelů služeb. Vždy je prvotní kontakt spojen s nedůvěrou. Situaci jim asi nejvíce komplikuje, že nepřicházejí na objednávku klienta, ale na základě vlastního úsudku. Proto se nemůžeme podívat počáteční nepřístupnosti nic netušících budoucích klientů.

V tomto kontextu se těžkosti nevyhýbají ani městským strážníkům: „*Všechno se do dneška pořád míjí účinkem, protože ty prostitutky, i když jsou nějakým způsobem potrestaný, je od nich vybraná bloková pokuta, která... kdysi, kdysi dávno platily, teď už samozřejmě neplatí, protože ty příjmy jejich klesly, takže jim se to nevyplatí a ono ta vymahatelnost, vymahatelnost v tom správním řízení u těchleštěch přestupků je nulová* (rozhovor č. 2).“ Nám to vypovídá o této cílové skupině, že se rychle přizpůsobuje. Dokud mohly, tak platily, aby neměly problém. Když nemohly platit a zjistili, že se nic neděje, tak platit přestaly.

e) Pasáci, zákazníci (jako problém nebo podpora)

Při dotazování na překážky při práci nejčastěji poskytovatelé uváděli „pasáky“. Respondentka č. 4 to upřesňuje: *„Překážky mohou být ty jejich v uvozovkách ochránci... Třeba se mu nelíbí, že s ní mluvíme. Zatím vidí něco, jako... Křičí tam na ní třeba: Nebav se s nima odejdi nebo běžte pryč nechte jí na pokoji (rozhovor č. 4).“* A podobnou odpověď jsem dostala i od dalších respondentů. Opět půjde o nedůvěru a počáteční obavy z pravého významu intervencí. Cizí lidé se začnou vybavovat s prostitutkou, na kterou „dohlíží“ ještě někdo další. Jednak v tu chvíli nepracuje, takže nebude výdělek a jednak si mohou myslet, že tuto ženu chtějí odvézt, čímž výdělek končí úplně.

Po navázání kontaktu a získání důvěry zjišťují i pasáci výhody plynoucí ze zdraví svých prostitutek, a tak ke spolupráci svolí. Jejich úvahy jsou jednoduché: zdravá žena vypadá lépe a vydrží u nabízení sexuálních služeb déle. Proto všichni zástupci jmenovaných organizací mluví o pozitivním obratu při dlouhodobější spolupráci s konkrétní ženou. Respondent č. 5 popisuje dlouhodobější spolupráci: *„...znali nás a to místo jsme si tam vydobyli, tak nebyl problém Věděli, o koho jde, ale ty první jsou vždycky ostražitý, kdo to tam jde za nima, co chce...jako a jestli jim je nechtěj ukrást a co jim budou nalejvat do hlavy, aby jako odešly od pasáka a takový. A když viděli, že ta naše služba je vlastně jiná, tak jako to bylo v pohodě. Ale bylo nutný si tam jako vydobýt to místo (rozhovor č. 5).“*

Další překážkou v tomto smyslu může být samotný zákazník: *„Může to bejt i zákazník, protože my s ní začneme mluvit, přijede pán, ona nám mezitím odjede. Nebo třeba jí začneme píchat nebo něco a ona uvidí zákazníka a uteče nám (rozhovor č. 4).“* Opět tedy narážíme na hodnoty a zájem prostitutek zlepšit svojí situaci. V krátkodobém měřítku je pro ni samozřejmě výhodnější jít a vydělat si. Chybí zde uvědomění si všech dopadů a rizik spojených s tímto způsobem života. Jinak si neumím vysvětlit, proč vymění zákazník za bezplatnou službu. Také zde jistě hraje roli vědomí, že poskytnutí služby závisí na jejím rozhodnutí, a to, že službu bez vysvětlení přeruší pro ni nemá žádný důsledek. Příště to třeba zkusí znovu.

Ne vždy byl zákazník původcem komplikace při poskytování služeb. Projekt, který v Dubí realizoval Německý červený kříž v Dippoldiswalde, byl vysloveně zaměřený i na zákazníky. Odpovídá to i zjištěným informacím o tom, že minimálně polovinu zákazníků tvoří němečtí sexuální turisté. Záměrem pak bylo: *„...aby se nenakazili. Jo, takže my sme měli dělat u našich holek nákou tuhlenctu prevenci. – rozhovor č. 1“* i toto zaměření má svůj smysl. Pokud se budou chtít bezpečněji chovat konzumenti sexu, pak budou stejné chování vyžadovat i po prostitutkách.

f) Ubývání žen na dubských ulicích

Velikým tématem zůstává ubývání žen, které se prostitucí živí na území města Dubí. Nelze nalézt odpověď na to, kam mizí. Lze pouze polemizovat nad tím, co je hlavním důvodem jejich odchodu. Můžeme tak získat popis nástroje účinného v tomto směru. Pokud by byl spojen s cílenou sociální podporou, mohlo by jít o způsob jak přimět prostitutky k reintegraci. Otázkou zůstává, jestli je to vůbec možné a jestli je to tím, co chceme. Nedokážu na to odpovědět. Myslím, že z humánního hlediska by nahrazení prostituce jiným způsobem obživy bylo žádoucí.

Vedení města se řešením otázky prostituce zabývalo již velice dlouho. Situace se zlepšila až s dostavbou dálnice do Německa a zvýšením tlaku ze strany města. Není, ale jednoznačné, co má na „zlepšující se“ situaci největší vliv. Respondentka č. 4 se domnívá, že: *„Tam bude asi hrát úlohu ta městská policie, která tam teda jakoby vytrvale působí (rozhovor č. 4).“* Ta to, ale nevidí jako klad. Z vlastních informací si myslí, že působení policie na potírání prostituce je na úkor vyšší kriminality v jiných oblastech. Respondentka č. 3 má podobný názor: *„No, co říkaly takhle ty přímo ty ženy tak vím, že na hodně místech už je to zakázaný a že tam hodně jezdí ty policejní auta a že to hodně kontrolují a pak se i ty klienti bojí tam někomu zastavit (rozhovor č. 3).“* Ta se navíc domnívá, že se kvůli tomu prostituce přesouvá za hranice, do Německa. Něco jiného se, ale domnívá respondentka č. 1: *„Zákazníků ubylo. Ale to nebylo asi naší zásluhou, to bylo asi zásluhou toho, že začli vydělávat míň peněz třeba, když jako bylo marka - euro, že jo. A už... nevim... jestli kvalita nabídky je horší ... nevim (rozhovor č. 1).“* Připouští, že vliv mělo i rozmístění kamer a policejních aut před jednotlivé kluby. Co si myslí, že vliv nemělo, je právě dostavěná dálnice. Je přesvědčená, že zákazníci jezdili cíleně za využíváním sexuálních služeb. Nikoliv tedy náhodně, při nějaké služební nebo jiné cestě, při které Dubím projížděli. Naopak Respondent č. 5 vidí jako největší příčinu změny právě dostavění dálnice. Úbytek žen na ulici pozoroval hlavně v souvislosti se snížením dopravního provozu ve městě.

S překvapujícím a odlišným názorem přišel respondent č. 2: *„Oficiálně se říká, že otevření, otevření dálnice, že už tady není taková to, ale to si myslím, že asi až takovej důvod, proč ta prostituce je na ústupu tadyhle v Dubí, nebyl. Hlavními důvody sou to, že ty prostitutky a vlastně ty lidi kolem, kolem tý prostituce, začali ty zákazníky svoje okrádat (rozhovor č. 2).“* Jde sice o jedinou výpověď o tomto jevu, ale dává smysl. Minimálně poukazuje na propojenost více vlivů. Zákazníků sice ubylo a místo aby se prostitutky snažily si je udržet, s pomocí „pasáků“ jim vykrádají automobily, přepadávají je, uspávají a pak

okrádají,... Samozřejmě považuje velitel městské policie jako velmi vlivnou činnost jich samotných. Což se potvrzuje i u ostatních respondentů.

Je jasné, že na základě domněnek je ošemetné vyvozovat obecně platné závěry. Některé údaje jsou, ale nevyvratitelné. Například to, že se v Dubí rapidně snížil počet žen na ulici a provozoven, kde se sexuální servis poskytoval. Vzhledem k mnohým zjištěným vlivům se dá předpokládat, že současná situace je výsledkem jejich působení. Ne však odděleně, ale společně. Předpokládejme tedy, že odklon dopravy, ekonomická situace a úsilí městské policie snížilo přísun zákazníků. Na což prostituční scéna reagovala zvýšením kriminality, která měla za následek ještě větší snížení počtu zákazníků. Jde sice o poměrně povrchní závěr, ale domnívám se, že více konkrétní být nemůžeme.

g) Regulace

Často debatovaná je i regulace prostituce. To, že jde o možné řešení prostituce, jsme uvedli. Zajímá mě názor respondentů na toto téma. Rozkoš bez rizika má v tomto směru jasno: „*My jsme teda dělali i nějaký průzkum ohledě toho zákona o regulaci prostituce, to jsme dělali i s klientkami a tam bylo hrozně moc takovejch jakoby spornejch bodů* (rozhovor č. 4).“ Jako největší problém viděla respondentka č. 4 ve vázanosti registrace na jednu obec. Uvádí, že ženy odjíždějící se zákazníkem, se málokdy vrací na místo, odkud odjely. Pak by byly postihnutebné, byť na cestě na své „registrované pracoviště“. Současně si neumí představit, jak by byla ošetřena informovanost prostitutek o všech náležitostech, které by měly splňovat. V době jejich průzkumu neměly dotazované vůbec představu o tom, co by regulace měla být, natož aby věděli, jaké podmínky mají splňovat. Svou myšlenku respondentka č. 4 uzavírá: „...*ohledně toho zákona, já si myslím, že je to nemyslitelný, že to v praxi stejně nepude. To ti policajti nebudou dělat nic jinýho než je nahánět* (rozhovor č. 4).“

Respondentka č. 3 zjistila, že její klientky jsou úplně proti regulaci. Říká, že: „*Vim, že tam máme hodně klientek, který říkaly nebo provozovaly tu práci i za komunismu, kdy to bylo jakože úplně netolerovaný a říkaly, že to bylo jakože lepší, tak netuším no* (rozhovor č. 3).“ Může jít o potvrzení předpokladu, že komunismus před problematikou prostituce zavíral oči. Možná došlo jen k nepochopení ze strany třetí respondentky, kdy její klientky srovnávaly represí, která v současné době v Dubí funguje s praktikami za komunismu.

Již dříve se samo město snažilo o prosazení nějaké zákonné úpravy prostituce. Příliš úspěchu, ale neměli: „*Už zhruba dvacet let volá město, zastupitele města nebo vedení města po tom, aby činnost prostituce jako taková byla nějakým způsobem legislativně buďto zakázaná nebo povolená* (rozhovor č. 2).“ Na jedné straně se jí snaží vymýtit a na druhé straně právně

zakotvit. Zdá se, jako by šlo o jakousi umanutost. Jako by tím město říkalo, že pokud nebude po jejich, tak s prostitucí nic nechtějí mít. Pokud by jim nevadily registrované prostitutky, tak nerozumím, proč jim vadí ty současné. Problematika se tím s největší pravděpodobností příliš nezmění ve svém rozsahu, možná trochu ve formě. Nebo jde o příjmy? Možná město bude prostituci tolerovat, pokud z ní bude mít nějaký zisk. Nevím, politika města v tomto směru není příliš systémová nebo alespoň promyšlená.

h) Pohlaví a věk lidí poskytujících sexuální služby

O tom, kdo poskytuje ve městě sexuální služby, mají poskytovatelé sociálních služeb poměrně jasno. Všichni respondenti uvedli, že se s jinou než ženskou prostitucí v Dubí neseťkali. Což bylo i důvodem, proč je má práce zaměřená právě na ženy.

S dětskou prostitucí se také nikdo z dotazovaných neseťkal. Jiná situace je u mladistvých: „*Čas od času se vyskytne osoba mladší osoba osmnácti let.* – rozhovor č. 4“ A tato situace je stejná u všech poskytovatelů. Jistě, zde má i vliv to, že klienti terénních služeb se pro možnost jejich využití nemusí legitimovat. Věk je tedy odhadován nebo je spoléháno na pravdivost výpovědi těchto žen. Jeden ze státních policistů vypověděl, že sedmnáctileté dívky na ulici nejsou výjimkou.

Z rozhovorů s poskytovateli služeb jsem nabyla dojmu, že věk jejich klientek jim starosti nepůsobí. Vše se děje v pro ně přijatelné úrovni. Společenský a individuální dopad prostituce v nízkém věku už je věcí jinou. Opět jde o téma, které se nabízí pro samostatné zpracování.

i) Měření výsledků práce

Všichni zúčastnění se shodli na tom, že měřit výsledky jejich práce je velmi obtížné. Ano je možné udělat jakousi kvantitativní statistiku počtu hodin v terénu ku počtu otestovaných jedinců, ale toto číslo bude mít příliš strohou vypovídající hodnotu. Obzvláště pokud nedojde k porovnání se srovnatelným poskytovatelem srovnatelné služby.

O tom, že jde o námět k řešení, vypovídá i respondentka č. 3: „*To jsme zrovna nedávno o tom debatovali v celém týmu, že tam nemáme tolik té zpětné vazby, že to není motivující jako třeba v jiné té sociální práci* (rozhovor č. 3).“ Stejně jako je těžké označit službu za efektivní, tak je obtížné ji obvinít z neefektivity. Poskytovatelé se tak často spokojí s daleko menšími měřítky svého úspěchu, než je komplexní dopad jejich působení. Mimo největší úspěchy jakými je reintegrace do společnosti: „*Jinak nám tak nějak stačí, když se na nás ty ženy těší,*

když ví, že máme v úterý přijet. Nebo se na nás obrací s nějakýma fakt jako dotazama nebo požadavkama (rozhovor č. 3).“

Předchozí přístup by se dal označit jako spokojení se s málem. Respektive s tím, že nám klienti vůbec umožní službu realizovat. Respondetka č. 4 má na celou věc racionálnější pohled: *„...i tu jednu pozitivní, kterou my tam vyhledáme a vlastně je tam nějaká léčba, tak vlastně to jsou tisíce ušetřenejch peněz jenom státu, protože stát by platil veškerý to léčení (rozhovor č. 4).“* Jde sice jen o jednu nemocnou, ale za rok by dokázala nakazit tolik lidí, že náklady na jejich léčení jsou neúměrné nákladům na preventivní služby. Takže se dá říct, že jakákoliv objevená nemoc, která je léčena, je velikým úspěchem. A dokud ty nemocné ženy na ulici budou, tak tato práce má minimálně tento smysl. Z tohoto lehce medicínského pohledu posuzuje svou práci i respondent č. 5: *„...samozřejmě, že jsou to nějaký statistický data nějaký čísla, ale jakoby je to těžko měřitelný, efektivita, kolik lidí jako se chová opravdu bezpečněji. Kolika lidem to pomůže, o kolik lidí by mělo míň tu žloutenku, kdybychom působili (rozhovor č. 5).“* Dokonce se pokusili sestavit výzkum, kde porovnávali počty výměn injekčních stříkaček s počty nakažených infekčními chorobami. Logický předpoklad je, že více výměn je způsobeno větším počtem klientů, tedy uživatelů drog, a tím pádem i vyšší počet nakažených. Jejich výsledky ale tuto úměru vyvracejí. Počet nakažených klesá a jedno z možných vysvětlení je úspěch ve sféře prevence.

Rozdíl mezi číselným vyjádřením rozsahu poskytnutých služeb a opravdovým měřením efektivity se objasnit nepodařilo. Už vůbec si netroufám zabřednout do komentáře měření kvality poskytovaných služeb. V tuto chvíli nám stačí, že máme představu o tom, jak lze na hodnocení efektivity pohlížet.

Diskuze

V této části práce se pokusíme podívat na to, jak se zjištěné informace shodují s těmi z odborné literatury, zda se podařilo vyvrátit nebo potvrdit mé předpoklady a jaké je praktické využití zjištěných dat. Kromě zjištěných silných stránek mého výzkumného šetření se pokusím i o polemizování nad jeho slabšími místy.

Teoretické zázemí je jistě vždy důležitým základem. Vzhledem k povaze a záměru mého zjišťování se podařila v praxi ověřit několik hypotetických předpokladů. Již předem se dalo předpokládat, že i ženy poskytující sexuální služby v Dubí budou odpovídat obecným definicím prostituce (srovnej Ringdal 1997; Leopold, Steffan 1995; Matoušek 2003). Stejně tak bylo očekávané, že i když odborníci mluví o vhodnosti nepoužívat označení prostitut/ka (Sanders 2008), tak jej poskytovatelé služeb stále užívají. Může to poukazovat na fakt, že nové názvosloví není ještě tolik rozšířeno nebo těchto změn není pro praktické využití potřeba.

Nejčastěji respondenti rozhovorů jako důvod pro získávání peněz prodejem sexu uváděli chybějící rodinné zázemí (rozhovor č. 5) nebo snahu po zlepšení obtížně řešitelné finanční situace (rozhovor č. 4). Což potvrzuje Patemanovo (2000) tvrzení o možnosti dosažení vyšších příjmů prostitucí než jiným obvyklým zaměstnáním. Překvapivé bylo, že nikdo příliš nezdůraznil ovlivnění stavu prostituce ve městě odklonem hlavního tahu do Německa. Sice jde o subjektivní názory, ale vycházejí z okolností, za jakých jsou sexuální služby využívány. Jen velmi zřídka jde o náhodné zákazníky. Podle dělení Českobratrské církve evangelické a Evangelické církve v Německu (2009) a výpovědí poskytovatelů služeb je zde nejvíce tzv. „konzumentů“. Tedy převážně mužů žijících rodinným životem, kteří pravidelně využívají sexuálních služeb. Osobně se domnívám, že vliv změny dopravy nelze zcela vyvrátit, ale zjištěná data jej nepotvrzují.

Stejně tak jako je tomu předesíláno v odborné literatuře (srovnej Chmelík 2003, Malinová 2005), tak i v Dubí převažuje ženská prostituce. V tomto městě je dokonce jedinou formou při dělení podle pohlaví. Údajně se zde nesetkáme s mužskou ani dětskou prostitucí. Prý se zde občas vyskytne někdo mladší osmnácti let, ale jde spíše o výjimky. Jak již bylo uvažováno, tak zjištění věku není podmínkou pro poskytnutí služby. Z toho vyplývá, že pokud nezletilá žena bude chtít, může svůj skutečný věk zatajit. S největší pravděpodobností, ale nejde o nijak masový jev.

Proti všem a všemu pak stojí město, které se všemi možnými prostředky snaží prosadit prohibiční přístup (Lendererová 2002). Protipólem mu jsou služby, které se nezaměřují na mýcení prostituce, ale na zmírňování jejího negativního dopadu (Malinová 2005). Tento

rozpor je patrně důvodem, proč město tolik odmítá jakkoliv podporovat služby pro sexuální pracovnice. Nyní jsem shrnula propojení mých poznatků z teorie s praxí. Dále se budu více zabývat pouze praktickými zjištěními.

Domnívám se, že se podařilo zjistit, jaké organizace v Dubí působí. Lze předpokládat, že je můj výčet kompletním přehledem možné sociální pomoci pro ženy poskytující sexuální služby na území tohoto města. Ano, mohlo dojít ke zkreslení tím, že neexistuje oficiální seznam všech poskytovatelů pro tuto oblast a nelze tedy s jistotou ověřit správnost těchto dat. Mnou zjištěné informace vznikly spojením dílčích dat získaných od všech respondentů rozhovorů. Ani při těchto rozhovorech a zpracovávání informací, ani v odborné literatuře se nepodařil zjistit účinnější způsob jak ověřit úplnost mnou zjištěných služeb pro prostitutky v Dubí. Bylo zjištěno, že pokud zde fungují další služby, pak o jejich realizaci zjištění poskytovatelé, městský úřad ani policie nevědí. Pravděpodobnost tohoto jevu je velmi nízká, nejen vzhledem k velikosti města, ale i k povaze vztahu mezi respondenty mých rozhovorů a jejich klientů, tedy žen na ulicích. Většina z nich uvedla, že v rámci poskytovaných intervencí s nimi mluví i o ostatních službách, které eventuelně využívají. Předpokládám tedy, že vytvořený seznam je úplný.

Ohledně dostatku nebo nedostatku služeb pro ženy poskytující sexuální služby na území města Dubí došlo k zajímavému zjištění. Jako problém se neukázala jejich absence, ale do jisté míry jejich překrývání. I když podle oficiálních cílů a náplní jednotlivých organizací se může zdát, že každá má jiné zaměření. Avšak při rozhovorech byl zjištěn opak. V podstatě by se dalo říct, že všechny organizace testují na pohlavně přenosné choroby a v případě zájmu poskytují pracovní nebo jiné poradenství. Lze tedy říct, že poskytovatelů je dostatek, ale do jisté míry je problémem neefektivní využívání možností, které by přinesla jejich spolupráce. A nejde jen o rozdělení toho, co která organizace může dělat, ale i o dělení geografické oblasti jejich působení. Toto je jeden pohled a představuje ideální stav. V praxi jistě není celá věc takto jednoznačná. Sice by bylo pěkné, kdyby k nějaké synchronizaci služeb došlo, ale nestálost klientely by to pravděpodobně mařila. Lze tak usuzovat kvůli závislosti poskytování sexuálních služeb například na počasí, denní době nebo samotnému rozhodnutí prostitutek, kde zrovna ten den budou působit. Což nepřímou vyplývá i z rozhovorů. Respondentka č. 4 mluvila o lokalitě výskytu prostitutek v závislosti na tom, kde je zákazník aktuálně vysadí. Respondent č. 5 zase zpozoroval přibývání žen na ulicích v souvislosti s příchodem léta. I přesto se domnívám, že i kdyby tyto výkyvy ovlivňovaly rozsah služeb v konkrétní den nebo týden, tak v průměru by stejně mohlo dojít ke zlepšení jejich efektivity a pravděpodobně i kvality.

S předchozím zjištěním úzce souvisí i potvrzení domněnky, že jednotlivé organizace nevědí o činnostech těch druhých. Sice mi informace od jednotlivých poskytovatelů umožnily ucelit seznam organizací působících na území města Dubí, ale o činnostech provozovaných ostatními měly pramalou nebo dokonce žádnou představu. Budu se opakovat, ale i zde vidím možné řešení ve větší koordinaci jednotlivých subjektů. Nejen, že organizace nevěděly jaká je nabídka služeb těch ostatních, ale ani kdo všechno je v této lokalitě nabízí. Vracím se k návrhu služby propojit a zabránit tak jejich neúčelnému překrývání.

Za potvrzenou lze považovat další hypotézu. Ta předpokládá, že poskytování sociálních služeb na tomto území nevede k úbytku žen na ulicích. Objevovaly se důvody jako silná represe ze strany města, respektive jeho policie nebo vliv ekonomické krize a přechodu z německých marek na euro. S úbytkem zákazníků vzrostla kriminalita páchané na těch, kteří sexbyznys nepřestali využívat. Sice nebyla vyvrácena příčina v podobě odklonu hlavního tahu do Německa, ale byla popřena jako dominantní důvod. Samozřejmě si uvědomuji, že dotazovaní sociální pracovníci nejsou odborníky na výzkum tohoto jevu. Bohužel nebyl zjištěn jiný způsob jak tento jev objasnit. To, že sociální služby nejsou příčinou vyprazdňování ulic města Dubí, lze usuzovat podle malé úspěšnosti v reintegraci těchto sexuálních pracovníků. Stále se ale domnívám, že zhoršení podmínek pro prostituci může vést ke zvýšení účinnosti vlivu sociálních služeb. Se snížením výdělků by mohlo dojít ke zvýšení zájmu o změnu povolání.

Lze jen těžko zjištěná data zobecňovat na větší část cílové skupiny prostitutek, protože šlo o výzkumné šetření prováděné na relativně malém území. Bylo dokonce zjištěno, že má své odlišnosti od jiných regionů. Například v nadměrném počtu uživatelék drog, které se živí prostitucí, v převažující německy hovořící klientele nebo v jakési vyhlášenosti města Dubí jako záruky slušného výdělku. Avšak srovnání respondentů rozhovorů je omezené z hlediska jejich působnosti. Mají možnost porovnávat pouze se sousedními městy. Například s Chomutovem, kde působí většina dotazovaných organizací. Myslím si, že všechny regiony České republiky mají svá specifika a budeme jen těžko hledat obecně platné teze pro oblast prostituce.

Nyní již můžeme přistoupit k závěrům, které lze podle mého názoru využít pro praxi. Za nejpodstatnější považuji vznik seznamu služeb poskytovaných prostitutkám v Dubí. Pokud se oprostím od úvah o jejich překrývání, pak podle analýzy oficiálních dokumentů jde o poměrně přehledný výčet možností, které se ženám na ulici nabízí. Mohla by být vytvořena brožura, která by o sociálních službách informovala samotné prostitutky. Ty by si pak mohli vybrat, kterou službu chtějí využít. V tomto případě by pak šlo o krok výrazně podporující

snahy o reformy v poskytování sociálních služeb. Rozhodování o opodstatnění fungování služeb by bylo přeneseno od zřizovatelů k uživatelům. Pokud se shodneme na tom, že těchto terénních služeb je potřeba, nemusí to nutně znamenat, že je o ně zájem. A i kdyby vznikl vhodný informační leták, tak by to nemuselo znamenat, že služby budou využívány. Jistě by se našli příznivci i odpůrci tohoto názoru. Proti mluví zejména to, že poskytovatelé spíše vyhledávají své klienty než by tomu bylo naopak. Je tedy méně pravděpodobné, že se samy prostitutky začnou díky nějaké brožuře rozhodovat o tom jakou službu a od koho využijí.

Pokud zůstaneme u vhodnosti vytvořit přehled poskytovaných služeb, pak můžeme uvažovat o dalších lidech, kterým by přinesla užitek. To, že by větší informovanost přispěla k usnadnění, zefektivnění a snad i zkvalitnění služeb jednotlivých organizací, jsme již rozebrali. Šlo by o přínos, ale vyžadoval by domluvu všech zúčastněných na nejvhodnějším způsobu realizace. Myšleno ve smyslu dělby úkolů nebo teritorií.

Jako další koho by mohlo, přesněji podle mého názoru mělo zajímat, co se ve městě děje, je jeho zastupitelstvo. Přesněji sociální odbor nebo radu města, která v současnosti vůbec neví, že nějaké organizace na jeho území působí. Podle slov respondent č. 5 dokonce odmítají jejich jakoukoliv podporu. Nerozumím však tomu z jakého důvodu. Nevím, jestli se nedopustím příliš odvážného tvrzení, když budu toto počínání považovat přinejmenším za krátkozraké. Možná nezájem města odráží strategii zcela vymýtit prostituci. A u neznalé veřejnosti by podpora služeb pro ženy na ulici, možná vzbuzovala dojem podpory prostituce samotné. Jako sociální pracovník toto počínání nepochopím a jsem přesvědčena o jednoznačné vhodnosti obeznámení zástupců občanů města Dubí se všemi službami a organizacemi, které je poskytují. Mohlo by to přispět i k větší podpoře a pochopení ze strany města. Proto považuji vytvořený seznam za přínos i pro něj.

Závěr

Hlavním záměrem mé práce bylo zmapování nabídky sociální pomoci prostitutkám v Dubí. Sociální pomoc byla zjištěna jen v oblasti sociálních služeb. Domnívám se, že se podařilo vytvořit kompletní seznam všech poskytovatelů, kteří na tomto území nabízejí možnost využít jejich sociálních služeb. Bylo zjištěno, že zde v současnosti aktivně působí Rozkoš bez rizika s terénním programem zaměřených spíše na eliminaci zdravotních rizika. Dále pak Diecézní charita Litoměřice s projektem Magdala, ten je více orientovaný na reintegraci žen z ulic zpět do společensky běžného fungování. WHITE LIGHT I. se sice primárně zabývá drogovou problematikou, ale je velmi obvyklé, že jejich klienty jsou drogové uživatelky žijící se prostitutí. Stojí v tomto výčtu tedy trochu stranou, ale i oni se věnují prevenci pohlavně přenosných nemocí. Je nutné zmínit i nárazové intervence nebo zásahy LaStradou. Jde jen o případy, kdy jsou přivoláni v souvislosti s nedobrovolnou prostitutí nebo jinými případy obchodování s lidmi. V minulosti zde navíc působil Německý červený kříž v Dippoldiswalde, který byl výjimečný tím, že svou pozornost upíral směrem k zákazníkům sexbyznysu.

Tyto organizace se snaží poskytovat pomoc prostitutkám a minimálně zmírňovat dopad způsobu jejich obživy. Samotné město Dubí oproti těmto snahám usiluje pouze o odstranění prostituce za hranice města. Svůj záměr realizuje hlavně prostřednictvím městské policie. Ta činí poměrně tvrdá represivní opatření. Policisté postávají i se svými vozy poblíž nočních klubů, vymáhají dodržování vyhlášek zakazujících prostituci nebo jinak neumožňující její provozování, jako důkazy pak využívají záznamy městského kamerového systému, který je takticky rozmístěn okolo nevěstinců a míst výskytu prostitutek. Z městského rozpočtu nejdou žádné finance na podporu sociálních služeb určených pro ženy nabízející sexuální uspokojení. Lze tedy předpokládat, že město je jednou z překážek při poskytování sociálních služeb.

Kromě potíží s financováním služeb byli jako problematičtí označeni pasáci a zákazníci. Pasáci se bojí, aby jim jejich „chráněnký“ někdo neodvedl a zákazníci jsou důvodem, proč některá setkání skončí dříve, než mohli přinést nějaký výsledek. V zásadě si kromě těchto věcí sociální pracovníci příliš nestěžovali. Jde o práci, kde se jen obtížně měří její výsledky. Na tom se shodují všichni respondenti rozhovorů. Sice lze například dlouhodobě sledovat vývoj pohlavních nemocí, ale i zde je těžké prokazovat přímou souvislost. Nejvíc měla v této oblasti asi jasno zástupkyně Rozkoše bez rizika. Uvedla, že jedna žena, která díky nim nastoupí léčbu pohlavně přenosné nemoci, ušetří ze státního

rozpočtu takové množství peněz, že to lze považovat za velký úspěch. Samozřejmě lze nalézt i daleko menší úspěchy, ale u nich je měřitelnost již skoro nemožná.

Cílem bylo zjistit, kdo a jak zde s prostitucí pracuje. To se podařilo a pro praktické využití o tom byl vytvořen přehled. Bylo zjištěno, že sociálních služeb pro prostitutky je na území dostatek. Problém je viděn pouze v jejich koordinaci a tedy v jejich zefektivnění. Nejpravděpodobněji ale nejsou služby příčinou, proč v Dubí ubývá žen z ulic i nočních klubů. Žádný ze zjištěných důvodů tohoto jevu nelze označit za jednoznačný. Bylo by nutné udělat samostatné šetření. Jako významný problém se ukazuje potvrzení předpokladu, že jednotliví poskytovatelé sociálních služeb nemají přehled o činnosti těch druhých. To by mohlo být odstraněno právě využitím vytvořeného seznamu a navázáním spolupráce mezi všemi organizacemi a ideálně i zapojením města. Doufám proto, že se z této práce nestane pouze „mrtvý dokument“ a pokusím se o jeho implikaci do praxe.

POUŽITÁ LITERATURA:

- BILEFSKY, D. (2008): Financial Crisis Tames Demand for World's Oldest Service. *The New York Times*. Dostupné z: <<http://www.nytimes.com/2008/12/09/world/europe/09czechsex.html?_r=1>> [cit. 5.7.2011]>>
- COHEN, R. (2000): The Oldest Profession Seeks New Market in West Europe. *The New York Times*. Dostupné z: << <http://www.nytimes.com/2000/09/19/world/the-oldest-profession-seeks-new-market-in-west-europe.html?ref=czechrepublic>>> [cit. 5.7.2011]>>
- HENDL, J. (2005): *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál
- CHMELÍK, J. (2003): *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál
- KRÁLOVÁ, J./ RÁŽOVÁ, E., eds. (2007): *Sociální služby a příspěvek na péči 2007*, Olomouc: ANNAG, ISBN 978-80-7263-405-7
- Kronika města Dubí*. Dubí: neznámý autor. 1996 – 2008
- LENDEREROVÁ, M. (2002): *Chytila patrola, aneb, Prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum
- LEOPOLD, B. / STEFFAN, E., eds. (1997): *Abschlußbericht der wissenschaftliche Begleitun des Mdellprogramms „Streetwork zur AIDS-prävention im grenzüberschreitenden Raum Bundesrepublik Deutschland – Polen und Bundesrepublik Deutschland – Tschechien in Zusammenarbeit von Bund, Land Sachsen und Mecklenburg-Vorpommern, WHO, EG, Socialpädagogische Institut Berlin“*. Berlín : Socialpädagogisches Institut Berlin
- LEOPOLD, B. / STEFFAN, E., eds. (1995): *Prevence HIV/AIDS a STD a národní hranice*. Berlín : Socialpädagogisches Institut Berlin
- MALINOVÁ, H. (2005): *Sociální práce s ženami, které poskytují sexuální služby*. In.: O. Matoušek/ P. Kodymová/ J. Kolářková: *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. str. 251 – 266
- MAŇÁK, J. (1996): *Kapitoly z metodologie pedagogiky*, Brno: Masarykova Univerzita
- MATOUŠEK, O. (2003): *Slovník sociální práce*. Praha: Portál
- MATOUŠEK, O. (2007): *Sociální služby*. Praha: portál
- MUNRO, V. E./GIUSTA, M. D. (2008): *Demanding Sex : Critical Reflections on the Regulation of Prostitution*, Abingdon: Ashgate Publishing Group. Dostupné z:

<< <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10250464>>> [cit. 8.5.2011]>> *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha: SOCIOKLUB. 1997

Obchod s lidmi, sexuální vykořisťování žen a zneužívání dětí v Česko – Německém příhraničí. Havlíčkův Brod: Českobratrská církev evangelická/ Evangelická církev v Německu, 2009.

PATEMAN, C. (2000): *Sexuálna zmluva*. Bratislava: Aspekt
Průručka k provádění výběru metodou sněhové koule - Snowball Sampling. Council of Europe, 1997. Dostupné z:

<< http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/metodika/prirucka_k_provadeni_vyberu_metodou_snehove_koule >> [cit. 17.3.2011] >>

RINGDAL, N. J. (2000): *Nejtěžší povolání světa-Kapitoly z dějin prostituce*. Brno: Doplněk

SANDERS, T. (2008): *Paying for Pleasure : Men Who Buy Sex*,Portland: Willan Publishing.
Dostupné z:

<< <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10305943> >>
[cit. 21.2.2011] >>

TOMEŠ, I. (2001): *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub

VANÍČKOVÁ, E. (2007): *Dětská prostituce*. Praha: Grada

Výroční zpráva 2008. Praha: Rozkoš bez rizika

Výroční zpráva DCH Litoměřice 2009. Litoměřice: Diecézní charita Litoměřice

Výroční zpráva La strada 2009. Praha: La Strada

ZICH, F. (2006): *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: EUPRESS

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Arcidiecézní charita Praha - Poslání projektu Magdala. Dostupné z:

« <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/> » [cit. 21.2.2011]»

Cínovec v Krušných horách – Proměny v čase mezi kopci. Dostupné z:

« <http://www.cinovec.estranky.cz/clanky/z-dubi-na-cinovec.html> »

[cit. 21.2.2011] »

Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others (Úmluva o potlačení a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob) Dostupné z:

« <http://www2.ohchr.org/english/law/trafficpersons.htm> » [cit. 16.4.2011]»

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011): Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1.

2011. Dostupné z: « [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/760029E11D/$File/13011103.pdf)

[/t/760029E11D/\\$File/13011103.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/760029E11D/$File/13011103.pdf) » [cit. 8.3.2011]»

Historie a vývoj měst Dubí. Dostupné z: « [http://www.mesto-dubi.cz/cs/](http://www.mesto-dubi.cz/cs/test-7/) test-7/ » [cit.

12.3.2011]»

La Strada - Cílová skupina. Dostupné z: « [http://www.strada.cz/cs/socialni-prace/komu-jsou-](http://www.strada.cz/cs/socialni-prace/komu-jsou-nase-sluzby-urceny)

[nase-sluzby-urceny](http://www.strada.cz/cs/socialni-prace/komu-jsou-nase-sluzby-urceny) » [cit. 16.5.2011]»

MINISTERSTVO VNITRA ČR (2008): Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008 – 2011). Dostupné z:

« http://www.ungift.org/doc/knowledgehub/resource-centre/Governments/Czech_Republic_National_Strategy_of_the_Fight_against_Trafficking_cs_2008_2011.pdf » [cit. 16.4.2011] »

Strategický plán rozvoje města Dubí 2009. Dostupné z:

« <http://www.mesto-dubi.cz/cs/strategicky-plan/> » [cit. 16.4.2011] »

Strategický plán rozvoje města Dubí 2009 – Příloha 2: Vyhodnocení dotazníkového šetření.

Dostupné z: « [http://www.mesto-dubi.cz/userfiles/file/](http://www.mesto-dubi.cz/userfiles/file/P2_Vyhodnoceni_dotaznikoveho_setreni.pdf)

[P2_Vyhodnoceni_dotaznikoveho_setreni.pdf](http://www.mesto-dubi.cz/userfiles/file/P2_Vyhodnoceni_dotaznikoveho_setreni.pdf) » [cit. 5.7.2011] »

RADA HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY (2006): Programové prohlášení pro volební období 2006 – 2007. Dostupné z:

« http://www.praha.eu/jnp/cz/home/magistrat/tiskovy_servis/archiv_tiskovych_zprav/mestska_rada_schvalila_sve_programove.html » [cit. 16.4.2011] »

Rozkoš bez rizika - Cíle naší činnosti. Dostupné z:

« <http://rozkosbezrizika.cz/cz/kdo-jsme/2-cile-nasi-cinnosti/> » [cit. 16.4.2011] »

Rozkoš bez rozika - Naše cílová skupina. Dostupné z:

<< <http://rozkosbezrizika.cz/cz/kdo-jsme/3-nase-cilova-skupina/> >> [cit. 16.4.2011] >>
ZASTUPITELSTVO HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY (2010): Návrh zákona o regulaci
prostituce s důvodovou správou. Dostupné z:
<< http://magistrat.praha-mesto.cz/84761_Praha-pripravila-navrh-zakona-o-regulaci-prostituce
>> [cit. 16.4.2011] >>

VESELOVSKÝ, M. (2010). ČRo 1 - Radiožurnál : Dvacet minut Radiournálu [online]. Hana
Malinová, výkonná ředitelka sdružení Rozkoš bez rizika. Dostupné z:
<< http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/dvacetminut/_zprava/784722 >>
[cit. 16.4.2011] >>

WHITE LIGHT I. - Komu je program TP určen. Dostupné z:
<< <http://www.wl1.cz/teplice/tpurcenitp.html> >> [cit. 5.7.2011] >>

WHITE LIGHT I. - Poslání a cíle terénního programu. Dostupné z:
<< <http://www.wl1.cz/teplice/psldfdf.html> >> [cit. 5.7.2011] >>

POUŽITÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY:

Obecně závazná vyhláška č. 1/2011, o opatřeních k omezení činností narušujících veřejný
pořádek

Obecně závazná vyhláška č. 2/2007, o zákazu veřejného nabízení a poskytování sexuálních
služeb

Obecně závaznou vyhlášku č. 3/1998, o vyhlášení stavební uzávěry

Obecně závazná vyhláška č. 3/2009, o stanovení míst a času, ve kterém mohou být
provozovány výherní hrací přístroje

Sdělení č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte

Usnesení Předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

Vyhláška č. 104/1991 Sb., Mezinárodní úmluva o právech dítěte.

Vyhláška č. 62/1987 Sb., Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen.

Zákon č. 241/1922 Sb., o potírání pohlavních nemocí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/2003 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů